

Razvoj osiguranja u bivšoj Jugoslaviji i u Bosni i Hercegovini

Uvod

Osje amo potrebu da putem naše web stranice pokušamo dati pregled razvoja osiguranja na podruju bivše Jugoslavije i Bosni i Hercegovini. Izvori po kojima bi se razvoj rekonstruirao nisu lako dostupni, te smo ovaj prikaz pripremili najviše se oslanjaju i na knjigu Ekonomika osiguranja, autora Dobrosava Ogrizovi a u izdanju ZOIL Sarajevo, 1985. godina – napominjemo da stoga ovaj tekst ne smatrate autorskim tekstrom ve je on svojim najve im dijelom izvod iz navedene knjige, esto prate i stil i jezik koji je autor Ogrizovi koristio, ili doslovno prepisuju i dijelove njegovog rada. Radi barem djelomi nog usaglašavanja stila, izvorni tekst pisan ekavicom je preba en u ijkavicu. Drugi izvori kojima smo se služili su godišnji izvještaji agencija za osiguranje, njihove web stranice, web stranice društava za osiguranje, te druge web stranice i lanci u asopisima i vlastita saznanja. Za period nakon II svjetskog rata izvor je bila i publikacija etrdeset godina osiguranja imovine i lica u Socijalisti koj Federativnoj Republici Jugoslaviji, Udruženje osiguravaju ih organizacija Jugoslavije, Beograd, 1985.

Korišten je i Komentar Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica autora Dr Ivica Jankoveca, Dr Vladimira Jovanovi a, Dobrosava Ogrizovi a i Dr Jovana Slavni a u izdanju Udruženja osiguravaju ih organizacija Jugoslavije, Beograd, 1991.

Za podatke o premiji osiguranja u 1990. godini korištena su izdanja Udruženja osiguravaju ih organizacija Jugoslavije, oba izdana u Beogradu maja 1991. godine, Podaci o poslovanju organizacija za osiguranje i reosiguranje u 1990. godini i Informacija o rezultatima poslovanja organizacija za osiguranje i reosiguranje u 1990. godini.

Osigurane sume za osiguranje od automobilske odgovornosti u bivšoj Jugoslaviji su preuzete iz rada dipl. iur. Berislava Matijevi a Obvezno osiguranje od automobilske odgovornosti i nedostatnost osigurane svote, Svijet osiguranja 2/2005.

Napominjemo da navedeni podaci predstavljaju informaciju koju bi za ozbiljnije analize kao i za stru ne radove trebalo dodatno provjeriti. Ideja ovog teksta je da se široj javnosti prikaže razvoj osiguranja u bivšoj Jugoslaviji i Bosni i Hercegovini u najosnovnijim crtama. U svakom sluaju, ovaj tekst ne predstavlja sveobuhvatan pregled, niti je napravljen striktno hronološki – kao što tako nije napisana ni knjiga Ekonomika osiguranja koja je bila glavni izvor podataka. Radi mogu nosti hronološkog pranja po nama bitnih dešavanja, napravili smo tabele vremenskog niza, u kojima smo po godinama poredali te doga aje (donošenje bitnih propisa, otvaranje društava, zatvaranje društava i sli no). Pri tome, kod doga aja u istoj godini, nismo obra ali pažnju na stvarne datume, te je tu mogu e da se doga aji koji su se desili ranije u toj godini pojave u tabeli nakon nekih drugih, kasnije ostvarenih doga aja.

Pojedini podaci su korišteni iz analiza i procjena Bosna reosiguranja d.d.

Kolegama iz Sarajevo osiguranja d.d. Sarajevo se zahvaljujemo na pomo i kod pribavljanja najnižih osiguranih suma za osiguranje od automobilske autoodgovornosti u BiH i FBiH.

Kolegama iz nekadašnjeg Bobar osiguranja a.d. iz Bijeljine zahvaljujemo se na pomo i kod pribavljanja podataka za Republiku Srpsku.

Kolegama iz Biroa zelene karte u BiH zahvaljujemo na informacijama o meunarodnoj konferenciji održanoj u njihovoj organizaciji i podacima o monitoringu.

Za ona društva za osiguranje za koja smo pronašli informacije, data je naznaka o godini osnivanja. Stoga je moguće da se neka društva koja su radila na tržištu osiguranja u određenim periodima ni ne spominju u našem tekstu.

Svaka nova informacija, ili korekcija postojeće, je dobrodošla i radoemo je uvrstiti u ovaj pregled, te Vas pozivamo da nam javite ukoliko pronađete neku novu ili imate ispravnu informaciju.

Ujedno, pozivamo vas i u malu šetnju ulicama Sarajeva, ali i Mostara, Banja Luke, Ljubuškog, Bihaća, Fojnice, Travnika, Kreševa, Dubrovnika, Rovinja, Požege, Beograda, Zemuna, Subotice i Rume. Naime, u tim gradovima smo naišli na pločice osiguranja onih društava na koja se tekst odnosi. Većina poticaje iz perioda prije 2. svjetskog rata, a samo mali broj njih iz perioda nakon 2. svjetskog rata. Nažalost, ovaj simpatični vid obilježavanja osiguranih objekata (a ujedno i mala reklama) se danas rijetko može sresti, mada je istina i da fasade modernih objekata ne pogoduju njihovom postavljanju.

U zasebnom dokumentuemo dati primjerke polica osiguranja, kao i reklame, do kojih smo u međuvremenu došli, a da ne bismo ovaj tekst preopteretili velikim brojem informacija. Ti novopronađeni dokumenti su nam pomogli da odgonesimo godinu osnivanja osiguravajućeg društva Nada.

Razvoj osiguranja u bivšoj Jugoslaviji i u Bosni i Hercegovini

Razvoj osiguranja u BiH ne može se lako odvojiti od razvoja u regiji, što je uglavnom područje bivše Jugoslavije, mada je bilo perioda kada je regija bila znatno šira, kao u doba vladavine Austro-ugarske monarhije.

Statuti gradova i zakoni – Od 12. stoljeća nadalje

Tako Dobrosav Ogrizović ukazuje u svom djelu na posebne oblike obaveznog osiguranja u statutima gradova na Jadranu i zakonima – Vinodolskom zakonu 1288., Zakoniku cara Stefana Dušana 1349. i 1354., te Polji kom statutu 1440. Osnovna karakteristika svih je u tome da se nametala kolektivna odgovornost, posebno sela, za naknadu štete.

Od značaja su i Dubrovački statut 1272. (kada je redigiran), te Korčulanski statut, koji za paljevinu kuće, gumna ili stoga žita po mišljaju (dakle, namjerno), propisuje odsijecanje ruke i naknadu štete, a „u slučaju da se zlo inac ne pronađe, štetu plaćaju seljaci iz istoga sela“.

Sljedeći u ideju o uzajamnoj raspodjeli šteta nalazimo u Vinodolskom zakonu od 6. januara 1288.

Zakonik cara Stefana Dušana iz 1349., te potom 1354. određuje i mјere za sigurnost imovine, a u njima nalazimo i rizike tog doba (kraća, namjerna paljevina, razbojništvo, rušenje i praktično u određenim slučajevima pokrivaće od svih rizika i ratne rizike), predmet osiguranja (pokretna i nepokretna imovina, nezgoda osoba), kao i svojevrsnu organizaciju ustanova osiguranja.

U radu doc. dr. Vladimira Njegomira „Istorijski razvoj osiguranja u Srbiji i regionu bivše Jugoslavije“ navodi se da je Zakonik cara Dušana proglašen na saboru u Skoplju 1349. godine i da je sadržavao 135 članova, a da je 1354. godine unaprijeđen dodavanjem novih članova (od 136. člana do 201. člana). Ukazuje se na kolektivnu odgovornost za naknadu štete.

Druga redakcija (po nekim izvorima treće) Polji kog Statuta urađena je 1440., a sam statut je kao osnovu za polje ko je pravo uzeo stare običaje, uvodeći „međusobno jemstvo“.

Budvanski statut, nastao je, pretpostavlja se, u doba srpskog carstva, ali je razvijan i kroz period despotovine i Mletačke republike. Nisu mu sva poglavљa datirana, prvo datirano je iz 1426., a posljednje iz 1469., a u njemu стојi da „Ukoliko bi neki naš građanin u nekom gradu vladara bio opljačkan bez razloga, opština je dužna da mu naknadi štetu“.

Pomorsko osiguranje dotaknuto je statutima Zadra i Dubrovnika (institut zajedničke havarije).

Kao oblici osiguranja javljali su se i bratovštine, najranije zabilježene su bile u Dalmaciji u 12. stoljeću. Kao prva spominje se bratovština u Zadru 1176., pa potom u Splitu 1186., te Dubrovniku 1225.

Prof. dr. Vladimir Kaš elan i dr. Milijana Novović u prezentaciji iz 2012. „Razvoj tržišta osiguranja u Crnoj Gori“ navode postojanje bratovština za dijeljenje pomorskog rizika u crnoj Gori 1353. godine.

Doc. dr. Vladimir Njegomir u radu „Istorinski razvoj osiguranja u Srbiji i regionu bivše Jugoslavije“ piše da postoje dokumenti koji ukazuju da su u rnoj Gori 1353. godine postojale bratovštine (Pobožno društvo kotorskih pomoraca – Pia sodalitas naviculatorum Catharenium).

Cehovi – esnafi su također imali uzajamnu međusobnu pomoć kao element osiguranja. Prvi poznati esnaf bio je drvodjeljski u Dubrovniku, 1266., potom esnaf zlatara iz 1306.

Na prostorima kojima je vladala turska carevina, esnafi su osnivani u Makedoniji, Srbiji, Bosni i Hercegovini. Tako je esnafskih organizacija bilo u Sarajevu, Mostaru, Banja Luci, Travniku, Foči, Maglaju i Tešnju. U Sarajevu su postojala 32, u Mostaru 13 esnafa.

„Ulanom esnafa mogao je biti u Bosni i Hercegovini svaki zanatlija bez obzira na njegovu vjersku pripadnost, pa su u esnafe primani i Jevreji koji su kao prognanici iz Španije došli i do Sarajeva sredinom 16. vijeka.“

„Neki zanati su bili u rukama pripadnika jedne vjere, kao npr. tabaci, izmedžije, berberi, bili su isključivo muslimani; rudari, talioni ari i majdanlije sami katolici; samardžije i safundžije sami pravoslavci. Bilo je zanata u kojima je bilo pripadnika dvije, tri, pa i četiri vjere, kao npr. zlatari i terzije“.

Esnafi su najkasnije ukinuti u Srbiji, 1910. godine.

05. marta 1568. Dubrovačka Republika donosi Zakon o pomorskom osiguranju (Ordo super asseCuratoribus), koji se smatra najstarijim zakonom te vrste u svijetu.

Razvoj od 18. stoljeća, nagovještaji dolaska kapitalizma, Austro-Ugarski period

S najavom dolaska kapitalizma dolazi i do snažnijeg pojavljivanja osiguranja kakvog danas poznajemo. Pomorsko osiguranje pokazuje ja u tendenciju krajem 18. vijeka.

U Dubrovniku se 1794. osniva prvo osiguravajuće društvo, a do propasti Dubrovačke Republike 1808. u Dubrovniku posluje pet osiguravajućih društava sa uloženim kapitalom od 575.000 dubrovačkih srebrenih dukata.

1794. u Malom Lošinju se zapaža snažniji razvoj pomorskog osiguranja, a 1805. napravljen je pokušaj formiranja nacionalne banke za osiguranje brodova i davanje zajmova u Boki Kotorskoj.

U Rijeci se 1823. pojavljuje Društvo za pomorsko osiguranje, a 1846. godine Riječko društvo pomorskog osiguranja. Oba su loške poslovala i zamrla su nakon što se 1865. u Rijeci pojavilo Društvo za uzajamno osiguranje austro-ugarske trgovine mornarice.

Doc. dr. Vladimir Njegomir u radu „Istorinski razvoj osiguranja u Srbiji i regionu bivše Jugoslavije“ spominje da se u XIX vijeku pojavljuju tzv. „košare“ Miloša Obrenovića i ja se primjena bazirala na neutralnosti i solidarnosti. Prvi ugovor o osiguranju u Srbiji

pominje se 1839. godine. Osiguranik je bio izvjesni Zuban koji je svoju ku u osigurao putem agenta Trš anskog osiguravaju eg društva na sumu od 175 talira a isti iznos dobio je nekoliko dana kasnije, kada mu je ku a izgorjela. Prvi zakonski propis u kome se pominje osiguranje u Srbiji bio je Srpski gra anski zakonik iz 1844. godine, gdje dva lana (798 i 799) ukazuju na osiguranje.

etrdesetih godina 19. vijeka u Malom Lošinju se pojavljuje nekoliko osiguravaju ih društava, Liburnea Riunione Assicuratrice, Amica Societa, Intrepida Compagnia d'assicurazioni, a u Velikom Lošinju Palinuri Absirtici assicuratori.

Jadransko osiguravaju e društvo iz Trsta je otvorilo svoje agencije u Ljubljani i Kotoru 1838, potom u Splitu i dalje u Dalmaciji. Hrvatsku i Slavoniju su pokrivali preko generalne direkcije u Pešti, a agencija je otvorena u Varaždinu 1840. U Srbiji radi od 1860., u Sarajevu predstavnika ima 1873., a generalnu direkciju otvara u Sarajevu 1894.

1844. Be ko glavno društvo osiguranja, s kapitalom od 36 miliona groša, objavljuje oglas u Srbskim novinama.

1849. u Boki Kotorskoj se osniva Družba bratinske pomorske sigurnosti, koje propada 1858., a formira se novo Narodno osiguranje.

Prof. dr. Vladimir Kaš elan i dr. Milijana Novovi u prezentaciji iz 2012. „Razvoj tržišta osiguranja u Crnoj Gori“ navode pokušaj stvaranja organizacije pomorskog osiguranja u Boki 1805. godine, formiranje „Družbe bratinske pomorske sigurnosti“ 1849., a koju u periodu od 1858. do 1874. zamjenjuje „Narodno osiguranje“.

Navode i da se pomorsko osiguranje ja e uspostavlja polovinom XIX vijeka u Dobroti, gdje se aprila 1852. godine izdaje i prva polisa pomorskog osiguranja, dok polise životnog osiguranja datiraju iz 1826. godine.

Doc. dr. Vladimir Njegomir u radu „Istorijski razvoj osiguranja u Srbiji i regionu bivše Jugoslavije“ piše da je u Srbiji važio Zakon o osiguravaju im društvima iz 1892. godine, u Hrvatskoj su važili propisi o osiguranju sadržani u glavi VII Hrvatskog trgova kog zakonika koji je predstavljao recepciju Ma arskog trgova kog zakonika dok je u Sloveniji važilo austrijsko zakonodavstvo.

U Srbiji monopol nad osiguranjem imaju strana društva sve do kraja 19. vijeka, Anker (1861.), Trš ansko opšte osiguravaju e društvo (1867.), North British i Mercantile (1874.), Grashem (1877.), Newyork (1866.). Prvo doma e društvo bilo je Beogradska zadruga osnovano 01.11.1897. (Plo ice ije fotografije dajemo ukazuje na 1882. godinu, što je godina osnivanja Zadruge. Kao osniva i navode se Luka elovi i or e Vajfert. Poslovima osiguranja po elu se baviti 1897. kroz odjeljenje za osiguranja za koje je bio zadužen Kosta Taušanovi . Beogradska zadruga prestala je sa radom pod tim imenom nakon ujedinjenja sa nekim drugim društвima 1946. Poslovni pristup im je bio da pokušaju biti 5% jeftiniji od stranih društava.), potom se javlja još jedno strano društvo, Rosija 1902., te doma a društva Srbija 1906., Jugoslavija 1913. i Šumadija, 1913. Nakon toga se javljaju ameri ki Ekvitabel i francuski Union. Glavnina posla je bilo osiguranje života i požara.

Beogradska zadružna pločica, latinična na plavoj i cirilična na žutoj pozadini. Islikane u Sarajevu (latinična) i Beogradu (cirilična).

1884. u Zagrebu se osniva Osiguravajuća zadružna Croatia. Osnivači su bili Gjuro Deželić, Ivan Vonina i August Šenoa, čije je desetogodišnje zalaganje dovelo do usvajanja osnovnih pravila Croatia – osiguravajuće zadružne na sjednici Glavnog zastupstva slobodnog kraljevskog grada Zagreba, 04.06.1884.

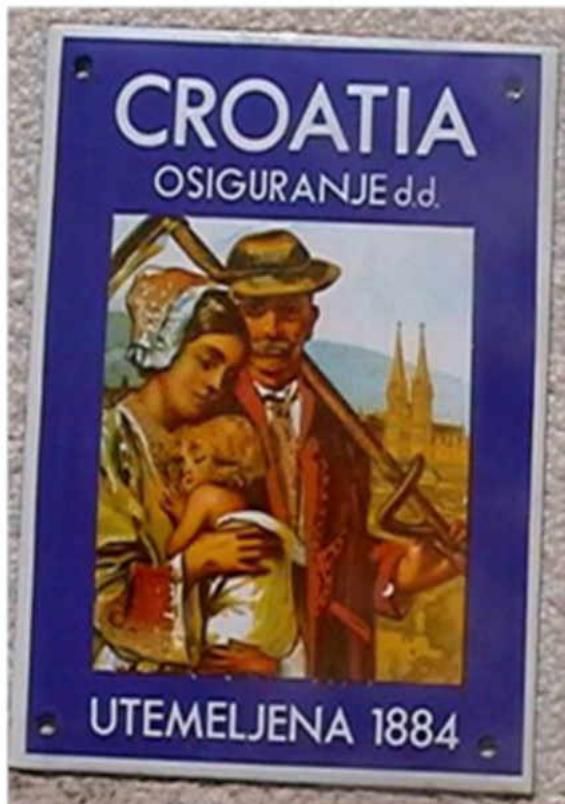
Originalna stara pločica na turskom jeziku (prije reforme) i hrvatskom jeziku, u direkciji društva u Ljubuškom.

Croatia osiguranje, pločica snimljena u Travniku (lijevo) i Rovinju (desno)

Croatia osiguranje, pločica na tradicionalnoj kući u Kreševu

Croatia osiguranje – verzije pločica sa tradicionalnim grafičkim rješenjem a koje se ipak razlikuju, lijeva je original starija, uslikana u Rovinju, a desna je nova replika, uslikana u Ljubuškom

Croatia osiguranje – moderni dizajn pločice, snimljena u Bihaću

1900. u Ljubljani je osnovana Vzajemna zavarovalnica. Ustanovljena je 05.07.1990., kapitalom dr. Antona Bonaventura Jegliča. Počela je s radom 01.08.1900., a prva polica, koja je stupila na snagu 01.08.1900. bila je izdata 12.07.1900. Preimenovana je 16.06.1945. u Zavarovalni zavod Slovenije.

Tada su brojna društva iz Austro-Ugarske radila na našim područjima, njih 13 iz Beča, 10 iz Budimpešte, 3 iz Praga i 3 iz Trsta.

Dunav (Donau) Beč. Zanimljivo je da na prvoj pločici stoji „osjeguravaće“ društvo. Sarajevo

U Knjaževini Crnoj Gori, Nikola I, Knjaz i Gospodar Crne Gore, 27.05.1904. naredio je na Cetinju Zakon o osiguravajućim društvima u Knjaževini Crnoj Gori, a njegove izmjene i dopune naredio je 16.06.1909.

ЗАКОН
 О
ОСИГУРАВАЈУЋИМ
ДРУШТВИМА
У КЊАЖЕВИНИ
ЦРНОЈ ГОРИ
ИЗ 1904. ГОДИНЕ

Цетиње, 1994. године

Naslovnica reprinta iz 1994. godine Zakona o osiguravaju im društvima u Knjaževini Crnoj Gori iz 1904. godine
1910. godine u Sarajevu je osnovano društvo Herceg-Bosna.

Osniva i su bili Hungarische Algemeine Kreditbank, Rothschild banka iz Be a i firma Dariers iz Ženeve.

Unbeh. Zinsen und Dividenden	978.92	350.69
Reingewinn	29.078.25	30.050.17
Zusammen	616.697.59	808.510.02
Vom Gewinne pro 1910: Anteilscheine K 17.257.53, Gründungsfond-reserve K 2.257.53, Tantiemen K 2.558.53, Pensionsfond K 1.806.02, an die Versicherten K 6.170.56.		

Bosnien und Herzegovina.

„Herceg-Bosna“ Landes-Versicherungs-Anstalt für Bosnien und Herzegovina. Sarajevo, Appel-Quai. (Hadži Ristićgasse 2.) [Gegr. 1910.] — Verwaltungsrat: Risto Samouković (Vice-Präs.), Graf Rudolf Erdödy, Baron Nikolaus Gagern, Mirko v. Gjurovčki, Mustajbeg Halilbašić, Dr. Halidbeg Hrasnica, Anton Loos v. Losimfeld, Ismetaga Mehremić, Josip v. Marković-Progarški, Nikola Ostojić, Muhamed ef. Salic, Avram D. Salem, Vaso N. Savić, Rudolf Steiner, Julius Tausz. — Aufsichtsrat: D. Dimović, Aladar Ehrenhöfer, Asimaga H. Sabanović, Louis Schöberger. — Direktion: Risto Samouković (Vice-Präs.), Serif ef. Aranđelović, Emerich Baron Fejerváry, Theodor Gergely, Dr. Diogenes Petrović, Eduard Seelman. Leitender Direktor: kais. Rat Etele Szilágyi. Prokurist: Friedrich Grünwald. — Aktienkapital: K 4.000.000 in 8000 Aktien à K 500. — Zweck: Feuer-, Hagel-, Transport-, Einbruch-, Lebens- u. Unfall-versicherung.

In Österreich operierende ausländ.

Informacija o upravnim tijelima Herceg-Bosne iz godišnjaka o osiguranju

Ploice Herceg-Bosne, irili na, latini na i ploica u boji za koju smatramo da je replika, a ne original. Sarajevo

Navodi se da je na podruju Slovenije i Dalmacije važio austrijski zakon o ugovoru o osiguranju iz 1917., koji je iscrpno i temeljito obradio problematiku osiguranja. Na drugim podrujima nije bilo narođitih propisa o ugovoru o osiguranju, te su osiguravajuća društva točno koristila za unošenje u ugovore klauzula koje su isle na štetu osiguranika.

Društva, a posebno njihov Savez, ukazivao je na neriješeno pitanje plaćanja premije. Na podrujima gdje je važio hrvatski Trgovinski zakon društva nisu mogla sudskim putem tražiti naplatu premije od osiguranika za kasnije godine kod višegodišnjih osiguranja jer se po njemu ugovor gasio ako osiguranik nije platio premiju. Na podrujima tadašnjih Apelacionih sudova u Beogradu i Skoplju, Velikog suda u Podgorici i Apelacionog suda u Sarajevu, društva su na osnovu odredaba građanskih zakonika i svojih opštih uslova za osiguranje imala prava da sudskim putem potražuju naplatu premija za te kasnije godine, ali to nisu imala. Jedino na podruju Apelacionih sudova u Ljubljani i Splitu društva su mogla primorati osiguranika sudskim putem na plaćanje premije.

Usljed krize i konkurenčije, a zbog mogućnosti da osiguranik jednostrano raskine ugovor o osiguranju prije isteka ugovorenog trajanja, razvila se nelojalna konkurenčija, gdje su društva za osiguranje nagovarala osiguranika da poništi ugovor na snazi kod jednog društva i zaključiti novi ugovor po nižoj premiji kod drugog. Takvo „subtarifiranje“ je bio najčešći i oblik preotimanja osiguranika.

Takvo stanje je bilo prisutno posebno 1928., a 1930. se takođe i pogoršalo. Osim „podbijanja propisanih premijskih stopa“ postojao je još jedan oblik subtarifiranja i bonifikacija, u kojima su se pojedina društva mnogo služila, a to je bilo davanje „providaba“. (dijela provizije posrednika) i „otpust pristojba“ (režijskog dodatka društva), naime u pojedinim slučajevima

radilo se i bez režijskog dodatka. Vrlo je zanimljivo vidjeti da se danas radi u BiH na na in na koji se radilo i 1930. godine. To je dovelo do prestanka rada pet osiguravaju ih institucija: dva zavoda Adria i Kontinental u Beogradu, Zadruga za poljoprivredna osiguranja u Zemunu, Zadruga ekonoma za obezbe enje u Somboru, Zadruga Providnost u Zagrebu, te Poljoprivredne eksportne zadruge u Mariboru i Ljubljani.

Period od I svjetskog rata do II svjetskog rata

Do drugog svjetskog rata u Jugoslaviji je radilo po nekim izvorima 31, a po nekim 28 društava, ali su mnoga propala i poljuljala povjerenje u osiguranje. Pri tome, u taj broj ti izvori nisu ubrojali neka propala društva kao što su Adria, Zora i Feniks, a u drugim izvorima se spominju i Kontinental i Nada. Do 1. marta 1937. društva su radila u potpunosti bez ikakve kontrole. Nakon sloma društva Feniks stupila je na snagu Uredba o nadzoru nad osiguravaju im zavodima.

Phoenix, propast ovog društva potaknula je promjene na tržištu i ja i nadzor, Sarajevo

Po završetku I svjetskog rata pojавio se propis „o likvidaciji moratornog stanja u Srbiji, Makedoniji i C. Gori“. Njome je pokušano da se riješi stanje u kojem neki od osiguranika nisu pla ali premije tokom rata. Neki od nasljednika osiguranika su ušli u sporove jer su neka od društava odbijali pla anje osiguranih sumi, poput Vra arske zadruge, dok su druga društva, poput Srbije, pla ala iako je osiguranje bilo ugašeno.

1920. Društvo Dunav osnovano u Zagrebu, kao afilijacija be kog Donau Allgemeine Versicherungsgesellschaft.

Plo ice Dunava u razli icim verzijama i formatima, obojena, reljefna mala, reljefna velika, reljefna velika sa izrazom „osjegurava“. Iako se na nekim njema kim plo icama slovo „i“ pisalo kao „j“, ini nam se da to ovdje nije slu aj ve da se i tako govorilo. Uslikane u Sarajevu

1921. obrazovano je Udruženje za rukovanje i likvidaciju stranih portfelja, sastavljeno od Beogradske zadruge, Srbije i Šumadije (stanje 1923. godine) koje je preuzeo poslove stranih društava. Neka su društva dobila koncesiju za rad, kao Assicurazioni Generali 1919. i Jadranško (1920.).

Assicurazioni Generali, plo ice ukazuje na godinu utemeljenja 1831., Sarajevo

Assicurazioni Generali, ploica uslikana u Rovinju

1921. osnovano osiguravajuće društvo Sava, od dvije grupe kapitala – u jednoj se nalazio Assicurazioni Generali, koja je imala 40% glavnice Save, a u drugoj grupi su bili najveći novčani zavodi, koji su držali 60% glavnice i to Jugoslovenska Udržena banka, Jadransko-Podunavska banka, Prva Hrvatska Štedionica, Srpska banka, Zemaljska banka za Bosnu i Hercegovinu i Zemaljska Banka Beograd.

Sava, latinični i cirilici na pločica, reljefne i obojene, uslikane u Sarajevu

1921. se u Beogradu osnovala Rosija Fonsijer „na taj način da srpska podružnica ruskog predratnog (prije I svjetskog rata) osiguravajućeg društva Rosija iz Petrograda preuzme portfelj budimpeštanskog društva Fonsijer. Nekoliko godina kasnije društvo Karos iz Pariza prodalo je svoj paket beogradskog društva Rosija Fonsijer italijanskom Riunione Adriatica di Sikurta u Trstu. Ovo društvo Karos je bilo holding inostranih podružnica pomenutog ruskog društva Rosija, koje su poslije I svjetskog rata bile pretvorene u raznim zemljama u samostalna društva. S obzirom da se društvo Fonsijer u Budimpešti nalazilo pod uticajem

Jadranskog osiguravaju eg društva, to je ono kontrolisalo Rosija Fonsijer direktno i indirektno.

Rosija Fonsier, Sarajevo

Jadransko osiguravaju e društvo, Sarajevo

Reklama Rosije-Fonsijer na zagreba kom Trgu bana Josipa Jela i a, kada iz filma, nepoznata godina

Riunione Adriatica di Sigurta Trieste, ploica uslikana u Rovinju

1921. osnovano je Evropsko akcionarsko društvo za osiguranje robe i putni kog prtljaga od strane naših osiguravaju ih društava Šumadije, Srbije, Kroacije, Jugoslavije, kojima se kasnije pridružila i Sava i Evropsko društvo za osiguranje robe i prtljaga u Pragu. Kasnije Jugoslavija i Sava su se povukle i prodale svoje pakete akcija.

1922. osnovana je Zora u Mariboru, od strane Zavarovalne Delni ke Družbe pod nazivom Jadran, a u 1923. promijenila je firmu i prenijela sjedište u Zagreb. Ovo društvo je bilo u rukama bekih društava prvo Fortune, zatim Providencije, a na kraju je bilo prešlo u ruke Feniksa i u vezi s krahom Feniksa bilo je priurenno da se likvidira.

Slavija jugoslovenska zavarovalna banka u Ljubljani bila je u vezi sa Slavijom za uzajamno osiguranje u Pragu.

Commercial Union, ploica uslikana u Banja Luci

Slavija, ploica nažalost dosta oštećena, uslikana u Sarajevu

Filijale inostranih preduzeća su bile kako slijedi:

Italijanske Riunione Adriatica di Sicurtà i Assicurazioni Generali.

Austrijski Feniks, Anker i International Unfall und Schadensversicherung Gesellschaft.

Francuski La Nationale i L'Union.

Švajcarski Basler Versicherung Gesellschaft gegen Feuerschaden. U Jugoslaviji je radio u vezi sa engleskim Commercial Union.

Češki Assekuranzverein der Zuckerindustrie iz Praga, koja je sprovodila uzajamno osiguranje od požara kod še erana, u Jugoslaviji je radila preko društva Srbija koje ga je zastupalo.

La Nationale, Pariz, društvo osnovano 1820., uslikano u Sarajevu

Nakon I svjetskog rata sprovodila su se osiguranja požara, posrednih šteta kao posljedica požara (gubitak kirije uslijed groma ili eksplozije plinskog ili električnog osvjetljenja, šomaž), zakonska odgovornost prema trećim licima, auto-kasko, transport, osiguranje od grada za usjeve i vinograde, osiguranje stoke, osiguranje loma stakla, te osiguranja života, rente i nezgode.

Oblici formiranja društava za osiguranje koji su bili odobreni su: akcionarska (dionička) društva, uzajamna društva, osiguravajuće zadruge, pomoćne blagajne, pojedinci kao osiguravajući poduzetnici i javnopravne ustanove osiguranja. Dominirala su privatna domaća i inozemna akcionarska društva.

Zadruge su bile regulirane Zakonom o privrednim zadrugama od 11.09.1937., a detaljnije o broju i kapitalu zadruge odredila je Uredba o nadzoru nad osiguravajućim poduzećima od 25.02.1937.

Tako je po hrvatskom trgu kompravu radila zadruga Croatia. U Hrvatskoj je postojalo oko 180, a 1939. godine 197 osiguravajućih zadruga za stoku, povezanih u Savez zadruga za osiguranje stoke u Zagrebu. Zadruga Hrvatski radiša je organizirala osiguranje života. U Bosni se proširio Savez Napretkovih zadruga. 1935. U Beogradu je osnovana zadruga Zadružno osiguranje, a potom se osnivaju i Privredna i zdravstvena zadruga za uzajamnu pomoć u Ljubljani, Jugoslovenska zadruga u Ljubljani, Materinska pomoć u Mariboru, Poljoprivredna eksportna zadruga u Mariboru, Naprednost u Mariboru, Opštete uzajamno podporno i kreditno društvo u Mariboru.

Napretkova zadruga, pločica uslikana u Sarajevu (lijevo) i u Dubrovniku (desno)

Evo šta o Napretkovoj zadruzi stoji u Napretkovoj Boži noj knjizi br. 1. iz 1934., str. 20, autor prof. M. Vučak, pod naslovom Šta mora svatko znati o Napretkovoj zadruzi (preuzeto s Interneta):

.....

„Napretkovu je zadrugu osnovala 1923. god. Središnja Uprava Hrvatskog kulturnog društva Napredak u Sarajevu s time, da ta zadruga preuzme na se na privrednom polju zadatak jednak onome, što ga sam Napredak vrši već 30 godina na prosvjetnom polju. Pojedinac ovjek ne može s jednakim uspjehom vršiti više poslova. Isto tako ne može jedno društvo uspješno organizirati i voditi više prosvjetnih zadataka i koji su narodu jednako potrebni. Posao valja dijeliti, pa je tako učinio i naš Napredak kada je osnovao samostalnu privrednu ustanovu koja se zove: »Napretkova zadruga za osiguranje, štednju i privredu, z. s. o. j. u Sarajevu«. S početka su naši ljudi mislili: Napretkova je zadruga zato tu, da Napretku prikuplja novac za njegove svrhe, kao što je davanje stipendija, gradnja i izdržavanje konvikata, gradnja narodnih domova i t. d. Kada je Napretkova zadruga počela upisivati štediše, kada je počela prikupljati osiguranja, kada je tražila uloške, mnogi je naš ovjek tada mislio, da će taj novac teško dobiti natrag, jer će mu opet netko doći i moljakanjem, da uloženu ili osiguranu svotu pokloni Napretku. Trebalo je dosta vremena dok se naša javnost uputila, da je Napretkova zadruga već po trgovačkom zakonu potpuno samostalna privredna ustanova, da ona ima svoju samostalnu upravu, svoju samostalnu organizaciju, svoje inovništvo, svoje glavne skupštine, svoju godišnju bilancu i t. d. To vide danas i znaju zadrugari N. zadruge najbolje u praksi: kad koji hoće, diže svoj uložak bez ograničenja; kada nekome dospije na isplatu vezana štednja ili osiguranje, ili opet, ako osigurani umre, odmah se novac ispla uje o ugovorenem roku i onako, kako je ugovoreno. Naravno, da postoji tješnja veza i suradnja Napretka i Napretkove zadruge. Ta suradnja ne samo da je prirodna, ona je i nužna, jer će se samo takovom suradnjom lakše i brže postići zajednički cilj: prosvjetnoj jačanju naroda.

Što je zada a Napretkovoj zadruzi?

Zada a je Napretkovoj zadruzi, da radi na poboljšanju privrednih prilika kako svakog nas pojedinca, tako i sve naše zajednice. Takav rad je pogotovo danas potreban, kada je ovo zadnjih godina nastala u privredi gotovo cijelog svijeta teška bolest. Milijuni ljudi su bez zarade, a jedva ko da može zaraditi onoliko, koliko za život treba. Oni opet, koji danas mnogo imaju ne znaju, ne mogu i oni već sutra spasti na prosjeku štampani. Takova bolest mi nismo prije poznavali. Svuda je zovu »privredna kriza«, ili samo »kriza«, kao što već svaka bolest ima svoje posebno ime. Nije samo N. zadruga jedina naša ustanova, koja radi na poboljšanju naših gospodarstvenih i privrednih prilika. Ima takovih još mnogo, narođeno raznih zadruga, no sve ovakove zadruge i društva rade za jedan manji broj svojih članova u jednom selu, gradu ili općini. Za druge ljudi, izvan tega mesta, one se ne brinu. No danas, kada je privredna kriza zahvatila sve, kada ta bolest obara i zdravo i bolesno podjednako, onda treba netko jači, koji će se njoj oduprijeti. Treba netko tko će organizirati borbu protiv te bolesti jednako za sve nas. Za to nam je, evo, trebala jedna zadruga, jedna naša privredna zajednica,

koja e nas sve okupiti na rad u ovako plemenitoj i svetoj zada i. Za to nam je trebala N. zadruga, iji rad nije vezan samo na jedno mjesto, na jedan kraj, nego je vezan uz sve nas, ma gdje bili. Svi mi znamo onu pri u o sedam prutova. Znamo, kako je onaj starac pozvao svojih sedam sinova i dao im svakome po jedan prut, da ga prelome. I to je svaki od njih s lako om u inio. No, kada je starac dao svezati sedam takovih prutova zajedno, nije taj snop prutova ni jedan sin mogao prelomiti. I otac im je tada razjasnio u emu sada leži snaga, jakost, izdržljivost tih prutova. Pa kako i pred N. zadrugom stoji težak zadatok, znala je ona, da ga može izvršiti samo onda, ako naše želje i težnje za poboljšanjem ovih privrednih prilika poveže zajedno, ako naše snage — ne nas desetak tisu a, nego nas stotine tisu a — okupi i slijep skupa u borbi protiv ove nesretne privredne krize. Samo e onda ta borba uspjeti. Zato emo i razumjeti na zastavi N. zadruge napisane rije i: »Pojedinci ne možemo ništa, svi zajedno u init emo udesa!«

Sredstva, s kojima Napretkova zadruga raspolaže u svom radu.

Prvo sredstvo je ljubav za stvar, ljubav za dobro naroda, požrtvovanost i ustrajnost onih ljudi koji taj rad vode. Treba mnogo ljubavi za ovo što ho e N. zadruga, no ni tom se ljubavlju opet ne može mnogo bez — novca. Kapital, novac, to je drugo, jednako važno sredstvo, koje treba N. zadruga u borbi protiv privredne krize i u radu oko naše privredne obnove i privredne samopomo i. No, s novcem se isto tako ne da sve polu iti. Ali ljubav i oduševljenje za stvar udruženi s novcem mogu sve. Njima, kad su ujedinjeni, nema zapreke. Za to N. zadruga ve od svog po etka radi u prvom redu na prikupljanju i izgradnji jakoga zadružnog narodnog kapitala. Ono, što mora da izvrši N. zadruga veliko je i teško je, pa zato moraju u njoj biti ujedinjeni i velika ljubav i požrtvovanost s jakim i velikim kapitalom. Šta više, obadva ova sredstva moraju biti jednak jaka, jednak velika. Da ne prevagne ni jedno ni drugo. Tre e je sredstvo povjerenje. N. zadruga mora da za svoj rad stekne neograni eno povjerenje svih onih, na koje u tom radu ra una. Bez takovog povjerenja ne može se zamisliti ve ni sama izgradnja ja eg kapitala — pogotovo ne u današnjim prilikama.

S koliko od ovih sredstava raspolaže Napretkova zadruga?

Na ljubavi za navedene ciljeve, na požrtvovanosti i ustrajnosti onih, koji je vode ve od po etka, zadruga ne oskudijeva. Ta je ljubav i požrtvovanost jednaka ljubavi i požrtvovanosti onih, koji svjesno rade za veliku stvar. Danas je ve ta ljubav vezana uz ne baš obi nu njihovu požrtvovanost i ustrajnost. Ne samo da vodstvo zadruge snosi veliku odgovornost, nego tu dolaze iz godine u godinu i sve ve e dužnosti. Tako je u prošloj, 1933. poslovnoj godini bilo samo sjednica — što redovitih, što onih u sekcijama — 188. A za svu tu odgovornost i za te dužnosti ne smiju lanovi uprave po pravilima imati nikakve nagrade. Ovo nadzire i sama vlast. U pogledu povjerenja može se ustvrditi, da smo jedva ikada imali jednu sli nu narodnu ustanovu, koja je za ovako kratko vrijeme stekla ovoliko op e povjerenje, kao što ga je stekla N. zadruga. Ona to povjerenje danas uživa jednak me u nezadrugarima kao i me u zadrugarima, na prostranom teritoriju svoga djelokruga.

Na koji na in Napretkova zadruga izgra uje svoj zadružni kapital?

Pojedinac ovjek sti e imetak samo radom i štednjom. Rasipnik, ako i radi, ne e ništa ste i. Štednja je, dakle, glavni preduvjet za sticanje imetka, kapitala. No, N. zadruga ne može sama da štedi, pa da tako sti e i izgra uje svoj imetak. Za to nas ona sve poziva i upu uje na štednju, da štedimo svaki koliko nam dopuštaju naše prilike, pa da naše uštědevine povjerimo njoj. Prema tome je Napretkova zadruga uvarica naše u novcu ste ene imovine. Da u ovom prikupljanju naših ušte evina zadruga polu i što ve i uspjeh, da nas svakog za štednju predobije, vodi ona me u nama sve življu agitaciju, propagandu za štednju. Osim toga ona treba da ima za svakog od nas tako er takav oblik i na in štednje, koji baš prilikama pojedinaca najviše odgovara. U tom radu je N. zadruga danas najpoznatija naša ustanova za propagiranje i organiziranje raznih vrsti štednji. Tome nastojanju N. zadruge treba da se svi odazovemo, treba da štedimo svi, koji imamo i koji zara ujemo i staro i mlado i veliko i malo, seljak i grta anin svi bez razlike.

Napretkova zadruga propagira i orgnanizira tako er razna osiguranja.

Uz do sad uobi ajene vrste štednje, na pr. ulaganje novca na štedne knjižice na ukama enje, organizira N. Zadruga i t.zv. redovnu vezanu štednju. Ta se štednja sastoji u tome, da se pojedinac obveže štediti svotu koju on želi i koju može štediti. Te da tu svotu upla uje prema ugovoru nedjeljno, mjesec no i t. d., kroz 5 ili 10 godina. Nakon izminu a toga vremena dobiva štediša ušte eni novac s kamatima. Zadruga organizira t. zv. potroša ku štednju s markicama N. zadruge. Te markice daje trgovac ili drugi privredni zadrugar svojoj mušteriji kao dar, popust na upla enoj kupovini. Te markice lijepi štediša u posebnu knjižicu, koju taj mušterija, štediša dobiva besplatno. Kada štediša ulijepi markica za Din 100.— može uvijek na blagajni zadruge ili njenih podružnica za tu knjižicu dobiti 100 dinara bez ikakova odbitka. Naro ita vrst štednje u N. zadrugi je t. zv. omladinska štednja, tako er s markicama. N. zadruge. Djeca, za novac koji dobiju od roditelja ili bilo koga

drugoga na dar, kupuju te markice mjesto da taj novac potroše na kakove besposlice. Markice se lijepe i napla uju isto onako kao i kod potroša ke štednje. Osiguranje je danas najsuvremeniji oblik štednje. Nama je svakome poznato da postoje razna osiguravaju a društva. Ima ih i kod nas dosta: doma ih i stranih. Uli smo esto, kako se je netko osigurao kod ovog ili onog društva tako, da iza ugovorenih 10 ili više godina dobije svotu na koju se osigurao, a ako ranije umre, onda e osiguranu svotu dobiti njegovi nasljednici. Netko opet osigura na taj na in svom ženskom djetetu miraz, muškom djetetu štipendiju za školovanje ili opet gotovinu, kojom e po eti obrt kao samostalan obrtnik, trgovac i t. d. Netko se opet osigura tako, da nakon njegove smrti njegovi dobiju ugovorenu svotu za podmirenje troškova oko sprovoda, ure enje groba itd. On ho e da njegovi ne do u u nepriliku u vrijeme kada im hranitelj umre i da se tada ve ne moraju zaduživati. Ima mnogo raznih vrsti ovakovih osiguranja života. Osim takovih osiguranja može ovjek da osigura i svoju imovinu. Osigura na pr. ku u protiv požara. On pla a u ugovorenou vrijeme stanovitu svotu (premiju) kao i kod životnih osiguranja — s time, da mu se ugovorena svota isplati ako bi ku a izgorjela. Drugi tako osigura protiv požara na pr. sijeno, žito u hambaru itd. Tako se može osigurati i stoka ako bi uginula, usjevi protiv tu e i sli no. U naprednjim zemljama ima malo ljudi, koji ne bi osigurali sebe i svoju imovinu. Kod nas opet ima baš ovakovih malo i od ovih ve ina ih malo vodi ra una o tome, kod koga sklapaju svoja osiguranja. Sklapaju ga kod onoga tko ih prvi uhvati. Ve inom su to strana osiguravaju a društva. Tako su kod nas u jednoj jedinoj godini 1929. naši osigurani ljudi uplatili stranim osiguravaju im društвima za razna osiguranja okruglo Din 334,000.400.—, a doma im samo Din. 87,000.000.—. Naš ovjek treba da uvijek vodi ra una o tome, da sva svoja osiguranja može sklopiti i kod svoje Napretkove zadruge. Ona je jedina osiguravaju a zadružna ustanova, koja od svoje zarade nikome ne daje ništa više nego što daje svakom svom zadrugaru. U njoj nema tantijema. Svoju zaradu upotrebljava zadruga samo za rad oko privrednog ja anja svojih zadrugara i za op e narodne privredne akcije.

Napretkova zadruga daje svojim zadrugarima zajmove

Svaki zadrugar N.zadruge u slu aju nužde može od nje dobiti zajam u novcu. Za taj zajam traži zadruga pokri e bilo u dobrim jamicima, bilo u zalugu nekretnina (hipoteka), bilo opet u kakovom drugom zalugu ili pokri u. Osim ovoga daje zadruga svojim zadrugarima zajmove tako er i na njihova osiguranja i vezane štednje ve prema tome, koliko ove vrijede. Rok otplate zajmova je razli it prema vrsti i veli ini zajma. Obzirom na; sadanje privredne prilike najdulji je rok otplate tri godine. Zadruga pazi, da zadrugar koji ima zajam, taj zajam u redu i otpla uje. Koliko ona ima i obzira kao zadruga pri teško ama u koje iznenada do u pojedini zadrugari dužnici, s nemarnim, platama to ne može initi. Zadruga odgovara za novac što ga zadrugarima pozajmljuje, jer to nije njen novac. Zadruga radi s tu im novcem, s novcem svojih zadrugara, pa je prirodno, da ga i pošteno uva. Ona ne smije na zajmovima gubiti, jer kada, bi to bilo, onda jednog dana ne bi mogla ispla ivati uloške i osiguranja, a to ne smije biti. To e svaki pošten zadrugar i razumjeti i odobriti.

Odgojna strana u radu Napretkove zadruge.

Napretkova zadruga ne eka da joj pojedinac do e da kod nje uloži svoj novac ili da kod nje osigura sebe, lanove svoje obitelji ili svoju imovinu i t. d. Ona ima svoje ljudе, koji obilaze sve naše krajeve i upu uju naše pojedince u prednosti štednje i osiguranja. Ovo zadruga ini i raznim lancima u novinama, letacima, brošurama i knjigama, a imati e — ako Bog da — i posebno odjelenje, u kom e zato namješteni ljudi samo na tome raditi, da svakom našem eljadetu koje ima i koje zara uje — kako rekosmo: i malom i velikom, mladom i starom, seljaku i gra aninu — prikaže dobre strane i potrebu Štednje po njega samoga, po njegove i po itavi narod, pa da ga predobije da štedi ili da se osigura kod N. zadruge. Na ovaj e nas na in N. zadruga sve više u iti i predobiti za to, da ne živimo od danas do sutra, nego da živimo kao razboriti ljudi misle i i na budu e dane našega života; u dobrim danima da mislimo na one crne, koji nikoga ne mimoilaze, pa da nam bude lakše takove dane snositi, bila smrt, bila žalost, bila starost ili što drugo. Osim toga i osim pomo i koju može svaki zadrugar dobiti u N. zadrudi u povoljnem zajmu, N. zadruga e i o tome voditi brigu, gdje i kako da pojedinci zaradimo, gdje da privredimo, kako i gdje da Uštedimo, pa da svi postanemo gospodarski samostalni, jaci.

Kako se postaje zadrugarom u Napretkovoj zadrudi ?

Tko ho e da postane zadrugarom u N. zadrudi taj mora da upiše najmanje jedan udio (20 din.), a osim toga treba da osigura sebe ili koju drugu osobu (za koju e on pla ati premiju), ili da osigura svoje nekretnine, ili opet da upiše jednu redovitu vezanu štednju. Upisati se može kod Središnjice u Sarajevu, kod Glavne podružnice u Zagrebu (Varšavska ul. 11.), kod podružnice u Dubrovniku (Antoninska ul. 1), kod svih kotarskih i mjesnih povjerenika i napokon kod putuju ih organa zadruge kada u koje mjesto do u.

Što je do sada polu ila Napretkova zadruga?

Treba do i u Sarajevo, pa vidjeti njenu veliku pala u, koja je dovršena pred 4 godine troškom od Din 6,250.000.—, a na jednom najprometnijem i najistaknutijem mjestu u gradu. Od gra evne vrijednosti doma do sada je ve otpisano blizu 500.000 din. Dalje, treba vidjeti poslovne prostorije zadruge u tri krila te pala e s 37 namještenika, a ukupno ih ima 50. Zadruga raspolaže imovinom od preko 20,000.000.— din., a nema ni dinara duga. Ona je dužna samo svojim zadružarima; ulaga ima, štedišama i osiguranima. Osim podružnica u Zagrebu i Dubrovniku ima zadruga svoja glavna povjereništva u Zagrebu, Splitu, Sarajevu, Senju, Osijeku i Novom Sadu. Mjesnih i kotarskih povjerenika ima oko 200. Zadružara ima oko 7.500, a na udjele je upla eno oko 1,500.000.— din. Na redovitu vezanu štednju upisano je oko 10,000.000.— din. Na životna osiguranja oko 80,000.000.— din. Sada ima 3080 zadružara koji uživaju zajam kod N. zadruge. Šta još treba znati o Napretkovoj zadrizi?

Napretkova zadruga niti je kakova politi ka, niti strana ka ustanova. Ona je jednako dobro i svojina svih njenih zadružara, ona je naša opa narodna zadružna ustanova, koja ima da posluži višim narodnim ciljevima, a, nikako bilo ijim politi kim i strana kim interesima. I tako mora ostati, jer e se samo na taj na in mo i u punoj mjeri posvetiti svojoj velikoj zada i. Prirodno je, da smo još vrlo daleko od onih plodova, koje nam mora donijeti rad naše zadruge. 11 godina je bilo prekratko vrijeme za izgradnju onakove ustanove, kakova je nama u našoj zadrizi bezuvjetno potrebna. Moramo imati strpljenja. Glavno je, da je njen dosadašnji rad na najboljem putu i da se razvija svojim prirodnim tokom. Sve daljnje ovisi o nama. „im više snage mi dadnemo zadrizi, tim e prije i u toliko veoj mjeri do i do izražaja rezultati njenog rada. Kada bismo trebali izre i naš sud o vrijednosti i snazi nekog naroda, onda bi u prvom redu morali ispitati njegovu moralnu, udorednu vrijednost, snagu. Iza ovoga odmah dolazi na red drugo pitanje: koliko vrijedi gospodarska snaga toga naroda? Sva druga pitanja dolaze iza ova dva. O ova dva prevažna pitanja trebamo voditi ra una uvijek jednak svi, pa ako zbilja želimo dobro svome narodu ondaemo lahko spoznati zna enje i važnost Napretkove zadruge, a i naše dužnosti prema njoj. Svatko je kova svoje sreće, pa ne može druga ije biti ni kod nas! „

.....

Po uvo enju strožije kontrole tih zadruga u Sloveniji, neke od njih su registraciju dobile u Zagrebu, Splitu, Beogradu ili drugim krajevima Jugoslavije, ali su iskljuivo radile u Sloveniji, kao što su „Sveop a gospodarska zadruga“ u Zagrebu, Jednota – uzajamna humanitarna zadruga u Beogradu, Privrednik u Zagrebu, Socijalna privredna zadruga u Beogradu, Uzajamna humanitarna udruga u Beogradu, Uzajamna privredna zadruga u Zagrebu, Unites u Dubrovniku, Samopomo u Splitu, Štedna i kreditna zadruga u Splitu itd.

U Sloveniji i Dalmaciji osnovala se prva Slovenska pomo na blagajna osnovana na temelju austrijskog zakona o pomoru blagajnama iz 1892., rad se nastavio po Zakonu o zadrugama za uzajamno pomaganje iz 1902., te kona no po Pravilniku o ustanovama humanog karaktera koje se bave obezbje enjem pogrebnih troškova i troškova u sluaju bolesti i fondovima za penziono osiguranje od 22.11.1938.

Manje rigorozan Pravilnik izdat je 18.01.1941., na pritisak staleških i strukovnih samopomo i organiziranih u Sloveniji.

U tom periodu su napravljeni i pokušaji sprove enja obavezognog osiguranja usjeva i plodova u obliku javnopravnih državnih, oblasnih i banskih osiguravaju ih zavoda, ali ni jedno poduzeće nije ostvarilo neki ubjedljiv uspjeh.

Zemljoradnja je u staroj Jugoslaviji bila osnovna grana zanimanja, ali je ostvarivala vrlo mali dohodak. 1921. poljoprivredom se bavilo 78,7% stanovništva, a 1938. 74,8% stanovništva. 1923. donijet je Zakon o obezbje ivanju usjeva i plodova od grada. Njim se propisuje osnivanje zavoda u svakoj oblasti, a više oblasti su mogle osnovati zajednički zavod. Pri Ministarstvu poljoprivrede i voda se trebao formirati stalni fond za pomaganje oblasnih zavoda od 100 miliona dinara, a predvi eno je i osnivanje Državnog rezervnog fonda, a u oblastima Oblasni rezervni fond ako ulozi, državna i oblasna pomo ne bi bili dovoljni za pokrće pri injenih šteta.

Novi Zakon o obaveznom obezbje enju usjeva i plodova od grada donijet je 10.02.1931. Ministarstvo poljoprivrede je bilo stajališta da se osiguranje mora sprovesti po banovinama (od tog trenutka skoro sve banovine - Moravska, Primorska, Dunavska, Vrbaska, Zetska, Savska, Dravska su napravile uredbe i pravilnike, ali je samo Savska do 1938. i sprovela osiguranje).

Savska banovina je izdvojila osiguranje u poseban zavod Savske banovine za osiguranje, sa sjedištem u Zagrebu. Zavod Dunavske banovine za obezbje enje grada sjedište je imao u Novom Sadu.

Ministar poljoprivrede donio je novu Uredbu o obaveznom obezbje enju usjeva i plodova od grada na podruju Drinske banovine 12.04.1939., a osiguranje je sprovodio Zavod Drinske banovine za obezbje enje od grada, sa sjedištem u Sarajevu. Vlasnik, odnosno posjednik zemljišta je urednom policom privatnog osiguravaju eg društva mogao dokazati da je usjeve i plodove obezbijedio od grada, pa za tu godinu nije bio dužan iste obezbijediti i kod Zavoda. Ovo ukazuje, a posebno jasno za Drinsku banovinu, da nije postojao državni monopol. Ipak, fakti ko uvo enje obaveznih osiguranja nije bilo mogu e zbog niskog dohotka, visokih poreza, niskih cijena poljoprivrednih proizvoda, posebno pred predstoje i II svjetski rat.

Dobrovoljnim osiguranjima usjeva i plodova bavilo se od 1919. godine 8 osiguravaju ih zavoda, koji su imali 38 podružnica i nekoliko hiljada mjesnih zastupništava. To su Croatia, Dunav, Jadransko osiguravaju e društvo, Jugoslavija, Rosija Fonsijer, Sava, Slavija, Vzajemna zavarovalnica. Oni su bili udruženi u kartel zajednica za tu u, sa sjedištem u Zagrebu. Broj osiguranja je ipak bio neznatan, rastao je do 1929., a onda opada zbog krize u poljoprivredi i siromašenja seljaštva.

Što se ti e osiguranja automobila, u Sloveniji i Dalmaciji je važio strog austrijski zakon od 09.08.1908., drž. zak. 1. br. 162. o odgovornosti za štete uslijed upotrebe automobila (ini se da kasnije usvojene novele iz 1922. nisu važile na tom podruju).

02.12.1930. donijet je zakon koji se odnosi na preduze a za redovan i povremeni saobra aj putnika i robe motornim kolima, te Me unarodna Konvencija o automobilskom saobra aju, zaklju ena u Parizu 24.04.1926., a koja je stupila na snagu 01.04.1931.

Prvi navedeni zakon ukinut je i zamijenjen Zakonom o radnjama od 05.11.1931. Donijet je i Pravilnik o obaveznom osiguranju kod redovnog prevoza putnika u autobuskom saobra aju, 05.04.1932. Ministar trgovine i industrije je sklopio ugovor sa Evropskim akcionarskim društvom za osiguranje robe i putni kog prtljaga u Beogradu, te po tom ugovoru donio i Upustvo kojim je regulirano obavezno osiguranje u me ugradskom (u daljini) i lokalnom saobra aju, osiguranje protiv nezgode putnika koji putuju autobusima i motornim kolima autobuskih preduze a kojima ova vrše redovni putni ki saobra aj na odgovaraju e sume, osiguranje zakonske odgovornosti autobuskih preduze a pri injene tre im licima i njihovim stvarima, a koja nisu putnici, te da je primjena ovih odredbi od 01.07.1932.

Novi Pravilnik koji je ukinuo prethodni donijet je 1934., te dopunjeno 1935.

1928. godine Ministar za agrarnu reformu donio je Naredbu o uvo enju kolektivnog obligatornog obezbje enja svih lanova Agrarnih zajednica protiv štete od požara i grada kod Glavne zemljoradni ke zadruge za osiguranje.

Zakon o javnim skladištima 1930. godine je propisao da su javna skladišta dužna kod primanja da osiguraju svu robu od štete od požara za punu njenu vrijednost.

Ministar trgovine i industrije je 1933. uz izmjene 1934. Pravilnikom o osiguranju u enika protiv nesrečnih slučajeva propisao obaveznost osiguranja od nezgode.

U Hrvatskoj je postojao Savez novih i osiguravaju ih zavoda (koji je 1920. naslov promijenio tako da se uz novane zavode dodaju i osiguravaju i zavodi).

1923. godine osnovan je Savez osiguravaju ih društava u Beogradu.

Evo pregleda društava za „elementarno“ (u današnjoj terminologiji neživotno) osiguranje s premijama neto od reosiguranja i dobiti u 1930. godini:

"Elementarno" osiguranje, 1930. godina		
Društvo	Premija po odbitku premije reosiguranja Din	Dobit Din
Jugoslavija, Beograd	14,412,000	2,080,000
Srbija, Beograd	4,389,000	2,954,000
Šumadija, Beograd	4,864,000	498,000
Beogradska zadruga, Beograd*	3,565,000	...
Kroatija, Zagreb	21,853,000	753,000
Vzajemna zavarovalnica, Ljubljana	7,378,000	269,000
Triglav, Beograd-Zagreb	24,474,000	51,000
Rosija-Fonsijer, Beograd	11,483,000	496,000
Herceg-Bosna, Beograd**	7,155,000	401,000
Vardar, Zagreb	3,751,000	316,000
Sava, Zagreb	15,691,000	3,090,000
Dunav, Zagreb	11,719,000	273,000
Slavija, Ljubljana	12,016,000	204,000
Nada, Sarajevo	1,355,000	17,000
Zora, Zagreb	...	400,000

Po premiji, najveća su društva bila Triglav i Croatia.

Životnim osiguranjem u 1932. i 1933. godini bavila su se sljedeća društva:

Croatia, Dunav, Jugoslavija, Nada, Rosija Fonsijer, Slavija, Srbija, Šumadija, Ujedinjeno, Uzajamno, Beogradska zadruga, Zora, kao domaća društva (domaća neovisno o porijeklu kapitala), te strana Anker, Assicurazioni Generali, Phoenix, Riunione, L'Union. U 1932. imali su svi skupa 122.207 polica, a u 1933. godini 120.325, od toga domaća 68.189, a strana (podružnice) 52.136.

Šumadija, Prvo srpsko društvo za osiguranje i reosiguranje u Beogradu, ime je kasnije vjerovatno izmijenjeno u Šumadija a.d. za osiguranje i reosiguranje u Beogradu, ploice snimljene u Beogradu

Po broju polica, najveća društva u životnom osiguranju u 1933. bili su Phoenix (27.351) i Croatia (14.452).

Jedno od dva društva sa sjedištem u Sarajevu bilo je Nada. Sveopće osiguravajući arsko društvo Nada osnovano je 1922. godine, osnivači su bili Prva hrvatska štedionica u Zagrebu i Croatia osiguravajuća zadruga u Zagrebu.

Skoro potpuno uništena pločica društva Nada, na kojoj se jedva naziru slova ADA. Sarajevo

Drugo društvo je bilo Herceg-Bosna, osnovana 1910., koja je 1933. u fuziji sa Vardarom i Triglavom Herceg-Bosna prešla u Ujedinjeno, ije sjedište o ito nije bilo u Sarajevu, ali izvor ne navodi gdje je sjedište bilo dok jedna polica ukazuje na Beograd Zagreb i Ljubljano. U eš e u Ujedinjenom osiguravaju em društvu imali su Erste Ungarische Allgemein Assecuranz Gesellschaft, Muenchener Rueckversicherung i Feniks. Ova lista ne navodi Napretkovu zadrugu.

Ujedinjeno je nastalo 1933. fuzijom Vardara, Triglava i Herceg-Bosne. Uslikano u Fojnici

Javile su se i ideje o stvaranju samostalnih fondova za plananje eventualnih šteta (nešto poput uzajamnih društava). Uprava Monopola je osiguravala barake i magacine kod društava, ali fabrike i magacine od vršeg materijala, kao i inventar preko fonda u koji je izdvajala sredstva. Isto je radila i Re na plovidba. Srpska pravoslavna crkva je sva pokretna

i nepokretna dobra osiguravala kod Fonda za osiguranje srpskopravoslavnih crkvenih dobara, osnovanog kod Patrijaršiskog upravnog odbora sa glavnicom od jednog miliona dinara. Uredba kojom je osnovan taj fond stupila je na snagu 1936. godine.

Iako je postojalo rješenje Ministra trgovine i industrije od 14.04.1927. da se ni pojedinci ni preduze a ne smiju osiguravati kod stranih osiguravaju ih društava koja nisu dobila dopuštenje za rad u zemlji, pojedini agenti iz Soluna su dolazili u Skoplje i ostala mesta u Makedoniji i vršili osiguranje za ran un engleskih društava, a slično je bilo i na sjeveru Jugoslavije, gdje su radila neka društva iz Beograda i Pešte.

1936., Phoenix koji je poslovalo u 22 države i samostalne političke jedinice, dospio je zbog zara unavanja podcijenjenih premija u probleme, te su u Jugoslaviji donijete dvije uredbe, druga 16.12.1936., tako da su sva prava i obaveze prenijete na Jugoslovenski Feniks, koji nije imao pravo izdavanja za nove poslove osiguranja. Istodobno sa donošenjem uredbe za Phoenix, donijeta je i Uredba o likvidaciji Zore.

Ogrizovi navodi da je krajem 1924. u Jugoslaviji radilo 25 osiguravaju ih društava, domaćih i stranih. 19 ih je imalo sjedište u Jugoslaviji i bila su registrirana kao akcionarska društva. Najstariji osiguravaju i zavod bila je Croatia, osnovana kako je već navedeno 1884., a koja je izgubila obilježje zadruge i pretvorila se u dioničko društvo.

Za 1929. navodi se da je radilo preko 20 osiguravaju ih društava, od toga 16 sa registracijom i sjedištem u Jugoslaviji. Pored toga radilo je 6 isto stranih društava od kojih su bila 2 engleska, 2 francuska i 2 austrijska.

Krajem 1932. godine broj osiguravaju ih ustanova u Jugoslaviji sa injavalo je 17 domaćih društava (od kojih jedno nije radilo) i 10 filijala inostranih društava. Od domaćih društava 8 je imalo sjedište u Beogradu, 5 u Zagrebu, 2 u Ljubljani i 1 u Sarajevu. Od filijala stranih društava 6 ih je imalo sjedište u Beogradu, a 4 u Zagrebu. Od stranih preduzeća, 2 su bila engleska, 2 francuska, 3 austrijska, 2 italijanska i 1 švajcarsko.

Od 16 domaćih društava 14 je bilo u formi akcionarskih društava, jedno je bilo zadružno, a jedno je bilo zasnovano na načelu uzajamnosti.

U toku 1933. godine u Jugoslaviji su se bavila osiguranjem 24 društva od kojih su 14 bila domaća, a 10 filijale inostranih društava. Ukupno sva društva su raspolagala u zemlji sa 33 podružnice. Od domaćih društava 7 je imalo sjedište u Beogradu, a za ostala je ostalo nepromijenjeno stanje, kao u 1932., kao i za strana društva.

Od 14 domaćih društava, 12 su sprovodila osiguranje života, kao i razne grane elementarnog osiguranja, 2 su se bavila samo osiguranjem protiv elementara. 6 filijala inostranih društava je sprovodilo osiguranje života i elementara, a 4 se ograničavalo na osiguranje samo elementarnih rizika.

U 1934. godini osiguranjem se bavilo 14 domaćih društava i 11 filijala inostranih društava.

U 1938. godini broj osiguravaju ih društava se smanjio, Zora i Nada ušle su u likvidaciju. Tadašnja struktura društava se sastojala od 13 domaćih društava i 10 filijala inostranih društava.

Već je navedeno da je krajem 1936. došlo do sloma Feniksa i društva Zora, a pored toga skupština akcionara društva Nada na osnovu bilansa iz 1936. godine donijela je odluku o njegovoj likvidaciji u 1937. godini.

Rast životnih osiguranja je bio od 35.587 polica 1920. godine do 131.799 u 1937. Sve godine su zabilježile rast broja polica životnog osiguranja, osim 1933., te 1935. Ipak, uprkos rastu broja polica 1930., 1931. i 1932., premija je u tim godinama padala.

Neživotno (elementarno) osiguranje je zabilježilo rast, u pogledu premije, sa 17,7 miliona dinara u 1920. na 187,4 miliona dinara 1937.

Malo više informacija o skandalu i krahu Phoenixa otkrili smo u knjizi o historiji kompanije Munich Re¹. 16. februara 1936. neoekivan je u Beču umro Wilhelm Berliner, 54-godišnji menadžer Lebens-Phoenixa. Pod njegovim upravljanjem se društvo razvilo u jedno od najvećih društava za osiguranje u Evropi. Nasljednika je trebalo pronaći za nekoliko dana. Za novog direktora je postavljen Eberhard von Reininghaus, dotadašnji generalni direktor Wechselseitige Brandschadens-Versicherunga iz Beča. Već 28. februara 1936. je ustanovio da je Lebens-Phoenix nesolventan i da ne može da isplati plate zaposlenima za naredni mjesec. Nakon što je od glavnog računovodstva dobio kovertu sa „ispravnim bilansima“ obavijestio je o stanju ministra finansija i predsjednika Nationalbanka. Kolaps Lebens-Phoenixa je iz temelja uzdrmao prvu austrijsku Republiku. Lebens-Phoenix je preživio raspad Austro-Ugarske i razvio se do trećeg najvećeg osiguravajućeg društva Europe i poslovalo u 22 zemlje. Razvoj Lebens-Phoenixa je bio zasnovan između ostalog i na izdavanju mnogobrojnih polica uz niske premijske stope i popuste, sa visokim provizijama. Zbog visokih administrativnih troškova takvo poslovanje nije moglo donijeti dobit i moglo se nastaviti samo dokle su se upisivale nove police u velikom broju. Samo je mali broj ljudi znao u kakvom je lošem stanju Lebens-Phoenix a svoj doprinos prikrivanju stanja su dali i ured federalnog kancelara i ministar unutrašnjih poslova. Akumulirani gubitak je iznosio 478 miliona šilinga, od toga samo po poslovima u Austriji 253 miliona šilinga. Berliner je podmićivao zvaničnika vlade zaduženog za nadzor osiguranja, Heinricha Ochsnera. Kada je skandal izbio u javnost, bio je otpušten i počinio je samoubistvo. Samoubistvo je počinilo i urednik nekih novina Sonn- und Montagszeitung, Ernst Klebinder, kojeg je Berliner takođe podmićivao. Berliner je donirao novac i raznim političkim strankama, posebno onima kojima su davale ministra unutrašnjih poslova koji je bio nadležan za nadzor nad osiguranjem. Nakon propasti društva, austrijska vlada je omogućila hitnim donošenjem odgovarajućih propisa preuzimanje 333.000 polica od strane drugog osiguravača pod imenom Oesterreichische Versicherungs-AG (OeVAG), koji je formiran u vidu privatno-javnog partnerstva 29. aprila 1936. Od 1.300 zaposlenika Lebens-Phoenixa, preuzele su samo 200. Poslovi osiguranja nesretnih slučajeva kao i odgovornosti su preneseni na Elementar-Phoenix. OeVAG je preuzeo obaveze u visini od 250 miliona šilinga, a cijela austrijska industrija osiguranja je izmirivala taj dug kroz povećane naknade koje su se naplaćivale po policama. Poslovi osiguranja života su se godinama oporavljali zbog izgubljenog povjerenja. U ehoslova kojima vlada je u aprilu 1937. našli su način organizovala kolektivno rješenje za debakl Phoenixa. U ehoslova koj je izdato oko 20% polica Lebens-Phoenixa, a preuzele ih je Star Versicherung iz Praga. Zbog strožjih propisa, posao Lebens-Phoenixa u Njemačkoj koji je predstavljao takođe 20% od ukupnog broja polica je ostao netaknut, jer se „kreativni i unovodstveni metodi“ nisu mogli primjenjivati. Te police je preuzele društvo Isar Lebensversicherungs-AG. Nažalost, knjiga ne spominje dešavanja u Jugoslaviji nakon kolapsa Lebens-Phoenixa, pretpostavljamo što nije predstavljala toliko značajno tržište za

¹ Johannes Baehr, Christopher Kopper, Munich Re The Company History 1880-1980, translated into English by Patricia Casey Sutcliffe, C.H. Beck, 2016

propalo društvo, ali i zato što Munich Re nije imao uticaj i kontakte kakve je imao u Austriji, ehoslova koj i Njema koj, s obzirom da je knjiga o historiji Munich Rea.

Reosiguranje

U periodu od 1920. do 1937. godine cedirano je 44,3% premije na reosigurava e, a reosigurava i su na ime šteta platili reosiguranicima 54,5% šteta. Kod života portfelj je bio reosiguran u prosjeku sa 25,9%, a na ime šteta reosigurava i su platili 24,3%. Kod elementara portfelj je bio reosiguravan sa 56,6%, a primljeno je od reosigurava a 61,7% šteta.

Kao reosigurava i doma ih društava sa sjedištem u Beogradu pojavljuju se sljede e zemlje (poredane po broju postoje ih ugovora): Njema ka 30 ugovora, Italija 11, Ma arska 5, Francuska 4, ehoslova ka 1. Iza pomenutih pet ugovora stajalo je ma arsko reosiguravaju e društvo Rosija Pešta iza koga se pojavljivao u ve ini italijanski kapital. Odnos reosigurava a na teritoriji bivše banovine Hrvatske bio je približno isti, dok je u Sloveniji ehoslova ka bila ja e zastupljena.

Ve ina ugovora za reosiguranje sklapana je sa Minhenskim reosiguravaju im društвом i sa Riunione Adriatica i to uglavnom preko centrale u Trstu. Od beogradskih osiguravaju ih društava na prvo je otpadalo 18 ugovora,a na drugo 10. Autor u napomeni navodi da nije jasno radi li se samo o vode im reosigurava ima ili su preuzimali cjelokupan cedirani rizik.

Reosigurani dio je bio proporcionalno ve i kod društava sa inostranim kapitalom, kao na primjer kod Rosija Fonsijer. Dok je „kod svih ostalih beogradskih osiguravaju ih društava, sem Jugoslavije, reosigurani dio iznosio 24,4%, kod Rosija Fonsijer je iznosio 43,5.%.“

Savez osiguravaju ih društava bio je podnio javnu predstavku Ministru trgovine i industrije povodom namjeravanog osnivanja Državnog reosiguravaju eg zavoda, 06.12.1940. godine, a u vezi svog prethodnog pisma od 09.10.1940., na koje uopšte nisu dobili odgovor povodom istog pitanja i razgovora koji su vodili sa njegovim najbližim saradnicima.

Zanimljivo je da danas, punih 80 godina kasnije, barem u BiH, država ima potpuno isti ignorantski odnos prema društвима za osiguranje.

Rasprava je u stvari bila oko osnivanja Državnog reosiguravaju eg zavoda, koji je vlast vidjela kao izvor dodatnih prihoda za državu, a kod kojeg bi bilo propisano obavezno reosiguranje.

II svjetski rat

U Srbiji je bila donijeta Uredba o obaveznom obezbje enju od grada i Državnom zavodu za poljoprivredna osiguranja 1942. godine.

Evropsko akcionarsko društvo nastavilo je s radom, s premijom od 1.346.316 dinara u 1942., te 6.154.151 dinara u 1943. godini. Pla ene štete iznosile su 82.588 dinara u 1942., te 239.468 dinara u 1943. godini.

U knjizi Munich Re The Company History 1880-1980 autora Johannes Baehra i Christopher Koperra, Verlag C.H.Beck oHG, Munich 2016, navodi se zabrinutost u Munich Re-u da će u nekim zemljama biti donijeti propisi o monopolu tih zemalja nad reosiguranjem, a spominju se Francuska pod Vichyjevim režimom, Grčka u kojoj je monopol uveden, ali je razbijen nakon njemačke okupacije Grčke, te u Jugoslaviji. Tako je najveća zabrinutost iskazana za Jugoslaviju, kako je Alois Alzheimer pisao 7.10.1940. predsjedavaju im Grupe osiguravača Reicha, Hilgardu.

Kako se pojavio problem nedostatka kapaciteta za rizike u Evropi nakon povlačenja Lloyd'sa i opštinito britanskih društava za osiguranje, 4.3.1941. u Minhenu je održan inicijalni sastanak radi osnivanja udruženja koje bi pokrivalo velike rizike. Udruženje za velike rizike se borilo i protiv državnih monopolija spomenutih u prethodnom pasusu. U julu 1943. udruženje je imalo 192 člana iz 13 zemalja, među njima i jedno društvo iz Srbije, koje je nosilo učešće od 0,24%. Nažalost, ime tog društva nije dato. No, kao udruženje uspjeli su pokriti samo relativno male rizike, poput skladišta krzna u Norveškoj i rizike drvne industrije u Finskoj, a od maja 1942. do juna 1943. pokrili su samo 16 rizika, uz ukupnu premiju od 61.000 RM.

Mimo ovih informacija, o osiguranju tokom II svjetskog rata u nama dostupnim izvorima nema više podataka.

Razvoj osiguranja u bivšoj Jugoslaviji nakon II svjetskog rata do 1990. godine

Period centraliziranog osiguranja, DZOR, DOZ – od 1945. do kraja 1961.

21. novembra 1944. Predsjedništvo Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije donijelo je Odluku o prelasku u državnu svojinu neprijateljske imovine, o državnoj upravi nad imovinom neprisutnih lica i sekvestru nad imovinom koju su okupatorske vlasti prisilno otučile. Tom imovinom upravljala je Državna uprava narodnih dobara pri Povjereništvu za trgovinu i industriju NKOJ-a, kao imovinom od opštег društvenog značaja.

Povjerenik za industriju Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije donio je 1. marta 1945. godine Odluku o spajanju u Državni zavod za osiguranje i reosiguranje osiguravaju ih preduzeća koja prelaze u državnu svojinu. Prema toj odluci, sva osiguravaju i preduzeća, u početku uglavnom njemačka (kasnije su konfiskovana i neka italijanska i dva domaća) osiguravaju i preduzeća, spajaju se u Državni zavod za osiguranje i reosiguranje sa sjedištem u Beogradu. Istom Odlukom propisano je da se na Zavod prenosi sva aktiva i pasiva osiguravaju ih preduzeća koja se spajaju u Državni zavod za osiguranje i reosiguranje.

Rješenjem Ministra industrije od 18. maja 1945. Državni zavod za osiguranje i reosiguranje prenijet je iz nadležnosti Državne uprave narodnih dobara, u okviru koje je osnovan, u nadležnost Ministarstva finansija. Saglasno tome, djelokrug Državnog zavoda za osiguranje i reosiguranje bliže je određen Zakonom o uređenju i djelovanju kreditnog sistema (Službeni list DFJ br. 87/45).

18.07.1945. Ministar finansija je donio rješenje o zabrani privatnim osiguravaju im preduzećima da bez posebnog odobrenja primaju u osiguranje državnu imovinu ili imovinu državnih preduzeća.

14.09.1945. Ministar je donio rješenje o obavezi osiguravanja državne imovine isključivo kod Državnog zavoda za osiguranje i reosiguranje.

Organizacija i poslovanje Državnog zavoda za osiguranje i reosiguranje bliže su odredeni Pravilnikom o uređenju i poslovanju Državnog zavoda za osiguranje i reosiguranje, kojeg je donio Ministar finansija 3. aprila 1946. Tim Pravilnikom je predviđeno da Zavod ima saveznu i zemaljske (republike), odnosno pokrajinske direkcije. Zemaljske i pokrajinske direkcije mogu, radi što uspešnijeg poslovanja, organizovati poslovnice u pojedinim većim mjestima odnosne narodne republike i AP Vojvodine. Pravilnikom je, dalje, predviđeno da saveznom direkcijom upravlja Nadzorni odbor od 16 članova, od kojih su po dva člana bila iz svake narodne republike i AP Vojvodine, a jedan iz Autonomne Kosovsko-Metohijske Oblasti.

Ovo su ovi prvi potezi u oblasti osiguranja znatno ograničili ili nacionalizirali privatna društva za osiguranje u pogledu mogućnosti poslovanja, tako da je na kraju svih nestati sa tržišta.

Za ovaj period nedostaju podaci o razvoju osiguranja, osim za 1946. godinu, kada je bruto premija iznosila 37,9 miliona dinara (po svemu sudeći, poslovanje iz 1945. je bilo uključeno u 1946. godinu).

Ministar finansija FNRJ donio je 3. maja 1947. godine rješenje o likvidaciji preostalih posljednjih šest privatnih osiguravačkih preduzeća u Jugoslaviji. Na taj način, Državni zavod za osiguranje i reosiguranje, koji je naziv Zakon o potvrdi i izmjenama i dopunama Zakona o uvođenju i djelovanju kreditnog sistema (Službeni list FNRJ br. 68/46) u međuvremenu promijenjen u Državni osiguravajući zavod FNRJ (skraćeno DOZ) postao je po etkom 1947. godine jedini osiguravač i reosiguravač u zemlji.

Transformacija organizacije i poslovanja na ovaj osnovi sankcionisana je Uredbom o organizaciji i poslovanju Državnog osiguravajućeg zavoda od 18. marta 1947. godine. Tom Uredbom izvršene su, između ostalog, i odgovarajuće izmene u organizaciji i to: Savezna direkcija postaje Generalna direkcija DOZ-a, zemaljske direkcije postaju republike direkcije, ukinuta je direkcija za AP Vojvodinu, ukinut je Upravni odbor Savezne direkcije i poslovni odbori.

Osnovne karakteristike poslovanja i organizacije Državnog osiguravajućeg zavoda koji je postojao od kraja 1946. do 31. decembra 1961. godine bile su sljedeće:

- 1) Obrazovanje zajednice rizika vršena je dvojako: za državnu (društvenu) imovinu, uglavnom putem obaveznih osiguranja na osnovu zakonskih propisa, a za imovinu u građanskoj svojini, uglavnom, putem dobrovoljnog osiguranja. Tako je uvedeno obavezno osiguranje državne imovine protiv šteta od požara, obavezno osiguranje robe.
- 2) Sva osiguranja imovine i lica (obavezna i dobrovoljna) sprovode se po jedinstvenim uslovima (pravilima osiguranja) i tarifama premija koja važe za cijeli teritorij SFR Jugoslavije. Za razliku od bivših osiguravačkih preduzeća koja su poslovala po tzv. neto premijskom sistemu, DOZ je u tarifama premija imao tzv. bruto premijski sistem, tj. premijske stope sadržavale su u jednom iznosu sredstva potrebna za podmirenje obaveza iz osnova osiguranja, za sprovođenje preventivnih i represivnih mjera i za podmirenja troškova sprovođenja osiguranja.
- 3) U odnosu na bivša osiguravačka preduzeća, značajna novina u kvalitetu poslovanja i opsegu osiguravajuće zaštite DOZ-a, bila je orientacija na preuzimanje i

finansiranje mjera za sprjeavanje nastanka štetnih događaja i smanjenja štetnih posljedica kada se štetni događaji ostvari. Pravilnikom o fondu preventivnih i represivnih mjera (Službeni list FNRJ br. 28/52) predviđeno je obrazovanje fonda za finansiranje preventivnih i represivnih mjera u visini od 8% od naplaćenih premija po svim osiguranjima imovine i osiguranjima lica od posljedica nesreća pogodujuća.

- 4) Izravnjanje rizika vršilo se, uglavnom, u okviru DOZ-a. U reosiguranje u inostranstvo iznošena su samo ona osiguranja kod kojih je postojao naglašeni devizni interes zemlje: osiguranje pomorskih brodova, putničke avijacije i robe u izvozu, uvozu i reeksportu.
- 5) Jedinstvenom DOZ-u, odgovaralo je i centralizovano rukovođenje zavodom od strane generalne direkcije, uz administrativno-operativno rukovodstvo ministra finansija FNRJ. Međutim, poslije donošenja Zakona o upravljanju preduzećima i njihove predaje na upravljanje radnim kolektivima, centralizovano uređenje osiguranja nije bilo u skladu sa nastalim društveno-ekonomskim promjenama. S toga je, uz saglasnost Odbora za privrednu Saveznog izvršnog vijeća, obrazovan Savjet DOZ-a kao najviši organ upravljanja, koga su sa injavačima generalni direktori i direktori republičkih direkcija. Savjet je, između ostalog, donosio pravila osiguranja, tarife premija, smjernice za rad i završni razlozi. Savjet je funkcionisao do 1957. godine, kada je Savezno izvršno vijeće donijelo Odluku o organima upravljanja DOZ-a kojom je u DOZ-u uvedeno društveno upravljanje. Na osnovu te odluke imenovan je od strane SIV-a Upravni odbor DOZ-a i to: 16 članova iz redova privrede i javnog života i 6 članova iz radnog kolektiva koje su birali radnici DOZ-a.

1950. godine donijet je Osnovni zakon o upravljanju društvenim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva, te je počela „izgradnja privrednog sistema koji počinje na elima samoupravljanja“. 1951. i 1952. uvedene su velike promjene u privrednom sistemu, između ostalog preduzeća su stekla status samostalnih ekonomsko-pravnih subjekata socijalističke proizvodnje i razmene, tako da su se napustili zatvoreni oblici prometa i uvodi se slobodna cirkulacija robe na tržištu. Ovo se odražava i u tekstu iznad, pod stavkom 5).

Ukidanjem Ministarstva financija u 1953. godini, bilo je izvršeno između ostalog i odvajanje DOZ-a od državnih organa, jer ovlašćenja Ministra finansija u pogledu prava rukovođenja DOZ-om nisu bila prenijeta na novoobrazovane sekretarijate. Gore spomenuti Savjet DOZ-a je formiran 24.03.1953., uz saglasnost Odbora za privrednu Saveznog izvršnog vijeća.

Na dan 31.12.1956. godine decentralizovana sredstva su bila raspoređena na sljedeći način za NR u milionima dinara:

Bosna i Hercegovina	23,69
Crna Gora	2,48
Hrvatska	61,68
Makedonija	7,11
Slovenija	28,27
Srbija	70,56
Svega	193,79
Generalna direkcija	141,09
Ukupno	334,88

U posljednjoj godini svog postojanja (1961. godini) Državni osiguravajući i zavod je imao: generalnu direkciju u Beogradu, šest republičkih direkcija u glavnim gradovima narodnih republika i 117 filijala, od kojih 19 u NR Bosni i Hercegovini, 5 u NR Crnoj Gori, 31 u NR

Hrvatskoj, 11 u NR Makedoniji, 11 u NR Sloveniji i 40 u NR Srbiji. U DOZ-u je krajem 1961. godine bilo zaposleno 5.518 radnika, od čega 4.266 službenika i 1.252 zastupnika osiguranja.

U toj godini, u ukupnoj premiji osiguranja društveni sektor je učestvovao sa 79,1%, a privatni sa 20,9%.

Period decentralizacije osiguranja, komunalna osiguranja – od 1962. do kraja 1967.

28. juna 1961. Savezna narodna skupština donijela je Zakon o osiguravaju im zavodima i zajednicama osiguranja, na osnovu kojeg je sprovedena reorganizacija i decentralizacija Državnog osiguravajućeg zavoda, koji je prestao sa radom 31. decembra 1961. godine.

Reorganizacija i decentralizacija organizacija osiguranja izvršena je tako, da je umjesto jedinstvenog Državnog osiguravajućeg zavoda osnovano više osiguravajućih zavoda i zajednica osiguranja kao njihovih udruženja i reosiguravača. Osiguravajući zavodi su se osnivali za jednu ili više opština. Odlukama nadležnih opštinskih skupština formirani su osiguravajući zavodi od DOZ-ovih filijala s tim, da je u pojedinim slučajevima formirano više zavoda na području jedne bivše filijale, ili je od više bivših filijala formiran jedan zavod. Na osnovu odluka republičkih izvršnih vijeća, bivše republike direkcije DOZ-a reorganizovane su u republike zajednice osiguranja, a osnovana je i zajednica osiguranja za AP Vojvodinu. Generalna direkcija DOZ-a reorganizovana je u Jugoslovensku zajednicu osiguranja, osnovanu Zakonom o osiguravajućim zavodima i zajednicama osiguranja. Osiguravajući zavodi sa teritorije jedne republike bili su, po zakonu, obavezni da se udruže u republike zajednicu osiguranja, a sve republike zajednice osiguranja u Jugoslovensku zajednicu osiguranja.

Nova organizacija osiguranja (komunalno osiguranje) počela je da funkcioniše 1. januara 1962. godine, kada je počelo sa radom 150 novoosnovanih organizacija osiguranja: 142 osiguravajući zavoda i 8 zajednica osiguranja. Osnivanje osiguravajućih zavoda po narodnim republikama izvršeno je, kako sledi: u Bosni i Hercegovini 12, u Crnoj Gori 7, u Hrvatskoj 35, u Makedoniji 14, u Sloveniji 14 i u Srbiji 60 osiguravajućih zavoda. Broj osiguravajućih zavoda je kasnije smanjen, tako da ih je krajem 1963. bilo 128, a krajem 1967. godine bilo ukupno 114.

Osiguravajući zavodi su imali teritorijalni monopol.

Pločica Osiguravajućeg zavoda Pula, uslikana u Rovinju

Pločica Osiguravajućeg zavoda Vojvodina, uslikana u Subotici

I u decentralizovanom sistemu i organizaciji osiguranja zadržan je sistem obaveznih osiguranja iz prethodnog perioda. Zakonom o obaveznom osiguranju imovine i lica propisana je obaveznost osiguranja: sredstava u društvenoj svojini kojima upravljaju radne i druge organizacije i državni organi, putnika u javnom saobraćaju, posada vazduhoplova i profesionalnih vatrogasaca, od posljedica nesrećnih slučajeva; korisnika, odnosno vlasnika motornih vozila i korisnika, odnosno vlasnika vazduhoplova, od odgovornosti za štete pri injenama trećim licima.

Zajednice osiguranja vršile su izravnanje rizika (reosiguranje) zavoda koji su u njih udruženi.

Jugoslovenska zajednica osiguranja vršila je izravnanje rizika (reosiguranje) zajednica osiguranja; sprovodila je reosiguranja u inostranstvu, te prikupljala i obra ivala statisti ke podatke iz oblasti osiguranja.

Organi upravljanja osiguravaju im zavodima i zajednicama osiguranja bili su: skupština, upravni odbor i direktor, a pojedine poslove upravljanja obavljao je i savjet radni kog kolektiva.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o osiguravaju im zavodima i zajednicama osiguranja, Službeni list SFRJ br. 14/65, izvršeno je uskla ivanje sa odredbama Ustava, a naziv zakona promijenjen u „Osnovni zakon o osiguravaju im zavodima i zajednicama osiguranja“. Tako je Osnovnim zakonom propisano, da sredstvima osiguranja i poslovima osiguravaju ih zavoda od posebnog društvenog zna aja, odre enim tim Zakonom, upravljaju predstavnici osiguranika, društveno-politi kih zajednica i radne zajednice zavoda. Svim ostalim poslovima zavoda upravljaju lanovi radne zajednice neposredno, ili preko organa upravljanja kojeg oni biraju. U osiguravaju em zavodu postojali su ovi organi upravljanja: skupština, izvršni odbor, direktor i savjet radne zajednice.

Rizik zemljotresa bio je pokriven do 1965. godine samo kod osiguranja imovine Jugoslovenskih željeznica, osiguranja stvari u transportu i kod osiguranja života. Kod ostalih osiguranja imovine i lica od nesre nog slu aja, rizik zemljotresa se osiguravao od 1949. do 1954. godine. Donijetim pravilima 1954. godine rizik zemljotresa bio je isklju en.

U toku 1964. godine Skupština Jugoslovenske zajednice osiguranja, donijela je, uz saglasnost Saveznog izvršnog vije a, nova pravila osiguranja, tarife premija i tehni ke osnove za sve vrste osiguranja, koji su se po eli primjenjivati od 1. januara 1965. godine. Novim pravilima osiguranja znatno je proširen obim dotadašnjeg osiguravaju eg pokri a na nove rizike i nove štete (rizik zemljotresa, štete od oluje pra ene gradom kod osiguranja usjeva, štete od nadzemnih i podzemnih voda, i dr.), uvedeno je osiguranje na novu vrijednost, osiguranje na bazi faktora podosiguranja.

Nakon katastrofnog zemljotresa u Skoplju, juna 1963. godine, u osiguranju se po elo razmišljati o pokri u rizika zemljotresa osiguranjem. Na osnovu toga, kao što je ve navedeno, novim pravilima osiguranja prošireno je pokri e na rizik zemljotresa u svim vrstama osiguranja koje obuhvataju rizik požara. Skupština Jugoslovenske zajednice osiguranja donijela je 12. jula 1964. godine Odluku o obrazovanju posebne rezerve sigurnosti za štete od zemljotresa, u visini od 20 milijardi dinara.

Osiguravaju i zavodi su bili dužni da sva osiguranja reosiguravaju kod zajednica osiguranja u koje su bili udruženi. Zajednice osiguranja bile su dužne da sva osiguranja reosiguravaju kod Jugoslovenske zajednice osiguranja. Reosiguranje je, prema tome, bilo automatsko i moglo se vršiti kumulativno za sve vrste osiguranja ili pojedina no po vrstama osiguranja. Sve republi ke zajednice opredelile su se za osiguranje po vrstama osiguranja.

01. januara 1962. pove an je porez na promet premija od 3,6% na 23,3% prosje no (uve ane stope poreza su se kretale od 18-68% kod osiguranja društvene imovine i od 2,5-15% kod osiguranja imovine gra ana). Porez na promet ukinut je od 1. januara 1965. godine.

Napla ena bruto premija je sa 47,758 miliona starih dinara u 1961. pove ana na 174.614 miliona u 1967.

U periodu svoga šestogodišnjeg postojanja, tj. od 1. januara 1962. do 31. decembra 1967., godine, osiguravaju i zavodi zajednice osiguranja i Jugoslovenska zajednica osiguranja nisu postigli zadovoljavaju e finansijske rezultate u poslovanju. Nezadovoljavaju i rezultati poslovanja svih organizacija u ovom sistemu osiguranja manifestovali su se u gubitku Jugoslovenske zajednice osiguranja, kao krajnjeg reosigurava a, utvr enim završnim ra unom za 1967. godinu (posljednja godina poslovanja). Gubitak po ovom izravnjanju rizika (reosiguranja) u negativnim vrstama osiguranja iznosio je 31. decembra 1967. godine 86.377 miliona starih dinara, kojeg su kasnije izmirili novoosnovani osiguravaju i zavodi.

Pločica Osiguravajućeg zavoda – OZ, Beograd - Zemun

Pločica Državnog osiguravajućeg zavoda - DOZ, Požega (HR)

Napuštanje komunalnog osiguranja, integracija u osiguravajuće zavode po republikama – od 1968. do 1977.

Savezna skupština je po etkom 1967. godine usvojila više zakona kojima su izvršene bitne promjene u dotadašnjem sistemu i organizaciji osiguranja u Jugoslaviji. Osnovni cilj ovih promjena bio je da se sistem osiguranja kao značajne djelatnosti od posebnog društvenog interesa, uskladi sa promjenama u privrednom sistemu i tokovima daljeg društveno-ekonomskog razvoja zemlje. Novi sistem osiguranja stupao je na snagu 1. januara 1968. godine. To su Osnovni zakon o osiguranju i osiguravajućim organizacijama, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o obaveznom osiguranju imovine i lica, Zakon o obaveznom obuhvatanju rizika zemljotresa u pojedinim vrstama osiguranja, Zakon o izmjenama Zakona o sredstvima privrednih organizacija – Službeni list SFRJ br. 7/67, te Zakon o uslovima za osnivanje i poslovanje osiguravajućih zavoda i zavoda za reosiguranje – Službeni list br. 18/67. Zakon o obaveznom obuhvatanju rizika zemljotresa u pojedinim vrstama osiguranja ukinut je ustavnim Zakonom za sprovođenje amandmana XX-XLI i prestao je da važi 31. decembra 1971. Republike ili pokrajine mogle su do tog roka svojim zakonom ili odlukom uvesti obavezno osiguranje od rizika zemljotresa. Obaveznošć ovog osiguranja zadržana je u SR Hrvatskoj, SR Makedoniji, SR Sloveniji, SR Srbiji i SAP Kosovu. Kasnije je i to promijenjeno, tako da obaveznošć osiguranja od rizika zemljotresa postoji sada samo u SR Crnoj Gori, SR Hrvatskoj i SR Makedoniji (napominjemo da je tekst objavljen 1985.).

Zakonom je postavljeno naelo dobrovoljnosti osiguranja. Izuzetno, Zakonom se može ustanoviti obavezno osiguranje od rizika koji ugrožavaju treća lica i od rizika koji predstavljaju opštu opasnost. Polazeći od ovog naela, 1. januara 1968. godine ukinuta su sva obavezna osiguranja društvene imovine.

Svaki osiguravaju i zavod, u novom sistemu osiguranja, donosio je samostalno svoja pravila i uslove osiguranja, tehnici osnove i tarife premija.

Osiguravaju i zavodi i zavodi za reosiguranje mogli su poslovati na cijeloj teritoriji Jugoslavije (ukidanje teritorijalnog monopolja). Osiguranici su samostalno odlučivali kod koga se osiguravaju eg zavoda osigurati.

Sistem reosiguranja je u osnovi izmenjen i zasnivao se na načelu dobrovoljnosti u pogledu izbora reosigurava a. Reosiguranje nije automatsko i vrši se na osnovu ugovora o reosiguranju između osiguravaju eg zavoda i zavoda za reosiguranje. Zavod je obavezan da dio obaveza po osnovu osiguranja koje ne može pokriti premijama i rezervama, pokrije putem saosiguranja ili reosiguranja. Najviši iznos obaveza koje osiguravaju i zavodi ili zavod za reosiguranje može pokriti svojim sredstvima, posebno se utvrđuje tzv. „tabelom maksimalnog pokrija“. Zakon je propisao i minimum obaveza koje zavod ne može reosigurati, već je dužan da ih sam nosi – tzv. „obavezni samopridržaj zavoda“ (za pojedine vrste osiguranja ovaj samopridržaj se kretao od 1,5 do 5%).

Novi zakon je uslovio okrupnjavanje osiguravaju ih organizacija.

Osnovnim zakonom o osiguranju i osiguravaju im organizacijama ustanovljena su tri osnovna oblika osiguravaju e organizacije: osiguravaju i zavod koji se bavi direktnim osiguranjem imovine i lica, zavod za reosiguranje koji se bavi poslovima reosiguranja u zemlji i inostranstvu i mješoviti zavod koji se bavi poslovima osiguranja i reosiguranja, koje je morao odvojeno voditi.

Osiguravaju e zavode mogu osnovati radne i druge organizacije, društveno-političke zajednice i građane, a zavode za reosiguranje osiguravaju i zavodi, radne i druge samoupravne organizacije i društveno-političke zajednice.

Ranijih 114 zavoda i 8 zajednica osiguranja integrisalo se u 11 zavoda: Beograd (11 udruženih zavoda i zajednica) i Jugoslavija (30 udruženih zavoda i zajednica) u SR Srbiji bez pokrajina, Vojvodina (15 udruženih zavoda i zajednica) i Novi Sad (1 udružena zajednica i zavod) u SAP Vojvodini, Udruženi zavod, Zagreb (29 udruženih zajednica i zavoda) a kasnije je ime promijenio u Croatia (25.06.1970. – Croatia – Zavod za osiguranje i reosiguranje Zagreb), Jadranski osiguravaju i zavod Split (4 udružena zavoda i zajednice) i Zavod za reosiguranje (kasnije transformisan u specijalizovan zavod za osiguranje i reosiguranje transporta Slavija Lloyd) (1 udružena zajednica, odnosno zavod) u SR Hrvatskoj, Sarajevo u SR Bosni i Hercegovini (11 udruženih zavoda i zajednica), Zavarovalnice Sava (17 udruženih zavoda i zajednica) i Maribor (1 udružen zavod, odnosno zajednica) u SR Sloveniji, Makedonija (1 udružen zavod, odnosno zajednica) u SR Makedoniji (u SR Crnoj Gori i SAP Kosovu nisu tada osnivani osiguravaju i zavodi). Zavodi Beograd i Jugoslavija i Udruženi zavod Zagreb, registrovani su za vršenje poslova reosiguranja. Svi osiguravaju i zavodi, osim zavoda Slavija Lloyd, registrovani su za obavljanje svih vrsta osiguranja imovine i lica.

Pločica Osiguravajućeg zavoda Sarajevo, uslikana u Mostaru

Osiguravaju im zavodima upravljaju osiguranici, osnivači i radna zajednica zavoda.

U nekim uslovima osiguranja imovine izvršena je izmjena u obimu osiguravajućeg pokrića, podjelom na tzv. osnovne i dopunske rizike (rizik poplave i sl.). U toku 1968. godine nove uslove i tarife premija usvojili su organi upravljanja svih zavoda. U tarifama premije, kao i u prethodnom sistemu osiguranja, zadržan je tzv. „neto premijski sistem“, tj. podjela premija na tehničku premiju koja služi za pokriće obaveza prema osiguranicima i na dio premije koji se unosi u ukupan prihod zarada i služi za podmirenje troškova poslovanja. Na analogan način vršio se i raspored premija reosiguranja kod zavoda za osiguranje. Osnovnim Zakonom o osiguranju i osiguravajućim organizacijama nije predviđeno da se iz premija osiguranja izdvajaju sredstva za fond preventivnih i represivnih mjera. Usljed toga, stupanjem Zakona na snagu (16. februara 1967. godine) ukinuti su svi fondovi za preventivne i represivne mere osiguravajućih zavoda, a sredstva tih fondova su prenijeta u rezerve sigurnosti onih vrsta osiguranja iz kojih su obrazovana.

Zakonom je predviđeno osnivanje organizacije za vršenje aktuarskih poslova. Tu organizaciju dužni su da osnuju osiguravajući zavodi i zavodi za reosiguranje, kao posebnu radnu organizaciju ili kao posebnu službu u okviru Udruženja osiguravajućih organizacija.

Osiguravajući zavodi i zavodi za reosiguranje osnovali su januara 1968. godine Udruženje osiguravajućih organizacija Jugoslavije.

U brojnim slučajevima osiguravajući zavodi su u prvoj godini svog poslovanja odstupali od usvojenih tarifa i uslova osiguranja, što je dovelo do nelojalne konkurenčije. Na osnovu toga,

zaključen je decembra 1969. godine Ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji, koga su potpisali svi zavodi.

Pločica Osiguravajućeg zavoda Novi Sad, uslikana u Rumi

Broj zaposlenih u osiguravajućim organizacijama na kraju 1968. godine je bio 7.018 (Zagreb 1.551, Jugoslavija 1.163, Sava 1.149, Beograd 764, Sarajevo 666, Vojvodina 664, Makedonija 519, Maribor 228, Jadranski 154, Novi Sad 130 i Slavija Lloyd 30).

1972. godine počela je aktivnost u osiguravajućim organizacijama za samoupravno organizovanje u skladu sa ustavnim Amandmanom XXII tako da 8. u vezi tačke 7. u tom smislu da sredstvima i poslovima osiguranja imovine i lica upravljaju organizacije udruženog rada, druga društveno-pravna lica i građani koji, kao osiguranici, udružuju sredstva u zavodima radi obezbeđenja ekonomске zaštite od rizika koji ih ugrožavaju. Određena institucionalna prilagodavanja izvršena su u svim osiguravajućim organizacijama u 1972. i posebno 1973. godini. Sva prava upravljanja poslovima i sredstvima osiguranja, koja je do tada imala radna zajednica, odnosno njen radnički savjet, prenijeta su na skupštinu zavoda. Druga pitanja su imala razlike u rješenju jer su mišljenja bila podijeljena, tako su neke poslovne jedinice zavoda bile konstituisane kao OOURE-i.

Ustavnim zakonom za sproveđenje Ustava SFRJ (Službeni list SFRJ br. 9/74) bilo je predviđeno, da se Osnovni zakon o osiguranju i osiguravajućim organizacijama uskladi sa Ustavom do 30. juna 1975. godine. Usklađivanje tog Zakona, međutim, nije vršeno, nego je 28. maja 1976. godine donijet novi Zakon o osnovama sistema osiguranja imovine i lica.

Period samoupravljanja i zajednica osiguranja, odnosno reosiguranja – od 1977. do 1990.

S obzirom da su saveznim zakonom utvrđene samo osnove sistema osiguranja imovine i lica, bilo je predviđeno da se zakonima o osiguranju imovine i lica socijalističkih republika i socijalističkih autonomnih pokrajina detaljnije razradi novi sistem osiguranja. Zakon o osiguranju imovine i lica donijele su sve republike i autonomne pokrajine, izuzev SR Slovenije koja takav zakon nije donijela. U zakonima socijalističkih republika i autonomnih pokrajina nije vršena detaljnija razrada sistema osiguranja utvrđenog saveznim zakonom, izuzev odredaba u pojedinim zakonima, koje se odnose na status poslovnih jedinica, kao i mogućnosti osnivanja složene zajednice osiguranja, koje predviđaju dva zakona.

Npr. u SR Hrvatskoj je Zakon o osiguranju imovine i osoba objavljen u Narodnim novinama br. 53/77.

Međutim, u najznačajnije novine sistema osiguranja, zasnovanog na načelima Ustava, spadaju:

- Zajednica rizika kao novi oblik organizovanja i udruživanja u zajednicama osiguranja i zajednicama reosiguranja, koji nije postojao do donošenja novog ustava SFRJ.
- Ustavom i zakonom izjedna ene su dvije osnovne funkcije osiguranja imovine i lica: naknada šteta i preventiva. Osiguranici udružuju sredstva u zajednici osiguranja, na na elima uzajamnosti i solidarnosti, radi osiguranja imovine i lica i radi otklanjanja ili smanjenja nepovoljnog dejstva uzroka koji mogu izazvati štete.
- Me usobni odnosi društvenih pravnih lica – osiguranika, koji udružuju sredstva u zajednici osiguranja, upravljanje zajednicom osiguranja i njeno poslovanje rješavaju se, uglavnom samoupravnim sporazumijevanjem: samoupravnim sporazumom o osnivanju, drugim samoupravnim sporazumima i samoupravnim opštim aktima.
- Savezni zakon ne predvi a mogu nost osnivanja mješovite zajednice osiguranja i reosiguranja. Za obavljanje poslova reosiguranja osnivaju se zajednice reosiguranja od strane dvije ili više zajednica osiguranja i zajednica rizika u njihovom sastavu.
- Na in reosiguranja u inostranstvu ne reguliše se saveznim propisom nego samoupravnim sporazumom svih zajednica osiguranja i zajednica reosiguranja, kojim se utvr uju: vrste osiguranja, odnosno rizika koji e se reosiguravati u inostranstvu, a koji se nisu mogli pokriti saosiguranjem u zemlji, na in nastupanja u inostranstvu po poslovima reosiguranja i druga pitanja od zajedni kog i opštedruštvenog interesa. Ako se ne bi postigao navedeni samoupravni sporazum, ili ako to zahtijeva sprovo enje odre ene politike, savezno izvršno vije e propisuje na in i uslove pod kojima se vrši reosiguranje u inostranstvu.

Proces transformacije osiguravaju ih zavoda i zavoda za reosiguranje u zajednice osiguranja i zajednice reosiguranja na osnovama novog sistema osiguranja trajao je od donošenja novog Ustava SFRJ do 12. juna 1977. godine. Jedan od razloga za tako dug period je i to što je Zakon o osnovama sistema osiguranja imovine i lica stupio na snagu 12. juna 1976. godine, a u njemu je odre en prelazni period od 12 mjeseci za uskla ivanje sa odredbama Zakona.

U periodu transformacije osiguravaju ih zavoda i zavoda za osiguranje i reosiguranje u zajednice osiguranja na osnovama novog Ustava SFRJ, jedanaest postoje ih zavoda konstituisalo se u osam zajednica osiguranja, s obzirom da je u 1974. integrисано u SR Hrvatskoj tri zavoda u jednu zajednicu osiguranja i u SR Srbiji bez pokrajina dva zavoda u jednu zajednicu osiguranja. U istoj godini osnovana je i zajednica osiguranja u SAP Kosovo. Na taj na in je, prije donošenja saveznog Zakona o osnovama sistema osiguranja, konstituisano devet zajednica osiguranja i to: Sarajevo u SR Bosni i Hercegovini, Croatia u SR Hrvatskoj, Makedonija u SR Makedoniji, Maribor i Sava u SR Sloveniji, Dunav u SR Srbiji bez pokrajina, Kosova u SAP Kosovu, i Novi Sad i „Vojvodina“ u SAP Vojvodini.

Zajednice osiguranja Croatia, Dunav, Sarajevo i Sava obavljali su i poslove reosiguranja, dok je za to postojala zakonska mogu nost. Po donošenju Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica osnovane su u 1977. godini etiri zajednice reosiguranja (Bosna Re, Dunav Re, Sava i Slavija Lloyd), s obzirom da su prethodno navedene zajednice reosiguranja mogle da se bave i poslovima reosiguranja najkasnije do 12. juna 1977. godine. Iste godine izvršena je integracija zajednica osiguranja Maribor i Sava u zajednicu osiguranja Triglav, u SR Sloveniji. U drugoj polovini 1978. godine osnovana je Zajednica osiguranja Lov en u SR Crnoj Gori, a 1981. godine osnovana je i peta zajednica reosiguranja Vojvodina Re. U 1982. godini izvršena je reorganizacija osiguranja u SAP Vojvodini na taj na in, što je umjesto postoje e dvije zajednice osiguranja i jedne zajednice reosiguranja osnovana Složena zajednica za osiguranje i reosiguranje imovine i lica Vojvodina, koja u svom sastavu ima devet teritorijalnih zajednica osiguranja i jednu zajednicu reosiguranja. Na osnovu navedenih promjena, koje su izvršene u organizacijama

osiguranja, danas (napominjemo ponovo, tekst je objavljen 1985.) u Jugoslaviji postoji sedam zajednica osiguranja, etiri zajednice reosiguranja i jedna složena zajednica za osiguranje i reosiguranje, i to:

ZOIL Lov en u SR Crnoj Gori sa etiri zajednice: Zajednica rizika za osiguranje lica, Zajednica rizika za osiguranje civila, industrije i poljoprivrede, Zajednica rizika za osiguranje motornih vozila i od odgovornosti i Zajednica rizika za osiguranje transporta i kredita,

ZOIL Sarajevo sa tri zajednice: Zajednice rizika osiguranja imovine, Zajednice osiguranja rizika u saobra aju, Zajednice rizika osiguranja lica i ZR Bosna Re u SR Bosni i Hercegovini (sa dvije zajednice reosiguranja, imovine i transporta), s osniva ima ZOIL Sarajevom i ZO Triglav,

ZOIO Croatia sa etiri zajednice: Zajednica rizika osiguranja imovine, Zajednica rizika osiguranja motornih vozila, Zajednica rizika osiguranja transporta i kredita, Zajednica rizika osiguranja osoba, i ZR Slavija Lloyd u SR Hrvatskoj,

ZOIL Makedonija u SR Makedoniji sa pet zajednica: Zajednica rizika osiguranja imovine, Zajednica rizika za osiguranje motornih vozila, Zajednica rizika za osiguranje poljoprivrede (osim duvana), Zajednica rizika za osiguranje duvana, Zajednica rizika za osiguranje lica,

ZO Triglav sa Zajednicom rizika osiguranja u industriji, Zajednicom rizika osiguranja u poljoprivredi, Zajednicom rizika osiguranja u saobra aju, Zajednicom rizika komunalnih i društvenih djelatnosti i Zajednicom rizika li nih osiguranja, i ZR Sava u SR Sloveniji,

ZOIL Dunav sa dvije zajednice: Zajednicom rizika za osiguranje imovine i Zajednicom rizika za osiguranje lica i ZR Dunav Re u SR Srbiji bez pokrajina,

ZOIL Kosova u SAP Kosovo sa tri zajednice: Zajednicom rizika za osiguranje imovine, Zajednicom rizika za osiguranje motornih vozila i odgovornosti i Zajednicom rizika za osiguranje lica,

i

Složena zajednica osiguranja i reosiguranja imovine i lica Vojvodina u SAP Vojvodini, sa 9 zajednica osiguranja i 1 zajednicom reosiguranja.

Podjela na zajednice osiguranja je bila još kompleksnija od navedenog te se u nju dalje u ovom tekstu neemo upuštati.

U svim zajednicama osiguranja i zajednicama reosiguranja, zajednice rizika su obrazovane prema objektima osiguranja, odnosno rizicima, izuzev zajednica u SR Sloveniji u kojima su zajednice rizika obrazovane po subjektima osiguranja.

Predlagajući

ZAJEDNICA REOSIGURANJA "BOSNA REOSIGURANJE",
SARAJEVO, ul. Ognjena Price br. 4., n.sol.o.

Okružni privredni sud Sarajevo, kao registarski,
(naziv i sedište suda) Kovačević Dušan
po sudiji pojedincu osnivanje zajednice rizika reosiguranja imovine u ovom predmetu, radi
upisa osnivanja zajednice rizika reosiguranja imovine

u sudski registar na osnovu člana 456. Zakona o udruženom radu i člana 131. 59, 56 Uredbe o upisima organiza-
zacija udruženog rada i drugih subjekata u sudski registar, dana 24. 3. 1978. godine doneo je

R E S E N J E

I. Da se u sudski registar registarskog suda i suda upisa*) upiše:

Osnivanje Zajednice rizika reosiguranja imovine, Sarajevo
u sastavu Zajednice reosiguranja "Bosna Reosiguranje"
Sarajevo, ul. Ognjena Price br. 4., n.sol.o.

Rješenje o upisu u sudski registar osnivanja Zajednice rizika reosiguranja Zajednice reosiguranja Bosna Reosiguranje, 24.03.1978.

Od velikog značaja za osiguranje bio je i Zakon o obligacionim odnosima (Službeni list SFRJ br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89. On je u glavi XXVII osiguranje, u lanovima od 897. do 965. regulirao odnose u osiguranju. Stupio je na snagu 1. oktobra 1978. godine.

Nuklearni Pool

Gradnjom prve nuklearne elektrane u Krškom ukazala se potreba osnivanja poslovne zajednice (nuklearnog pula) koja bi se u ime, i za račun svojih članova bavila osiguranjem i reosiguranjem nuklearnih postrojenja od nuklearnih rizika. Sve zajednice osiguranja i zajednice reosiguranja osnovale su 1977. godine Zajednicu za poslovnu saradnju u osiguranju nuklearnih postrojenja, potpisivanjem samoupravnog sporazuma o udruživanju u poslovnu zajednicu. Sjedište te zajednice je u Zagrebu. Registracija je obavljena 1979. godine nakon čega je Jugoslovenski nuklearni pul započeo svoju redovnu poslovnu aktivnost.

Konferencija SorS

1980. godine u Splitu je održan prvi Susret osiguravača i reosiguravača Split, kao konferencija društava za osiguranje i reosiguranje iz SFRJ. Održavala se u kasnom jesenjem terminu. SorS je održan i 1981., 1982. i 1983. u Splitu, a 1984. u Trogiru, kod Splita. 1985. godine SorS je održan u Sarajevu i Sarajevo (planina Igman) se ustalilo kao mjesto održavanja konferencije koja je mogla zadržati isti naziv SorS – sada kao Susret osiguravača i reosiguravača Sarajevo. Zadnja konferencija prije raspada SFRJ je održana

1990. godine jer zbog rata u Sloveniji i Hrvatskoj SorS 1991. godine nije održan. Ukupno je održano 11 konferencija SorS-a u SFRJ.

Meunarodni odnosi u oblasti osiguranja

Nacionalni biroi su 1952. godine osnovali Savjet biroa sa sedištem u Londonu, kao koordinaciono tijelo preko koga se prati i unapre uje sistem zelene karte osiguranja. Sistem je po eo da funkcioniše 1. januara 1953. godine. Jugoslovensko osiguranje uklju ilo se u sistem zelene karte osiguranja krajem 1959. godine na osnovu saglasnosti Državnog sekretarijata za poslove finansija. Funkciju jugoslovenskog biroa zelene karte osiguranja vršili su: od 1959. do kraja 1961. godine Državni osiguravaju i zavod, od 01. januara 1962. do 31. decembra 1967. godine Jugoslovenska zajednica osiguranja, a od 01. januara 1968. godine do danas (tekst pisan 1985.) Udruženje osiguravaju ih organizacija Jugoslavije.

Udruženje osiguravaju ih organizacija Jugoslavije podnijelo je Savjetu biroa 12. jula 1976. godine zahtev za pristupanje Dopunskom sporazumu, koji ni do danas nije riješen (tekst pisan 1985. godine), uslijed vezivanja pristupanja jugoslovenskog biroa sa pristupanjem biroa iz Gr ke, Portugala i Španije. (Radi se o priznavanju registracije kao dokaza o postojanju osiguranja, umjesto posjedovanja zelene karte, danas poznat kao Multilateral Agreement, koji je kasnije zamijenjen odredbama I. 3 tzv. Internal Regulations). Ovakve sporazume od bivših jugoslovenskih zemalja danas imaju Republika Slovenija i Republika Hrvatska, koje su i lanice EU, te Republika Srbija od 01.01.2012.).

Po uzoru na sistem zelene karte osiguranja, osigurava i iz evropskih socijalisti kih zemalja stvorili su 1963. godine tzv. sistem plave karte osiguranja, koji je imao zadatak da olakša odvijanje automobilskog saobra aja izme u tih zemalja. Tom sistemu pristupilo je, od po etka njegovog postojanja, i jugoslovensko osiguranje.

Udruženje i Direkcija Državnog instituta štedionica i osiguranja NSR Albanije zaklju ili su 12. maja 1979. godine poseban sporazum o osiguranju sopstvenika motornih vozila od odgovornosti za štete pri injene tre im licima, s obzirom da NSR Albanija ne pripada ni jednom od naprijed navedenih sistema.

Ranije Fond za kreditiranje i osiguranje izvoznih poslova, a od 1979. Jugoslovenska banka za meunarodnu ekonomsku saradnju vrši osiguranje izvoznih kredita protiv nekomercijalnih (tzv. politi kih) rizika i osiguranje izvoznih poslova protiv komercijalnih rizika u zajednici sa zajednicama osiguranja.

Jugoslovenska zajednica osiguranja osnovala je 1963. godine u Londonu mješovito preduze e za posredovanje u poslovima osiguranja i reosiguranja (International Reinsurance Brokers Ltd.) sa engleskom firmom Harris & Dixon Ltd., na principu 50%:50% akcija.

22. aprila 1981. godine zajednice osiguranja, zajednice reosiguranja i Meunarodna banka za meunarodnu ekonomsku saradnju zaklju ili su Samoupravni sporazum o saradnji u oblasti osiguranja i reosiguranja sa organizacijama osiguranja i reosiguranja u nesvrstanim zemljama i zemljama u razvoju.

Državni osiguravaju i zavod postao je lan Meunarodne unije za pomorska osiguranja (International Union of Marine Insurance) od 1950. godine sa statusom pridruženog lana.

Taj status trajao je do septembra 1974. godine kada je Udruženje osiguravaju ih organizacija Jugoslavije postalo punopravan lan Unije.

Državni osiguravaju i zavod postao je lan Me unarodne unije osigurava a avijacije (International Union of Aviation Insurers) 1957. godine. Dvije Skupštine Unije su održane u Jugoslaviji, 24. godišnja skupština oktobra 1964. godine u Dubrovniku u organizaciji Jugoslovenske zajednice osiguranja i 43. godišnja skupština Unije juna 1983. godine u Cavatu u organizaciji Udruženja osiguravaju ih organizacija Jugoslavije.

Udruženje osiguravaju ih organizacija Jugoslavije primljeno je septembra 1974. godine u Evropski komitet osiguranja u svojstvu posmatra a.

Osiguravaju e i reosiguravaju e organizacije iz socijalisti kih zemalja od 1959. godine održavaju jednom godišnje, uvijek u drugoj zemlji, stru na savetovanja radi razmjene iskustava iz rada i radi razmatranja i rješavanja pitanja i problema od zajedni kog interesa iz poslova osiguranja i reosiguranja. Savjetovanje nije institucionalizovano i neformalnog je karaktera. Predstavnici bivše Jugoslovenske zajednice osiguranja, kao tada rukovode e organizacije osiguranja u Jugoslaviji, u estvovali su 1963. godine prvi put na ovom Savjetovanju, nakon razmatranja pitanja u eš a sa nadležnim saveznim organima. Jugoslovenska zajednica osiguranja bila je i doma in jednog savjetovanja, onog koje je održano 1967. godine u Beogradu. Predstavnici jugoslovenskog osiguranja i reosiguranja u estvovali su na savjetovanjima od 1963. do 1975. godine.

Ustav SFRJ iz 1974. godine

Amandmanima od 25.11.1988., I-XLVIII na Ustav SFRJ od 1974., stvorene su osnovne prepostavke za napuštanje koncepcije udruživanja rada i sredstava (udruženog rada) u privredi i društvenim delatnostima i tzv. dogovorne ekonomije i prelaz na sistem tržišnog privre ivanja.

Amandmanom XIV, kojim je zamenjen I. 42. Ustava SFRJ, napušta se koncepcija organizacije za osiguranje imovine i lica kao šireg oblika udruživanja rada i sredstava, tj. zajednica za osiguranje imovine i lica (ZOIL) kojom upravljaju osiguranici.

Period vra anja dioni kih društava u osiguranje u SFRJ – od 1990. do 1991./1992.

Zakonom o osnovama sistema osiguranja imovine i lica (Službeni list SFRJ br. 17 od 1990. godine) vra a se dioni arstvo u djelatnost osiguranja. Zakon utvr uje osnove sistema osiguranja što zna i da e republike i pokrajine svojim propisima utvrditi detaljnije sam sistem osiguranja imovine i lica. Orientacija je na dioni ka društva kao dominantni oblik organizovanja osiguravaju ih organizacija.

Nije nam poznato da su republike donijele svoje propise.

Ovaj zakon je odredio da organizacioni oblici organizacije za osiguranje mogu biti dioni ko društvo za osiguranje, javno društvo za osiguranje, društvo za uzajamno osiguranje, sopstveno društvo za osiguranje i mješovito društvo za osiguranje.

Osiguranje imovine i lica je postavljeno na dobrovoljnoj osnovi, a izuzetke može propisati samo zakon, i to obavezno osiguranje od rizika koji ugrožavaju treće lice ili njihovu imovinu i obavezno osiguranje od rizika koji predstavljaju opštu opasnost.

Izmjenama i dopunama Zakona (Službeni list SFRJ br. 82/90) odredeno je da dioni kod društva osnivaju domaća prava i fizička lica, usvajanjem odluke o osnivanju dioni kod društva za osiguranje i ulaganjem sredstava u početni fond sigurnosti društva. Ovo je ovakva odredba bila prepreka stranom kapitalu da uđe u sektor osiguranja.

Minimalni kapital potreban za osnivanje društva („visina novčanog iznosa sredstava po etkog fonda sigurnosti u momentu osnivanja dioni kod društva za osiguranje“) nije mogla biti manja od:

1. 5 miliona dinara (714.286 DEM) za poslove osiguranja života
2. 10 miliona dinara (1.428.571 DEM) za poslove ostalih vrsta osiguranja
3. 10 miliona dinara (1.428.571 DEM) za poslove reosiguranja

Savezno izvršno vijeće jedanput godišnje utvrđuje visinu iznosa prema indeksu kretanja cijena na malo.

PROPERTY AND PERSONS INSURANCE SYSTEM ACT

Published in Official Gazette of SFR Yugoslavia
No. 17 dated 23rd March 1990

Sarajevo, 1990

SARAJEVO

TOME MASARIKA 10
71000 SARAJEVO
YUGOSLAVIA

OGNJENA PRICE 4
71000 SARAJEVO
YUGOSLAVIA

Zajedni ko izdanje Sarajevo osiguranja i Bosna reosiguranja prijevoda Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica iz 1990. godine

Pregled osiguranih suma kod osiguranja od automobilske odgovornosti važe ih u bivšoj Jugoslaviji

KRONOLOŠKI TIJEK VAŽEĆIH VISINA OSIGURANIH SVOTA KOD OSIGURANJA OD AUTOMOBILSKE ODGOVORNOSTI U dinarima

Od	Do	Autobusi i teretna vozila	Ostala motorna vozila	Osnov
	11.06.1976*	Neograničeno	Neograničeno	
12.06.1976	01.08.1983	500	250	Odluka SIV-a, Sl. list 25/76 od 11.06.1976
02.08.1983	05.09.1986	1,000	500	Odluka SIV-a, Sl. list 39/83 od 25.07.1983
06.09.1986	26.08.1988	6,000	3,000	Odluka SIV-a, Sl. list 49/86 od 29.08.1986
27.08.1988	30.06.1989	15,000	7,500	Odluka SIV-a, Sl. list 51/88 od 19.08.1988
01.07.1989	01.12.1989	80,000	40,000	Odluka SIV-a, Sl. list 36/89 od 23.06.1989
02.12.1989	06.04.1990	240,000	120,000	Odluka SIV-a, Sl. list 74/89 od 24.11.1989
07.04.1990	31.07.1991	2,000,000	1,000,000	Odluka SIV-a, Sl. list 18/90 od 30.03.1990
01.08.1991	29.11.1991	4,000,000	2,000,000	Odluka SIV-a, Sl. list 56/91

* U originalnom tekstu stoji do 11.05.1976.

Vjerujemo da je to greška i da treba stajati do 11.06.1976.

Podaci o tržištu osiguranja

Možemo zaključiti da je razvoj osiguranja u SFRJ u pravcu modernog koncepta započeo 1968. godine. Postojao je odredeni nivo konkurenčije na tržištu, i u periodu do 1991. godine osiguravajuće organizacije su predstavljale značajne finansijske institucije, sa dobro osposobljenim kadrovima, tehničkim podlogama za provođenje osiguranja i sa dovoljnim kapitalom. Mnogi koji su u to vrijeme radili u osiguranju to pamte kao zlatno doba u razvoju osiguranja na ovom području. Osiguranje u SFRJ je bilo daleko naprednije i razvijenije od osiguranja u drugim socijalističkim zemljama, i dobro postavljeno u pogledu tržišnog natjecanja. Treba napomenuti da je zbog estih promjena i nestabilnosti ekonomije, a i političkog sistema koji je nekoliko puta izazvao svjetskog rata mijenjao sistemska rješenja snaga osiguranja znatno oslabljena u odnosu na potencijal i mogućnosti. Nestabilnost valute (promjene sa starih na nove dinare, pa prelazak na konvertibilne dinare i na kraju i njihova inflacija) onemogućili su još veće snaženje osiguranja, a posebno nakon 1986. godine kada je donijeta odluka o zabrani držanja deviznih rata, jer je inflacija topila vrijednost lokalne valute. Kratki predah se desio u 1990. godini sa stabilnošću u valutu, uvođenjem konvertibilnog dinara. Nažalost, ukupne ekonomski prilike, a kasnije političke turbulencije i ratovi doveli su do zastoja tog razvoja zabilježenog u 1990. godini već u narednoj, 1991. godini (sa promjenama kursa), a nakon smirivanja situacije različita tržišta, u skladu sa ekonomskim stanjem pojedine države i zrelošću i odgovornošću političara koje su te države vodili, imala su razlike u razvojne puteve. Nadamo se da će period nakon raspada SFRJ i osamostaljivanja pojedinih republika obraditi neko zainteresiran za to iz svake pojedine republike. Bosnu i Hercegovinu ćemo obraditi u nastavku ovog pregleda.

Zadnja godina normalnog poslovanja u SFRJ bila je 1990. godina. Ujedno, to je bila i godina poslovanja u stabilnim ekonomskim okolnostima, bez inflacije, sa fiksnim kursom dinara prema njemačkoj marci, 1 DEM = 7 Din.

Tokom 1990. godine registrovana su sljedeće domaće arske društva: Croatia, Dunav, Novi Sad, Sarajevo, Kosovo, Slavija Lloyd, Bosna Re i Dunav Re. Ostale organizacije za osiguranje: Triglav, Makedonija, Lovcen i Sava Re poslovale su sve do kraja godine kao zajednice za osiguranje imovine i lica, odnosno zajednice reosiguranja.

Zajednica reosiguranja Vojvodina Re od 1. oktobra 1991. godine posluje u sastavu Dioni arskog društva Dunav Re. (mislimo da je ovdje rije o grešci i da je pravi datum 01.10.1990.)

Nažalost, Informacija o rezultatima poslovanja organizacija za osiguranje i reosiguranje u 1990. godini u izdanju Udruženja osiguravaju ih organizacija Jugoslavije, Beograd, maja 1991. godine, ne navodi izriito da li su rezultati organizacije Vojvodina Re uključeni u rezultate organizacije Dunav Re, a vjerujemo da jesu. Nadalje, iako stoji da je izdanje iz maja 1991., kao što je navedeno iznad, kao datum prikazu enja Vojvodine Re Dunav Re-u navodi se 1. oktobar 1991. godine. Vjerujemo da se radi o grešci i da je u pitanju 1. oktobar 1990. godine. Na to ukazuje i tekst zaključka pog razmatranja u Informaciji Mr Kosti Tomislava: „Zajednica reosiguranja Dunav Re i Vojvodina Re transformisale su se u jedinstveno deoni arsko društvo Dunav Re, SZORIL Vojvodina u deoni arsko društvo za osiguranje i reosiguranje „Novi Sad“, a Makedonija, Lov en, Triglav i Sava Re završile su poslovnu godinu kao ZOIL, odnosno zajednice reosiguranja. Tokom godine osnovano je nekoliko novih organizacija za osiguranje.“

Statistike tržišta SFRJ za 1980. i 1990. godinu:

Pregled naplaene tehnike premije u SFRJ po vrstama osiguranja 1980.:

R. Br.	Vrsta osiguranja	Naplaena Din	Naplaena DEM
1	Razno ostalo	7,559,190,000	499,945,370
4	Industrija	7,287,233,000	481,958,834
5	Transport	2,525,125,000	167,005,268
6	Život	2,241,355,000	148,237,451
7	Civil	2,224,637,000	147,131,765
8	Usjevi	1,643,406,000	108,690,643
9	Nezgoda	1,050,813,000	69,498,067
11	Životinje	652,679,000	43,166,509
12	Kredit	324,619,000	21,469,465
UKUPNO		25,509,057,000	1,687,103,374

Pregled naplaene bruto premije u SFRJ po društvima 1980.:

R. Br.	Vrsta osiguranja	Fakturisana Din	Naplaena Din	Fakturisana DEM	Naplaena DEM
1	Croatia	Nema podataka	7,771,758,000		514,004,071
2	Dunav	Nema podataka	7,306,064,000		483,204,268
3	Triglav	Nema podataka	5,342,213,000		353,320,218
4	Sarajevo	Nema podataka	3,627,619,000		239,921,384
5	Vojvodina	Nema podataka	2,633,273,000		174,157,899
6	Makedonija	Nema podataka	1,928,344,000		127,535,709
7	Lov en	Nema podataka	803,431,000		53,136,858
8	Novi Sad	Nema podataka	768,040,000		50,796,189
9	Kosovo	Nema podataka	561,447,000		37,132,660
UKUPNO			30,742,189,000		2,033,209,255

Pregled bruto premije i dobiti životnog osiguranja u SFRJ po društvima 1980.*:

R. Br.	Vrsta osiguranja	Premija Din	Dobit Din	Premija DEM	Dobit DEM
1	Triglav	758,276,000	23,698,000	50,150,423	1,567,325
2	Dunav	676,038,000	108,999,000	44,711,413	7,208,913
3	Croatia	581,908,000	72,615,000	38,485,897	4,802,569
4	Sarajevo	333,320,000	28,242,000	22,044,927	1,867,853
5	Vojvodina	218,377,000	23,698,000	14,442,893	1,567,325
6	Makedonija	182,596,000	12,414,000	12,076,429	821,030
7	Novi Sad	77,714,000	-3,097,000	5,139,804	-204,828
8	Lov en	35,140,000	5,287,000	2,324,069	349,669
9	Kosovo	22,546,000	338,000	1,491,134	22,354
UKUPNO		2,885,915,000	272,194,000	190,866,990	18,002,211

*U originalnom dokumentu nije data „bruto premija“ ve smo je dobili sabiranjem prihoda od premija osiguranja po osnovu tehnike premije stanovništva i prihoda od premija osiguranja – sredstva za radnu zajednicu, a kao dobit smo dali „Višak prihoda nad rashodima“.

Pregled ukupnog prihoda, troškova poslovanja i raspodjele dohotka po zajednicama osiguranja u 1980.:

R. Br.	Vrsta osiguranja	Ukupan prihod Din	Troškovi poslovanja Din	Dohodak Din	Dohodak DEM
1	Dunav	937,743,000	223,692,000	714,051,000	47,225,495
2	Croatia	882,558,000	209,577,000	672,981,000	44,509,231
3	Triglav	710,442,000	176,586,000	533,856,000	35,307,862
4	Sarajevo	461,875,000	120,779,000	341,096,000	22,559,212
5	Vojvodina	320,852,000	89,485,000	231,367,000	15,302,018
6	Makedonija	213,815,000	50,891,000	162,924,000	10,775,374
7	Novi Sad	107,665,000	28,316,000	79,349,000	5,247,939
8	Lov en	94,369,000	16,680,000	77,689,000	5,138,151
9	Kosovo	73,767,000	16,700,000	57,067,000	3,774,264
UKUPNO		3,803,086,000	932,706,000	2,870,380,000	189,839,545

Pregled plaćenih šteta u SFRJ po vrstama osiguranja 1980.:

R. Br.	Vrsta osiguranja	Plaćene štete Din	Plaćene štete DEM
1	Razno ostalo	7,001,071,000	463,032,816
2	Industrija	5,989,301,000	396,116,953
3	Civil	1,611,736,000	106,596,071
4	Transport	1,622,784,000	107,326,757
5	Usjevi	1,732,165,000	114,560,935
6	Životinje	696,883,000	46,090,048
7	Nezgoda	735,797,000	48,663,720
8	Život	1,073,395,000	70,991,583
9	Kredit	442,831,000	29,287,703
UKUPNO		20,905,963,000	1,382,666,584

Premija reosiguranja u 1980. godini

Premija u zemlji		Premija u inostranstvu, Din	Ukupno premija	Bruto dobit
Društvo	Dinara	Dinara	Dinara	Dinara
Dunav Re, Beograd	2,125,709,000	476,418,000	2,602,127,000	-273,147,000
Slavija Lloyd, Zagreb	1,831,852,000	90,414,000	1,922,266,000	29,897,000
Sava Re, Ljubljana	1,336,583,000	202,800,000	1,539,383,000	83,818,000
Bosna Re, Sarajevo	622,526,000	45,592,000	668,118,000	37,133,000

Premija u zemlji		Premija u inostranstvu, DEM	Ukupno premija	Bruto dobit
Društvo	DEM	DEM	DEM	DEM
Dunav Re, Beograd	140,588,220	31,509,127	172,098,347	-18,065,278
Slavija Lloyd, Zagreb	121,154,233	5,979,762	127,133,995	1,977,315
Sava Re, Ljubljana	88,398,347	13,412,698	101,811,045	5,543,519
Bosna Re, Sarajevo	41,172,355	3,015,344	44,187,698	2,455,886

Udruženje osiguravaju ih organizacija Jugoslavije, Podaci o poslovanju organizacija za osiguranje i reosiguranje u 1980. godini, Beograd, april 1981. godine. Primijenjeni kurs na 31.12.1980.: 1 DEM = 15,12 din

Pregled fakturisane i naplaene bruto premije u SFRJ po vrstama osiguranja 1990.:

R. Br.	Vrsta osiguranja	Fakturisana Din	Naplaena Din	Fakturisana DEM	Naplaena DEM
1	Industrija	9,261,939,967	6,939,781,566	1,323,134,281	991,397,367
2	Mot. voz. odgovornost	8,115,755,723	7,776,200,083	1,159,393,675	1,110,885,726
3	Mot. voz. - kasko	4,133,860,831	3,201,605,631	590,551,547	457,372,233
4	Civil	2,653,451,962	2,240,262,349	379,064,566	320,037,478
5	Transport	1,445,912,615	1,202,014,403	206,558,945	171,716,343
6	Nezgoda	1,140,826,139	959,036,615	162,975,163	137,005,231
7	Usjevi	991,574,785	847,548,934	141,653,541	121,078,419
8	Život	608,952,638	586,963,170	86,993,234	83,851,881
9	Životinje	549,153,893	461,728,626	78,450,556	65,961,232
10	Jugoslov. željeznice	275,443,659	225,390,867	39,349,094	32,198,695
11	Razno ostalo	251,866,210	190,558,740	35,980,887	27,222,677
12	Kredit	192,674,076	167,446,598	27,524,868	23,920,943
UKUPNO		29,621,412,498	24,798,537,582	4,231,630,357	3,542,648,226

Pregled fakturisane i naplaene bruto premije u SFRJ po društvima 1990.:

R. Br.	Vrsta osiguranja	Fakturisana Din	Naplaena Din	Fakturisana DEM	Naplaena DEM
1	Croatia	7,320,076,962	6,185,542,790	1,045,725,280	883,648,970
2	Dunav	6,989,103,012	5,426,799,372	998,443,287	775,257,053
3	Triglav	6,512,106,267	5,602,392,559	930,300,895	800,341,794
4	Sarajevo	3,280,198,000	2,750,686,000	468,599,714	392,955,143
5	Novi Sad	2,901,647,136	2,665,410,920	414,521,019	380,772,989
6	Makedonija	1,526,666,139	1,332,492,571	218,095,163	190,356,082
7	Lovcen	729,711,220	505,777,299	104,244,460	72,253,900
8	Kosovo	361,903,762	329,436,071	51,700,537	47,062,296
UKUPNO		29,621,412,498	24,798,537,582	4,231,630,357	3,542,648,226

Pregled bruto premije i dobiti životnog osiguranja u SFRJ po društvima 1990.:

R. Br.	Vrsta osiguranja	Premija Din	Dobit Din	Premija DEM	Dobit DEM
1	Triglav	180,555,226	45,138,491	25,793,604	6,448,356
2	Croatia	174,738,505	3,742,349	24,962,644	534,621
3	Dunav	173,424,337	23,686,913	24,774,905	3,383,845
4	Novi Sad	44,019,609	13,165,204	6,288,516	1,880,743
5	Sarajevo	19,800,213	116,318	2,828,602	16,617
6	Makedonija	15,272,701	1,563,524	2,181,814	223,361
7	Lovcen	1,968,123	305,706	281,160	43,672
8	Kosovo	785,542	21,173	112,220	3,025
UKUPNO		610,564,256	87,739,678	87,223,465	12,534,240

Pregled dobiti neživotnog i životnog osiguranja u SFRJ po društvima 1990.:

R. Br.	Vrsta osiguranja	Dobit NŽ Din	Dobit Ž Din	Dobit NŽ DEM	Dobit Ž DEM
1	Croatia	542,633,133	23,761,636	77,519,019	3,394,519
2	Dunav	302,918,703	23,686,913	43,274,100	3,383,845
3	Novi Sad	245,106,286	10,366,449	35,015,184	1,480,921
4	Sarajevo	161,622,000	116,318	23,088,857	16,617
5	Makedonija	28,964,240	1,563,524	4,137,749	223,361
6	Lov en	14,043,635	305,706	2,006,234	43,672
7	Kosovo	1,398,826	21,173	199,832	3,025
8	Triglav	-856,553,364	45,138,491	-122,364,766	6,448,356
UKUPNO		440,133,459	104,960,210	62,876,208	14,994,316

Pregled plaćenih šteta u SFRJ po vrstama osiguranja 1990.:

R. Br.	Vrsta osiguranja	Plaćene štete Din	Plaćene štete DEM
1	Razno ostalo	6,105,705,682	872,243,669
2	Industrija	4,804,581,988	686,368,855
3	Civil	1,272,437,268	181,776,753
4	Transport	800,976,974	114,425,282
5	Usjevi	793,180,041	113,311,434
6	Životinje	498,298,909	71,185,558
7	Nezgoda	277,634,923	39,662,132
8	Život	140,516,106	20,073,729
9	Kredit	76,432,174	10,918,882
UKUPNO		14,769,764,065	2,109,966,295

Premija reosiguranja u 1990.:

Društvo	Premija u zemlji		Ukupno premija	Bruto dobit
	Dinara	inostranstvu, Din		
Sava Re, Ljubljana	1,339,030,161	43,763,429	1,382,793,590	7,633,679
Dunav Re, Beograd	978,702,918	10,086,081	988,788,999	25,552,973
Slavija Lloyd, Zagreb	823,053,157	12,605,392	835,658,549	89,011,439
Bosna Re, Sarajevo	383,218,361	15,135,555	398,353,916	9,741,486

Društvo	Premija u zemlji		Ukupno premija	Bruto dobit
	DEM	inostranstvu, DEM		
Sava Re, Ljubljana	191,290,023	6,251,918	197,541,941	1,090,526
Dunav Re, Beograd	139,814,703	1,440,869	141,255,571	3,650,425
Slavija Lloyd, Zagreb	117,579,022	1,800,770	119,379,793	12,715,920
Bosna Re, Sarajevo	54,745,480	2,162,222	56,907,702	1,391,641

Udruženje osiguravaju ih organizacija Jugoslavije, Podaci o poslovanju organizacija za osiguranje i reosiguranje u 1990. godini, Beograd, maja 1991. godine. Primijenjeni kurs na 31.12.1990.: 1 DEM = 7 din

PROFIT AND LOSS ACCOUNT FOR THE 1990

01.01.1990 - 31.12.1990.

CREDIT	YU Din.	DEBIT	YU Din.
1. Premium income from YU partners	383.218.359,-	1. Premium ceded to YU partners	36.865.902,-
2. Premium income from foreign partners	15.135.555,-	2. Premium ceded to foreign partners	264.895.853,-
3. Losses reimbursed by YU partners	24.719.212,-	3. Losses paid in Yugoslavia	208.794.776,-
4. Losses reimbursed by foreign partners	134.486.162,-	4. Losses paid abroad	18.474.673,-
5. Commissions	49.974.857,-	5. Outgo based on reserves	42.664.944,-
6. Income based on lower reserves	13.850.947,-	6. R.O.E. negative difference	5.660.878,-
7. Interest	9.721.643,-	7. Other expenses	79.399.417,-
8. R.O.E. positive difference	17.959.295,-	8. Current management	10.884.535,-
9. Other income	28.316.434,-		
TOTAL	677.382.463,-	TOTAL	667.640.978,-
		GROSS PROFIT	9.741.485,-
		TAX AND CONTRIBUTIONS	571.043,-
		NET PROFIT	9.170.442,-

Rezultati poslovanja Bosna reosiguranja u 1990. godini: Ukupna premija 56.907.702 DEM, neto dobit 1.310.063 DEM

VI. FINANSIJSKI REZULTATI POSLOVANJA

I. UKUPNI PRIHODI

Ukupno ostvareni prihod u 1991. godini iznosi 7.546,6 mil. dinara, a kako ilustruju sledeći podaci:

RED BR	V R S T A P R I H O D A	ZIVOT	OSTALA OSIGURANJA	UKUPNO
1	2	3	4	5
1	PREMIJA OSIGURANJA	66,9	5.356,8	5.423,7
2	PREMIJA REOSIGURANJA I SAOSIGURANJA	-	760,0	760,0
3	PRIHODI OD DRUGIH POSLOVA OSIGURANJA	0,2	153,3	153,5
4	PRIHODI OD SMANJENJA DUGOROČNIH REZERVACIJA	1,3	136,8	138,1
5	PRIHODI OD FINANSIRANJA	4,3	451,4	455,7
6	VANREDNI I OSTALI PRIHODI	0,3	615,3	615,6
7	U K U P N O (od 1 do 6)	73,0	7.473,6	7.546,6

* U MIL. DIN.

U strukturi ukupnih prihoda, premija osiguranja učestvuje sa 71,9%, premija reosiguranja i saosiguranja i udjeli u štetama 10,1%, vanredni i ostali prihodi od finansiranja 6,0%, dok se na druge prihode odnosi 3,8%.

Znatno učešće vanrednih i ostalih prihoda od 8,2% odnosi se na otpisana naplaćena potraživanja preko 60 dana iz predhodnog perioda.

Vremenski niz značajnih događaja vezanih uz razvoj osiguranja u bivšoj Jugoslaviji

Godina	Događaj
1176	Zadar, Bratovština u Zadru
1186	Split, Bratovština u Splitu
1214	Korula, Korulanski statut
1225	Dubrovnik, Bratovština u Dubrovniku
1266	Dubrovnik, Drvodenjski esnaf Dubrovnik
1272	Dubrovnik, Dubrovački statut
1288	Vinodol, Vinodolski zakon
1305	Zadar, Zadarski statut (stari Statut 1260.)
1306	Dubrovnik, Zlatarski esnaf Dubrovnik
1349	Srbija, Zakonik cara Stefana Dušana
1349	Split, bratovština mornara
1353	Kotor, bratovština mornara
1354	Srbija, Zakonik cara Stefana Dušana
1412	Videm, Slovena ka bratovštini sv. Hieronima (statut donijela 1452.)
1426	Budva, Budvanski statut (iz 14. vijeka, data godina je po prvom datiranom poglavljju)
1440	Poljice, Poljički statut
1568	Dubrovnik, Zakon o pomorskom osiguranju Dubrovačke Republike (05.03.1568.)
1794	Dubrovnik, osnivanje prvog osiguravajućeg društva
1794	Mali Lošinj, razvoj pomorskog osiguranja
1805	Boka Kotorska, pokušaj osnivanja nacionalne banke za osiguranje brodova
1807	Dalmacija, Knjiga II Francuskog trgova kog zakonika za pomorska osiguranja
1823	Rijeka, formiranje Društva za pomorsko osiguranje
1838	Ljubljana, Kotor, Jadransko osiguravajuće društvo iz Trsta otvara agencije u ova dva grada
1840	Varaždin, Jadransko osiguravajuće društvo iz Trsta otvara agenciju
1844	Srbija, Bečko glavno društvo osiguranja objavljuje oglas u Srbskim novinama
1844	Srbija, Grčki zakonik
1844	Makedonija, primjenjivao se Grčki zakonik Srbije
1846	Rijeka, formiranje Riječkog društva za pomorsko osiguranje
1849	Boka Kotorska, formiranje Družbe bratinske pomorske sigurnosti
1858	Boka Kotorska, formiranje Narodnog osiguranja
1860	Srbija, Jadransko osiguravajuće društvo iz Trsta počinje raditi u Srbiji
1861	Srbija, Anker osnovao filijalu
1865	Rijeka, Društvo za uzajamno osiguranje austro-ugarske trgovine po mornarice
1866	Srbija, Newyork osnovao filijalu
1867	Srbija, Trčko opštine osiguravajuće društvo otvorilo filijalu
1873	Sarajevo, Jadransko osiguravajuće društvo iz Trsta postavlja predstavnika
1874	Srbija, Nord British and Mercantile osnovao filijalu
1875	Vojvodina, Ugarska verzija hrvatsko-ugarskog trgovina kog zakona
1875	Hrvatska, hrvatsko-ugarski Trgovacići zakon
1877	Srbija, Grešem osnovao filijalu
1878	Crna Gora, Barsko područje, Knjiga II Francuskog trgovina kog zakonika
1883	BiH, Trgovacići zakonik
1884	Zagreb, osniva se osiguravajuća zadružna Croatia
1884	Dalmacija, plananje vatrogasnog doprinosa
1885	Srbija, Zakon o obavezi za naknadu štete... pri željezni kom saobraćaju
1888	Crna Gora, Opštinski imovinski zakonik
1892	Srbija, Zakon o osiguravajućim društvima
1892	Srbija, Zakon o naknadi štete u injene zlonamernom paljevinom...
1892	Makedonija, primjenjivao se Zakon o osiguravajućim društvima Srbije
1892	Slovenija, zakon o pomorstvu i blagajnama
1893	Makedonija, u jednom dijelu primjenjivan bugarski Trgovacići zakon
1894	Sarajevo, Jadransko osiguravajuće društvo iz Trsta otvara generalnu direkciju
1895	BiH, Pravilnik za koncesioniranje i državni nadzor osiguravajućih zavoda u BiH
1896	Srbija, Zakon o akcionarskim društvima
1897	Beograd, Beogradska zadružna se počinje baviti osiguranjem
1898	Srbija, Zakon o akcionarskim društvima, dopuna
1898	Crna Gora, Opštinski imovinski zakonik, izmijene
1898	BiH, Osiguravajući propis
1899	BiH, izmijene i dopune Osiguravajućeg propisa putem ministarske uredbe
1900	Ljubljana, osniva se Vzajemna zavarovalnica
1900	Srbija, Zakon o udruženjima
1902	Srbija, Rosija otvara filijalu
1902	Srbija, Zakon o zadrugama za uzajamno pomaganje
1903	Srbija, Zakon o naknadi štete u injene zlonamernom paljevinom..., dopuna
1904	Crna Gora, Zakon o osiguravajućim društvima
1905	Srbija, Zakon o Fondu za naknadu šteta postradalim od grada

Godina	Događaj
1905	Srbija, Zakon o osiguranju stoke
1905	BiH, izmjene i dopune Osiguravajućeg propisa putem ministarske uredbe
1906	Srbija, osniva se društvo Srbija
1908	Slovenija, Dalmacija, austrijski zakon o odgovornosti za štete uslijed upotrebe automobila
1909	Crna Gora, Zakon o osiguravajućim društvima, izmjene i dopune
1910	Srbija, ukidanje esnafa u Srbiji
1910	Sarajevo, osniva se društvo Herceg-Bosna
1913	Srbija, osniva se društvo Jugoslavija
1913	Srbija, osniva se društvo Šumadija
1914	Srbija, Zakon o obustavi izvršenja i obezbeđenja
1917	Dalmacija, austrijski zakon o ugovoru o osiguranju za kopnena osiguranja
1917	Slovenija, austrijski zakon o ugovoru o osiguranju
1919	Jugoslavija, Assicurazioni Generali dobio koncesiju za rad
1920	Crna Gora, Trgovački zakon
1920	Jugoslavija, Privremenih Zakon o likvidaciji moratornog stanja
1920	Jugoslavija, Jadransko dobilo koncesiju za rad
1920	Zagreb, osnovano društvo Dunav, kao afiliacija austrijskog Donau Allgemeine Versicherungsgesellschaft
1920	Zagreb, Savez novih anih zavoda promijenio ime u Savez novih anih i osiguravaju ih zavoda
1921	Jugoslavija, Uredba o preuzimanju portfelja osiguranja života od stranih društava
1921	Jugoslavija, obrazovano udruženje za rukovanje i likvidaciju stranih portfelja
1921	Zagreb, osnovano društvo Sava
1921	Beograd, osniva društvo Rosija-Fonsijer
1921	Jugoslavija, osniva se društvo Evropsko akcionarsko društvo za osiguranje robe i putni kog prtljaga
1922	Hrvatska, Zakon o osnivanju akcionarskih društava
1922	Jugoslavija, društvo Feniks preuzeo likvidaciju policadruštava koja nisu tražila koncesiju
1922	Maribor, osnovano društvo Jadran
1922	Sarajevo, osnovano društvo Nada
1923	Jugoslavija, Zakon o obezbeđenju usjeva i plodova od grada
1923	Zagreb, društvo Jadran promjenilo ime u Žora i premjestilo sjedište iz Maribora u Zagreb
1923	Sarajevo, osnovana Napretkova zadruga
1923	Beograd, osnovan Savez osiguravaju ih društava (djelovao kao kartel)
1923	Zagreb, Savez novih anih i osiguravaju ih zavoda, osiguravaju i zavodi izdvojeni u zasebnu sekciju unutar Saveza
1927	Jugoslavija, Rješenje Ministra trgovine i industrije o zabrani osiguravanja kod stranih društava bez dozvole za rad
1928	Jugoslavija, obezbeđenje usjeva i plodova u primorsko-krajiškoj oblasti putem zavoda
1928	Jugoslavija, Naredba o uvođenju kolektivnog obligatornog obezbeđenja svih lanova Agrarnih zajednica
1928	Jugoslavija, Generalna direkcija državnih željeznica ugovorila sa Evropskim ad... osiguranje nezgode putnika
1928	BiH, plananje vatrogasnog doprinosa
1929	Jugoslavija, Uputstvo Ministra trgovine i industrije o poslovima nadzora...
1929	Jugoslavija, Zakon o unapredovanju poljoprivrede stavio van snage Zakon iz 1923 o usjevima
1923-1929	Beograd, zavod Adria obustavio rad
1923-1929	Beograd, zavod Kontinental obustavio rad
1923-1929	Zemun, Zadruga za poljoprivredna osiguranja obustavila rad
1923-1929	Sombor, Zadruga ekonoma za obezbeđenje obustavila rad
1923-1929	Zagreb, Zadruga Providnost obustavila rad
1923-1929	Maribor, propala Poljoprivredna eksportna zadruga
1923-1929	Ljubljana, propala Poljoprivredna eksportna zadruga
1930	Jugoslavija, zavod za obezbeđenje usjeva i plodova u primorsko-krajiškoj oblasti ukinut
1930	Jugoslavija, Zakon o preduzećima za redovan i povremeni saobraćaj putnika mot. vozilima
1930	Jugoslavija, Zakon o javnim skladistima propisuje obavezno osiguranje
1931	Jugoslavija, novi Zakon o obaveznom obezbeđenju usjeva i plodova od grada
1931	Jugoslavija, Međunarodna konvencija o automobilskom saobraćaju iz Pariza, 1926.
1931	Jugoslavija, Zakon o radnjama zamjenjio je Zakon o preduzećima za redovan i povremeni...
1932	Jugoslavija, Pravilnik o obaveznom osiguranju kod redovnog prevoza putnika u autobuskom
1932	Slovenija, plananje vatrogasnog doprinosa
1933	Jugoslavija, Pravilnik o osiguranju u enika protiv nesrećnih slučajeva
1933	Jugoslavija, Udrživanje društava Herceg-Bosna, Vardar i Triglav u Ujedinjenju
1933	Jugoslavija, plananje vatrogasnog doprinosa - Zakon o organizaciji vatrogastva
1933	Jugoslavija, Hipotekarna banka se uključila u zaustavljanje nelojalne konkurenčije
1934	Zagreb, osnovan kartel Zajednica za tu
1934	Jugoslavija, novi Pravilnik o obaveznom osiguranju kod redovnog prevoza putnika motornim vozilima
1934	Jugoslavija, Opštiti uslovi osiguranja zakonske dužnosti jamstva preduzeća za prevoz putnika mot. vozilima
1934	Jugoslavija, izmjene Pravilnika o osiguranju u enika protiv nesrećnih slučajeva
1934	Jugoslavija, Uredba o kartelima
1934	Jugoslavija, Savez osiguravaju ih društava je već do ove godine donio tarifne sporazume za požar, nezgodu, tu
1935	Beograd, Savez nabavlja kih zadruga državnih službenika osnovao zadružno osiguranje
1935	Jugoslavija, izmjene i dopune novog Pravilnika o obaveznom osiguranju kod redovnog prevoza putnika mot. voz.
1935	Jugoslavija, dopuna Uredbe o kartelima
1935	Jugoslavija, zabranjen rad pomoćnih blagajnica Naprednost
1935	Jugoslavija, prva Uredba o promjeni odredbi Zakona o organizaciji vatrogastva (19.07.1935.)
1935	Jugoslavija, druga Uredba o promjeni odredbi Zakona o organizaciji vatrogastva (27.07.1935.)

Godina	Događaj
1936	Jugoslavija, Savez osiguravaju ih društava, na snagu stupio Tarifni sporazum osiguravaju ih društava (01.03.1936.)
1936	Sremski Karlovci, Uredba o osiguranju srpskopravoslavnih crkvenih dobara protiv štete od požara
1936	Jugoslavija i mnoge druge zemlje, propast društva Feniks (Phoenix)
1936	Jugoslavija, prava i obaveze bivšeg Feniksa, direkcija za Kraljevinu Jugoslaviju, prenijete na Jugoslovenski Feniks
1936	Jugoslavija, donijeta Uredba o likvidaciji društva Zora
1937	Jugoslavija, Uredba o nadzoru nad osiguravaju im zavodima
1937	Jugoslavija, Zakon o privrednim zadružama
1937	Jugoslavija, Uredba o nadzoru nad osiguravaju im preduze ima 25.02.1937., na snazi od 01.03.1937.
1937	Jugoslavija, Uredba o nadzoru nad osiguravaju im preduze ima 11.09.1937.
1937	Sarajevo, likvidacija društva Nada
1938	Novi Sad, Dunavska banovina osnovala Zavod smislu zakona o obezbe enju usjeva
1939	Zagreb, 197 osiguravaju ih zadruža povezanih u Savez zadruža za osiguranje stoke
1939	Sarajevo, osnovan Zavod Drinske banovine za obezbe enje od grada useva i plodova
1940	Jugoslavija, planirano osnivanje Državnog reosiguravaju eg zavoda
1941	Slovenija, Pravilnik o poslovanju pomo nih blagajni
1942	Srbija, Uredba o obaveznom osiguranju od grada i Državnog zavodu za poljoprivredna osiguranja
1944	Jugoslavija, Predsjedništvo AVNOJ-a donijelo Odluku o prelasku u državnu svojinu neprijateljske imovine
1945	Jugoslavija, Odluka o spajanju u Državni zavod za osiguranje i reosiguranje (18.05.1945.)
1945	Jugoslavija, Rješenje o zabrani privatnim osiguravaju im društvima da primaju u osiguranje državnu imovinu
1945	Jugoslavija, Rješenje o obavezi osiguravanja državne imovine isku ivo kod Državnog zavoda za osiguranje i reos.
1946	Jugoslavija, Pravilnik o ure enju i poslovanju Državnog zavoda za osiguranje i reosiguranje
1946	Jugoslavija, Državni osiguravaju i zavod FNRJ (skra eno DOZ) (po Zakonu o uvo enju kreditnog sistema)
1947	Jugoslavija, Rješenje o likvidaciji preostalih šest privatnih osiguravaju ih preduze a
1947	Jugoslavija, Uredba o organizaciji i poslovanju DOZ-a
1950	Jugoslavija, Osnovni zakon o upravljanju društvenim privrednim preduze ima i višim privrednim udruženjima...
1950	Jugoslavija, pridruženo lanstvo Državnog osiguravaju eg zavoda u IUMI - Me unji pomorskih osigurava a
1953	Jugoslavija, formiran Savjet DOZ-a
1956	Jugoslavija, decentralizacija sredstava DOZ-a
1957	Jugoslavija, Državni osiguravaju i zavod postao lan Me unarodne unije osigurva a avijacije
1959	Jugoslavija, uklju enje jugoslovenskog osiguranja u Savjet biroa i sistem zelene karte
1961	Jugoslavija, Zakon o osiguranju im zavodima i zajednicama osiguranja (28.06.1961.)
1961	Jugoslavija, 31.12.1961. prestao sa radom DOZ
1962	Jugoslavija, od 01.01.1962. nova organizacija - decentralizirano komunalno osiguranje, 150 organizacija osiguranja
1962	BiH, 12 osiguravaju ih zavoda
1962	Crna Gora, 7 osiguravaju ih zavoda
1962	Hrvatska, 35 osiguravaju ih zavoda
1962	Makedonija, 14 osiguravaju ih zavoda
1962	Slovenija, 14 osiguravaju ih zavoda
1962	Srbija, 60 osiguravaju ih zavoda
1962	Jugoslavija, pove an porez na promet na premije (01.01.1962.)
1963	Skopje, katastrofalni zemljotres
1963	Jugoslavija, uklju enje jugoslovenskog osiguranja u sistem plave karte (socijalisti ke zemlje)
1963	London, JZO i Harris & Dixon osnovali zajedni ku brokersku firmu International Reinsurance Brokers Limited
1963	Jugoslavija, prvo u eš u Jugoslovenske zajednice osiguranja na savjetovanju o osiguranju socijalisti kih zemalja
1964	Jugoslavija, Jugoslovenska zajednica osiguranja (JZO) donijela nova pravila, tarife i tehnici ke osnove osigur.
1964	Jugoslavija, Jugoslovenska zajednica osiguranja obrazovala posebne rezerve za osiguranje zemljotresa
1964	Dubrovnik, 24. skupština Me unarodne unije osigurava a avijacije održana u Dubrovniku
1965	Jugoslavija, ukinut porez na promet na premije (01.01.1965.)
1965	Jugoslavija, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju im zavodima i zajednicama osiguranja
1965	Jugoslavija, gornjim zakonom naziv promijenjen u Osnovni zakon o osiguranju im zavodima i zajednicama osig.
1965	Jugoslavija, rizik zemljotresa do ove godine pokriven samo kod Jugoslovenskih željeznica, transporta i života
1967	Jugoslavija, Osnovni zakon o osiguranju i osiguravaju im organizacijama
1967	Jugoslavija, gornjim zakonom ukinuti su svi fondovi za preventivne i represivne mjere, sredstva otisla u rezerve
1967	Jugoslavija, gornji zakon je predviđao i osnivanje organizacije za vršenje aktuarskih poslova
1967	Jugoslavija, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obaveznom osiguranju imovine i lica
1967	Jugoslavija, Zakon o obaveznom obuhvatanju rizika zemljotresa u pojedinim vrstama osiguranja
1967	Jugoslavija, Zakon o izmjenama Zakona o sredstvima privrednih organizacija
1967	Jugoslavija, Zakon o uslovima za osnivanje i poslovanje osiguravaju ih zavoda i zavoda za reosiguranje
1967	Jugoslavija, prestanak postojanja komunalnih osiguravaju ih zavoda, osiguravaju ih zajednica i JZO (31.12.1967.)
1967	Beograd, Savjetovanje osiguravaju ih i reosiguravaju ih organizacija socijalisti kih zemalja održano u Beogradu
1968	Jugoslavija, od 01.01.1968. ukinuta su sva obavezna osiguranja društvene imovine
1968	Jugoslavija, postavljeno na elo dobrovoljnlosti osiguranja, izuzev kod tre ih lica i opšte opasnosti (odgovornost)
1968	Beograd, 11 zavoda i zajednica se udržili u zavod Beograd. Registriran i za reosiguranje
1968	Beograd, 30 zavoda i zajednica se udržili u zavod Jugoslavija. Registriran i za reosiguranje
1968	Novi Sad, 15 zavoda i zajednica se udržili u zavod Vojvodina
1968	Novi Sad, 1 zajednica odnosno zavod formirali zavod Novi Sad
1968	Zagreb, 29 zajednica i zavoda udržili se u Udrženi zavod
1968	Split, 4 zavoda i zajednice se udržili u Jadranski osiguravaju i zavod
1968	Zagreb, 1 zajednica odnosno zavod formirali Zavod za reosiguranje (kasnije transformiran u Slavija Lloyd)
1968	Sarajevo, 11 zavoda i zajednica udržili se u zavod Sarajevo

Godina	Događaj
1968	Ljubljana, 17 zavoda i zajednica se udružili u zavod Sava
1968	Maribor, 1 zavod odnosno zajednica formirali zavod Maribor
1968	Skopje, 1 zavod odnosno zajednica formirali zavod Makedonija
1968	Jugoslavija, svaki osiguravajući zavod donosio je samostalno pravila, uslove i tarife. Ukinut je teritorijalni monopol
1968	Jugoslavija, reosiguranje više nije automatsko, već na osnovu ugovora
1968	Jugoslavija, uvode se tabele maksimalnog pokrića i obavezni samopoprdržaj zavoda
1968	Beograd, u januaru je osnovano Udruženje osiguravajućih organizacija
1970	Zagreb, Udruženi zavod promijenio ime u Croatia - Zavod za osiguranje i reosiguranje Zagreb
1971	Jugoslavija, Zakon o obaveznom obuhvatanju rizika zemljotresa u pojedinim vrstama osiguranja ukinut 31.12.1971.
1974	Jugoslavija, Ustavni zakon za sprovođenje Ustava SFRJ predviđao usklađivanje Osnovnog zakona sa Ustavom
1974	Jugoslavija, punopravno članstvo Udruženja osig. org. Jugoslavije u IUMI - Međunarodni pomorski osiguravači
1974	Jugoslavija, Udruženje osig. organizacija Jugoslavije primljeno kao posmatrač u Evropski komitet osiguranja
1975	Jugoslavija, zadnje u ešte Udruženja osig. org. Jugoslavije na savjetovanju o osiguranju socijalističkih zemalja
1976	Jugoslavija, Zakon o osnovama sistema osiguranja imovine i lica (donijet umjesto usklađivanja prethodnog)
1976	Jugoslavija, uvođenje zajednica rizika kao novog oblika organiziranja i udruživanja u zajednicama osiguranja
1976	Jugoslavija, Ustavom i Zakonom izjednačeni naknada šteta i preventiva, odnosi po samoupravnom sporazumu
1977	Jugoslavija, donošenje republičkih zakona o osiguranju imovine i lica (u svim republikama i AP osim Slovenije)
1977	Jugoslavija, transformacija osiguravajućih zavoda i zavoda za osiguranje i reosiguranje
1977	Sarajevo, konstituiranje ZOIL Sarajevo
1977	Zagreb, konstituiranje ZOIL Croatia
1977	Skopje, konstituiranje ZOIL Makedonija
1977	Ljubljana, konstituiranje ZO Sava
1977	Maribor, konstituiranje ZO Maribor
1977	Beograd, konstituiranje ZOIL Dunav
1977	Priština, konstituiranje ZOIL Kosova
1977	Novi Sad, konstituiranje ZOIL Novi Sad
1977	Novi Sad, konstituiranje ZOIL Vojvodina
1977	Beograd, konstituiranje Zajednice reosiguranja Dunav Re
1977	Zagreb, konstituiranje Zajednice reosiguranja Slavija Lloyd
1977	Ljubljana, konstituiranje Zajednice reosiguranja Sava Re
1977	Sarajevo, konstituiranje Zajednice reosiguranja Bosna Re
1977	Ljubljana, integracija ZO Maribor i ZO Sava u ZO Triglav
1977	Zagreb, osnivanje Zajednice za poslovnu saradnju u osiguranju nuklearnih rizika (Nuklearni Pool)
1978	Sarajevo, registracija i početak rada Zajednice reosiguranja Bosna Re
1978	Titograd (danas Podgorica), konstituiranje ZO Lovćen
1978	Jugoslavija, Zakon o obligacionim odnosima, stupio na snagu 01.10.1978.
1979	Zagreb, registriran Jugoslovenski nuklearni pool (zajednica osnovana 1977.)
1979	Jugoslavija, sporazum Udruženja osiguravačih organizacija Jugoslavije i Albanije o uzajamnom priznavanju osiguranja AO
1979	Beograd, osnovana Jugoslovenska banka za međunarodnu saradnju za osiguranje izvoznih kredita
1980	Split, prvi susret - konferencija SorS (Susret osiguravača i reosiguravača Split)
1981	Novi Sad, osnivanje Zajednice reosiguranja Vojvodina Re
1982	Novi Sad, reorganizacija, formiranje Složene zajednice za osiguranje i reosiguranje Vojvodina
1983	Cavtat, 43. skupština Međunarodne unije osiguravača i avijacije održana u Cavtatu
1983	Sarajevo, drugi susret - konferencija SorS (Susret osiguravača i reosiguravača Sarajevo), koja je u Sarajevu i ostala
1986	Jugoslavija, zabrana preduzećima da drže devizne račune
1988	Jugoslavija, amandmani na Ustav SFRJ iz 1974., prelazak na sistem tržišnog privrednog ravnateljstva
1990	Jugoslavija, usvojen Zakon o osnovama sistema osiguranja imovine i lica, s orientacijom na dioničarska društva
1990	Zagreb, registriranje Croatia osiguranja kao dd
1990	Beograd, registriranje Dunav osiguranja kao dd
1990	Novi Sad, registriranje osiguranja Novi Sad kao dd (nastao transformacijom SZORIL Vojvodina)
1990	Sarajevo, registriranje Sarajevo osiguranja kao dd
1990	Priština, registriranje osiguranja Kosova kao dd
1990	Zagreb, registriranje Slavija Lloyd kao dd za reosiguranje
1990	Sarajevo, registriranje Bosna Re kao dd za reosiguranje
1990	Beograd, registriranje Dunav Re kao dd za reosiguranje
1990	Novi Sad - Beograd, od 01.10.1990. zajednica reosiguranja Vojvodina Re postaje u sastavu DD Dunav Re
1990	Jugoslavija, "tokom godine osnovano je nekoliko novih organizacija za osiguranje", ali nemamo pojedinosti
1991	Ljubljana, registriranje Zavarovalnice Triglav kao dd
1991	Skopje, registriranje Makedonija osigurivanja kao dd
1991	Podgorica, registriranje Lovćen osiguranja kao dd
1991	Ljubljana, registriranje Pozavarovalnice Sava kao dd
1991-1992	Razdvajanje jugoslovenskog tržišta osiguranja na zasebna tržišta pojedinih republika zbog raspada SFRJ

Razvoj osiguranja u Bosni i Hercegovini nakon 1990. godine.

Period rada i razvoja društava za osiguranje nakon donošenja novog Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica mogao bi se podijeliti na tri cjeline:

1. Period do izbijanja rata u Bosni i Hercegovini u punom intenzitetu (praktično do aprila/maja 1992. godine)
2. Period koji pokriva trajanje rata u Bosni i Hercegovini, od aprila/maja 1992. do kraja 1995. godine
3. Period od početka 1996. godine do danas.

Ova podjela je napravljena samo s obzirom na okolnosti za poslovanje. U sva tri perioda tržište je već otvoreno za međusobnu konkureniju i privatno vlasništvo u društвima za osiguranje, a osnovni organizacioni oblik društva je bio dioničko (akcionarsko) društvo.

Period od zakona o osnovama sistema osiguranja SFRJ iz 1990. do aprila/maja 1992.

U prvom periodu karakteristika je bila jačanje premije osiguranja jer je uticaj inflacije prekinut vezivanjem domaće valute, dinara, za njemačku marku. 1990. godina je tu dala posebno dobre rezultate, jer je cijelu godinu važio jedan kurs, ali je došlo do promjena već početkom 1991. godine.

U tom periodu nešto veći interes za poslovanje u BiH su iskazali Dunav osiguranje iz Beograda, koji je svakako već imao filijalu u Sarajevu, te Croatia osiguranje koja je otvorila filijalu u Sarajevu. U tom periodu, posebno u 1991. godini pa do izbijanja rata u BiH posebno agresivan nastup je imalo društvo Kopaonik iz Srbije, koje je izdavalo police AO po premiji ispod tarifom propisane. Znatan broj osiguranika je ponovo enom uštedom bio privučen da se osigura kod njih, a čini se da je znatan broj šteta ostao neriješen nakon njihovog povlačenja sa tržišta. 1991. godine formirani su Camel osiguranje, te Kosig osiguranje. Tokom 1992. godine došlo je do transformacije banjaluka ke filijale Sarajevo osiguranja u zasebno društvo, Krajina osiguranje. S obzirom da je, posebno u regiji Banja Luke, industrija tada bila dosta jaka, ova filijala je predstavljala značajan izbor premije, te je imala određenu osnovu za budući rad kao samostalno društvo. Bosna reosiguranje je sa Krajina osiguranjem sklopilo ugovor o reosiguranju imovine početkom 1992. godine, koji zbog izbijanja rata nikad nije proizveo poslovne efekte.

Obim poslovanja se smanjivao kako su se tenzije širile u BiH, a praktično sva zaključena osiguranja su zamrla sa izbijanjem rata, sa izuzetkom jedne vrste – autoodgovornosti. Istovremeno svi ugovori o reosiguranju su prestali važiti uslijed odredbi o isključenju rata.

SAVEZNI SEKRETARIJAT
ZA FINANSIJE
Br. 2/2-05-027/90-001
21. juli 1990. godine
Beograd
OL/ZI

Na osnovu člana 16. i člana 121. stav 2. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica ("Službeni list SFRJ", br. 17/90 u daljem tekstu: Zakona), Savezni sekretarijat za finansije donosi

R E Š E N J E

Izdaje se dozvola za osnivanje BOSNA REOSIGURANJE DEONIČKO DRUŠTVO, SARAJEVO

O b r a z l o ž e n j e

Osnivački odbor Bosna reosiguranje Deoničko društvo, Sarajevo, podneo je Saveznom sekretarijatu za finansije zahtev za izdavanje dozvole za osnivanje Bosna reosiguranje Deoničko društvo, Sarajevo, sa propisanim dokazima i dokumentacijom.

Komisija obrazovana od strane saveznog sekretara za finansije, razmotrila je podneti zahtev Deoničkog društva, i na sednici održanoj 20.06.1990. godine, ocenila:

- da su ispunjeni uslovi iz čl. 12, 15. i 121. Zakona propisani za osnivanje Deoničkog društva za osiguranje, kao i

- da je zahtev opravdan,
- pa je rešila kao u dispozitivu.

U skladu sa čl. 76. Zakona, i svim izmenama i dopunama propisanih uslova iz čl. 12, 15. i 17. Zakona (kao: smanjenje odnosno povećanje početnog fonda sigurnosti, izmene uslova osiguranja i tarifa premija, statuta i dr.), Deoničko društvo je dužno da obavesti ovaj Sekretarijat. Istovremeno, Deoničko društvo je dužno da ovom Sekretarijatu dostavlja godišnji obrčaun i izveštaj o poslovanju iz čl. 72. Zakona.

Protiv ovog rešenja ne može se izjaviti žalba, ali se može povesti upravni spor podnošenjem tužbe Saveznom sudu u Beogradu u roku od 30 dana od dana prijema rešenja.

Rješenje kojim se izdaje dozvola za osnivanje Bosna reosiguranja kao dioni kog društva

Po etni kapital Bosna reosiguranja bio je 11.300.000 dinara (1.614.285 DEM), a najve i dioni arski ulog upisali su Sarajevo osiguranje, Coning Varaždin, Makedonija osiguruvanje Skopje, Sava Re Ljubljana, Slavija Lloyd Zagreb, Vojvodina Re Novi Sad, Unis Komerc, Feroelektro, UPI banka, Privredna banka Sarajevo.

Period rata u BiH od aprila/maja 1992. do kraja 1995.

Drugi period razvoja osiguranja nakon 1990. godine, period nakon aprila/maja 1992. godine ukazivao je na nekoliko zna ajnih promjena. U pojedinim podru jima Bosne i Hercegovine posjedovanje osiguranja od autoodgovornost, kao obavezne vrste osiguranja, je i nadalje bilo provjeravano od strane policije, makar i sporadi no, kao i pri registraciji vozila. Ovo je u znatnoj mjeri pomoglo industriji osiguranja u Bosni i Hercegovini da preživi, jer u stvari drugih vrsta osiguranja nije ni bilo. Od 1992. do danas ovo je bio jedini prakti ni potez bilo kojeg nivoa vlasti u BiH kojim se priznao zna aj i potreba za postojanjem osiguranja. Istovremeno, skupa sa rascjepom države po politi kim i nacionalnim šavovima, došlo je i do diferencijacije na polju osiguranja. Suprotno o ekivanjima da e osiguranje zamrijeti tokom rata, javio se novi fenomen – zabilježeno je osnivanje novih društava koje je nagovijestilo promjenu na tržištu i uvo enje velike konkurencije. Tako su prema podacima kojima raspolažemo, i isklju uju i Krajina osiguranje koje je bilo osnovano prije izbijanja rata u ve em obimu u BiH, 1992. osnovana 4 društva, 1993. godine isto 4 društva, 1994. godine tri društva (jedno od njih, Bosna osiguranje, nastalo je od filijale Dunav osiguranja u Sarajevu). U svim tim slu ajevima radilo se o društima u privatnom vlasništvu.

Zakon o osnovama sistema osiguranja imovine i lica preuzet je kao republi ki zakon Uredbom Predsjedništva sa zakonskom snagom objavljenom u Službenom listu RBiH br. 2/92. Nove vlasti nisu mijenjale iznos minimalno potrebnog kapitala koji je u njemu bio iskazan uslijed velike inflacije, ve su ga promatrале u istom iznosu u lokalnoj valuti, te je u jednom periodu za osnivanje društva za osiguranje bio dovoljan kapital od 75 DEM. Pri tome je zanemarivana injenica da je SIV, koliko se sje amo, tokom 1991. podigao cenzus u dinarima, ve se koristio cenzus iz originalnog zakona SFRJ iz 1990.

Teško da je uz AO bilo drugih osiguranja u tom periodu. Reosiguranje je tako er prekinuto, te je Bosna reosiguranje održavala samo prostorije i arhiv, bez stvarnih prihoda. Tako je u 1993. godini premija reosiguranja koju je Bosna reosiguranje imalo bila 290 DEM – za reosiguranje malog dijela rizika avijacije za avion koji je u Njema koj bio smješten u hangaru i nije letio.

U Tuzli je, po usmenim informacijama za koje nismo pronašli pisane tragove, zbog nemogu nosti komunikacije s direkcijom u Sarajevu od filijale Sarajevo osiguranja u Tuzli stvoreno društvo Tuzla osiguranje, koje je po smirivanju situacije u BiH ponovo postalo filijala Sarajevo osiguranja, te ugrubo možemo re i da se to dešavalo u periodu od 1993. do 1995.

Zna i, karakteristike ovog perioda a koje su se prenijele i na tre i period, su podjela tržišta, pove anje broja društava za osiguranje na tržištu, dominacija privatnog kapitala (u odnosu na prethodni period, kada je dominirao društveni kapital), te premija koja u najve oj mjeri dolazi od osigurnja autoodgovornosti. I kao zadnja ali bitna karakteristika koja se održala do danas – sva društva su izrazito mala.

Zbog potpuno istovjetnog položaja u kojem se našlo nekada dominantno društvo, Sarajevo osiguranje, koje je držalo od 85-90% tržišta osiguranja u BiH, tržišni udio im je zna ajno pao.

Prvo udruženje društava za osiguranje osnovano je 08.11.1993. pod nazivom Biro osiguranja Bosne i Hercegovine.

ORGANIZACIJE ZA OSIGURANJE

"SARAJEVO-OSIGURANJE" DD SARAJEVO
"BOSNA" SARAJEVO
"NAPREDAK-OSIGURANJE" DD SARAJEVO

U G O V O R

O OSNIVANJU BIROA OSIGURANJA BOSNE I HERCEGOVINE

Sarajevo, novembar 1993. godine

Naslovna strana Ugovora o osnivanju Biroa osiguranja Bosne i Hercegovine

Zanimljiv je pokušaj osnivanja konzorcija za osiguranje transporta robe od ratnih rizika na kopnu. Nekoliko društava je sklopilo ugovor o zajedni kom nošenju tog rizika sredinom 1994. godine. Zbog izuzetno visokih cijena hrane, vrijednosti pojedinih transporta, ak i u kamionskom prijevozu, bile su znatne. Nažalost, ve tada se dalo naslutiti da e pristup javnosti osiguranju nakon rata biti bitno druga iji („ušteda“ nekupovanjem osiguranja) u odnosu na period prije rata. Koliko nam je poznato, ni jedan transport nije bio osiguran jer novim poduzetnicima je bilo prihvatljivije da izgube cijelu pošiljku nego da plate premiju osiguranja.

**BH OSIGURANJE DD
BOSNA OSIGURANJE DD
BOSNA REOSIGURANJE DD
NAPREDAK-OSIGURANJE DD
SARAJEVO OSIGURANJE DD,
FILIJALA IMOVINA SARAJEVO**

U G O V O R

**o zajedničkom nošenju rizika osiguranja pošiljki
u domaćem i međunarodnom kopnenom transportu**

Sarajevo, jula 1994.

Naslovna strana Ugovora o zajedničkom nošenju rizika u transportu

Period od početka 1996. (okončanje rata u BiH) do danas

Treći period, od početka 1996. godine (s tim da je Zakon o osiguranju imovine i lica u FBiH donesen 1995.). Samo tržište je možda dovedeno na puno zdravije osnove od drugih tržišta regije, jer je kompletan kapital neophodan po novim propisima da bi društva počela s radom bio prikupljen iz privatnih izvora. Država niti je imala novac da uloži u osiguranje, niti se više pojavljuje u obliku centralizirane vlasti koja ima kompetencije nad ekonomijom. Tako je prekinut monopol društava u društvenom vlasništvu. Ovakva promjena na tržištu zabilježena je na samo tri tržišta osiguranja koja su nastala nakon raspada SFRJ – ako Bosnu i Hercegovinu promatramo kao jedno tržište, mada su od 1992. praktično postojala tri, pa dva, te tek u zadnje vrijeme u većoj ili manjoj mjeri jedno tržište osiguranja u BiH. Dakle, uz BiH, pozicije monopola, ili velikog tržišnog učešća, ranijih društvenih/državnih osiguranja nema još u Makedoniji i na Kosovu.

Službeni list RBiH je u broju 2/96 donio Zakon o pretvaranju kapitala društava osiguranja i reosiguranja u Republici Bosni i Hercegovini, koji određuje da je Republika BiH vlasnik neimenovanog kapitala društava osiguranja i reosiguranja u BiH (dakle, društvenog kapitala).

Zakon FBiH o osiguranju imovine i lica iz 1995. postavio je minimalni dionički kapital za osnivanje društva za osiguranje na 1 milion DEM (KM) za životno osiguranje, 2 miliona DEM (KM) za ostala osiguranja osim životnog osiguranja, i na 2 miliona DEM (KM) za reosiguranje.

Nažalost, zbog ekonomskih i političkih razloga takvi zdravi osnovi nisu iskorišteni u punoj mjeri, te je razvoj tržišta dosta spor. Samo u prvim godinama iza rata u BiH razvoj premije osiguranja je bio po visokom stopama, ali takav razvoj je prestao već oko 2000., da bi u zadnje vrijeme pao na 3, 4 ili 5% godišnje.

1996. godine osnovana je i Izvozno-kreditna agencija BiH (IGA BiH), koja pruža kreditno osiguranje za izvoznike. Uz Vlade Federacije BiH i Republike Srpske, projektu je podršku dala i Svjetska banka, te je 2004. donijet Zakon o Izvozno-kreditnoj agenciji Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH br. 62/04), no od 2008. Za agenciju počinje težak period, a u 2016. godini se govori o potraživanjima od više desetina miliona KM po garancijama koje je izdala IGA BiH.

Broj društava za osiguranje rastao je 1997., 1998., 1999., 2000. godine, pa potom 2001., 2003., 2007., potom nastaje prekid, nakon kojega je krajem 2013. osnovano još jedno društvo, 2016. tri nova društva za osiguranje a 2018. jedno novo društvo za osiguranje.

U početku je izvor kadrova za nova društva za osiguranje bilo Sarajevo osiguranje, te filijale Dunav osiguranja, no protekom vremena nova društva su počela obnavljati vlastite kadrove. Pri tome, sjedišta znatnog broja društava se nalaze u manjim mjestima, u nekim od njih i po nekoliko društava je radilo ili još radi u isto vrijeme. Ovo je situacija koja su uveliko razlikuje od drugih tržišta regije, a zasigurno da je tome pogodovala orijentacija na autoodgovornost.

Pločica Una-Sana osiguranja, uslikana u Bihaću

Iako se razvijaju i druge vrste osiguranja, ipak imovinska osiguranja nisu zabilježila znatniji rast, a rast životnih osiguranja je jedan od vodećih faktora ukupnog rasta premije osiguranja u zadnjih nekoliko godina.

U ovom periodu je došlo i do pojave društava u većinskom stranom vlasništvu. U njih sada ubrajamo i društva iz regije, poput Croatia osiguranja i Dunav osiguranja, ali koja su svakako bila prisutna na tržištu BiH i ranije. Euroherc osiguranje je primjer društva za koje možemo reći da se začelo u BiH, pa proširilo u Hrvatsku (gdje je Euroherc višestruko prerastao društvo koje radi u BiH). 1997. je sa manjinskim udjelom u Aurum B&H osiguranju učestvovalo Aurum osiguranje iz Zagreba, a prvi kapital koji je došao iz zemlje koja nije direktni susjed, iz Austrije, stigao je za Grawe osiguranje Sarajevo, koje se prvobitno bavilo životnim osiguranjima, a kasnije proširilo djelatnost i na neživotna osiguranja za koja je od početka imalo licencu, ali se nije aktivno upuštalo u taj segment poslovanja.

Na početku 2014. godine strani kapital u društвima za osiguranje potječe uglavnom iz Austrije, pa potom Hrvatske, Slovenije i Srbije. Ostala društva su u većinskom domaćem vlasništvu, a Bosna reosiguranje je u jednom periodu imala kao jednog od manjinskih vlasnika svog dugogodišnjeg poslovnog partnera iz Velike Britanije, brokersku firmu Harris & Dixon iz Londona koja je u tom trenutku bila najstariji aktivni Lloyd's-ov broker sa preko 200 godina iskustva. Nažalost, vremena se mijenjaju i u Velikoj Britaniji te je ovaj simbol tradicije britanskog posla zatvoren nakon što ga je kupio drugi, veći broker, a svoje dionice u Bosna reosiguranju su prodali.

Opereprihvačeno je shvatitiće da je na ovako malom tržištu preveliki broj društava za osiguranje, koja su sva vrlo mala u europskim okvirima. Ipak, nije bilo previše preuzimanja i ujedinjavanja, a koja su vidljiva iz tabele koju dajemo kasnije u tekstu.

Po uspostavi Federacije BiH može se reći da su tri odvojena tržišta osiguranja u Bosni i Hercegovini smanjena tako da je Federacija postala jedno tržište, a Republika Srpska drugo tržište osiguranja. Oba entiteta imaju vlastito zakonodavstvo, te na državnom nivou postoji samo Agencija za osiguranje u BiH, ustanovljena jednim kratkim zakonom. Njene ovlasti su samo u pogledu statistike i harmonizacije zakona, za koju nam nije poznato da je izvedena i u jednom slučaju, te bi trebala davati saglasnost na entitetske zakone o osiguranju. Počevši od 2008. godine, davanjem dozvola nekim od društava iz Federacije BiH da posluju u Republici Srpskoj, te nekim od društava iz Republike Srpske da posluju u Federaciji BiH na odreden način se došlo do jedinstvenog tržišta, istina ne za sva društva za osiguranje, i uz značajna ograničenja (poslovanje po različitim propisima i slično). U Brčko Distriktu BiH mogu slobodno poslovati sva društva iz Federacije BiH i sva društva iz Republike Srpske. Prema tumačenju OHR-a, društva koja imaju sjedište u Distriktu Brčko mogu izabrati nadzorni organ ili jednog ili drugog entiteta koji će im izdati dozvolu za rad i nadzirati njihovo poslovanje.

Na dan 27.02.2014. 9 društava iz Federacije ima dozvolu da mogu raditi u Republici Srpskoj (Croatia osiguranje, Merkur BH osiguranje, Camelija osiguranje, Bosna-Sunce osiguranje, Euroherc osiguranje, Uniqa osiguranje, VGT osiguranje, Sarajevo osiguranje, Zovko osiguranje), a 6 društava iz Republike Srpske može raditi u Federaciji BiH (Bobar osiguranje, Dunav osiguranje, Drina osiguranje, Brčko-Gas osiguranje, Jahorina osiguranje, Mikrofin osiguranje), svi putem podružnica osnovanih u drugom entitetu. U postupku dobijanja dozvole za rad samo sa životnim osiguranjima putem podružnice u Republici Srpskoj je u tom trenutku bilo Triglav osiguranje d.d. Sarajevo.

Kod revidiranja teksta, 04.02.2019., 12 društava iz Federacije ima dozvolu da mogu raditi u Republici Srpskoj (Croatia osiguranje, Camelija osiguranje, Adriatic osiguranje, Euroherc osiguranje, Uniqa osiguranje, Sarajevo osiguranje, Zovko osiguranje neaktivno, u postupku brisanja), Triglav osiguranje (samo životna osiguranja), ASA osiguranje, Central osiguranje i Grawe osiguranje), a 8 društava iz Republike Srpske može raditi u Federaciji BiH (Atos osiguranje, Dunav osiguranje, Drina osiguranje, Brčko-Gas osiguranje, Wiener osiguranje VIG, Mikrofin osiguranje, Aura osiguranje, Premium Invest osiguranje), svi putem podružnica osnovanih u drugom entitetu.

Kod revidiranja teksta 15.03.2021., 10 od ukupno 11 društava iz Federacije ima dozvolu da mogu raditi u Republici Srpskoj (samo Grawe osiguranje d.d. Sarajevo nema dozvolu), a 9 društava od ukupno 14 iz Republike Srpske ima dozvolu da rade u Federaciji BiH (dozvolu nemaju Nešković, Grawe osiguranje a.d. Banja Luka, Krajina, Triglav osiguranje a.d. Banja Luka, SAS Super-P).

Na sjednici Skupštine Savjeta biroa u Budimpešti 05.06.1997. Biro osiguranja Bosne i Hercegovine je primljen u punopravno članstvo Savjeta biroa. Nažalost, pravo na izdavanje zelenih karata dobio je tek nešto više od godinu dana kasnije, 01.07.1998., nakon izmirenja prijeratnih šteta po zelenoj karti nastalih u državama članicama sistema zelene karte od strane vozila sa registracijskim tablicama za mjesta iz BiH. Urednost izmirenja obaveza i potvrda odobrenja za izdavanje zelenih karata su konstatirani na za BiH još jednoj vrlo značajnoj sjednici Skupštine Savjeta biroa koja je održana u Hagu, 04.06.1998. godine. Nakon toga Biro je pristupio potpisivanju bilateralnih sporazuma sa drugim nacionalnim biroima. Od 01.07.1998. do 10.11.1998. godine potpisani su sporazumi sa 38 zemalja

članica od ukupno njih 42. Ključno je bilo potpisivanje sporazuma sa svim članicama iz Europskog ekonomskog područja (zemlje EU proširene sa još nekoliko država poput Švicarske), jer sporazum ni sa jednom nije mogao stupiti na snagu dok sve zemlje nisu potpisale sporazume. Treba napomenuti da je ovaj izuzetno značajan posao za sve generalne

BiH ura en bez iskazanog interesa i podrške doma ih institucija i politiara, a tako er i bez interesa i podrške predstavnika me unarodne zajednice iako se radilo o prihvatanju me unarodnih obaveza i obezbjeivanju slobode kretanja, te uz nerazumijevanje postupka od strane jednog dijela medija. Po etkom 1999. godine prva društva za osiguranje iz Republike Srpske su se ušanila u Biro osiguranja Bosne i Hercegovine, a prve zelene karte su dobili 26.06.1999. godine. Od 23.04.2003. Biro osiguranja Bosne i Hercegovine promijenio je ime u Biro zelene karte u Bosni i Hercegovini i obavlja samo poslove vezane uz zelenu kartu.

Programme

32nd meeting of the general assembly of the Council of Bureaux

32ème réunion de l'assemblée générale du Conseil des Bureaux

General Assembly Council of Bureaux

The Netherlands; June 3, 4 and 5, 1998

Les Pays Bas; Juin 3, 4 et 5, 1998

The old Town Hall of The Hague

Le vieux Hôtel de Ville de la Haye

Naslovna strana programa rada Opere skupštine savjeta u Birou, juni 1988.

Bosna reosiguranje je skupa sa svojim tadašnjim brokerom, Harris & Dixonom, preko kojeg je plasirala reosiguranje zelene karte, intenzivno radila na rješavanju svih problema koji su stajali ispred Biroa a koje je trebalo riješiti da bi se došlo do mogunosti izdavanja vlastitih zelenih karata. Plaćanje prijeratnih šteta je bio jedan od tih problema, pa je i Bosna reosiguranje uestvovalo u plaćanju dijela tih šteta skupa sa ostalim lanicama Biroa, iako se ne bavi osiguranjem. I službena putovanja su korištena za rješavanje tih problema, što se može vidjeti iz jednog telefaksa koji prilažemo.

Harris & Dixon Insurance Brokers Ltd

21 New Street Bishopsgate London EC2M 4HH
Telephone 0171 294 1705 (Direct Line)
DX 538 London/City EC3
Facsimile 0171 623 0169

FACSIMILE/TELEFAX MESSAGE

TO: BIRO OSIGURANJA BiH
ATTENTION OF: KEMAL JAŠAREVIĆ
TELEFAX NO.: 00387 71 66 89 11
FROM: D. ČAĆEVIĆ
DATE: 22.02.1998

NO. OF PAGES: 3 (Inc. this Page)

OUR REF.:
YOUR REF.:

RE: LASTANAK SA MORGANOJ

DANAS SMO OBAVILI RAZGOVOR SA MORGANOJ.
RAZGOVOR JE IMAO TRI FASE. NAVIŠE SMO
RAZGOVARACI O PEĆANJU ŠTERA. REUNO SAM MU
DA SMO POTPUNO SPREMINI IZMIRITI OBAVEZE, A U
DAJE PROČEKAT DA NEKAMO SPISKOVAT OD SVIH
ČLANICA. U TOU SMISLU JE DOGOVORENO:
DA SAUJFT BIROA TRAJI OD SVIH ČLANICA
SPISKOVAT DO ODREĐENOG DATUMA. AKO DO
TADA NE DOSTAVIĆE SPISKOVAT KI POTPUNE
SPISKOVATE, DA TO VIŠE NE PREDSPOVAZA
SMERNJU NAŠEM BIROU I DA SE O TOUKE
DAJE BICATERACNO RAZGOVARA.

U radu Biroa bilo je nekoliko ključnih faza. Jedna od tih faza je bila priprema za prijem u članstvo Savjeta biroa. Sljedeća faza je bila ispunjavanje uslova postavljenih od strane Savjeta biroa radi dobijanja prava na izdavanje zelene karte. Tu su bili ključni plaćanje prijeratnih šteta i sklapanje bilateralnih sporazuma, a u cilju ispunjenja ova dva uslova, Upravni odbor Biroa je imenovao upravu Biroa koja se sastojala od tri člana, koji su ujedno bili i članovi uprava Sarajevo osiguranja, Euroherc osiguranja i Bosna reosiguranja.

Nakon dobijanja prava na izdavanje zelene karte, sljedeća faza je bila uključivanje društava za osiguranje iz Republike Srpske, u kojoj se po prvi put pojavljuje i Ured visokog predstavnika UN u BiH, zauzevši važnu ulogu i preuzimajući određeni patronat nad Biroom koji traje i do danas.

Naredne faze su bile popuštanje discipline kod izmirivanja obaveza prema drugim nacionalnim biroima, kao i neplaćanje od strane nekih članica sredstava neophodnih za rad Biroa i reosiguranje, što je dovelo do dobrovoljnog stavljanja Biroa pod monitoring Savjeta biroa u januaru 2002., transformacija Biroa osiguranja BiH u Biro zelene karte u BiH 2003. godine, okončanje dobrovoljnog monitoringa u decembru 2005., uvođenje obaveznog monitoringa sa po etkom 2006., sredovanje situacije u Birom i okončanje monitoringa sa 31.12.2010. Od 01.01.2011. godine Biro zelene karte u BiH je ponovo u statusu člana bez monitoringa. U tom periodu su veliki trud da bi se monitoring okončao uložili Upravni odbor, direktori i radnici Biroa, kao i sve članice Biroa zelene karte u BiH. Sljedeći primjer pokazuje koliki napredak je postigao Biro u pogledu povećanja discipline i ažurnosti kod svojih članica: u 2006. godini primio je 197 poziva na jemstvo (kada članice Biroa – društva za osiguranje propuste po pozivu platiti štetu nastalu u stranoj zemlji), na ukupan iznos od 1.228.000 KM. U 2011. godini takvih poziva na jemstvo je bilo svega 5, na ukupan iznos od samo 17.797 KM. Danas je Biro zelene karte u BiH jedan od nacionalnih biroa sa najvećom disciplinom i ažurnošću, u kojem se povjeravaju organizacije konferencija i učešće u radnim tijelima.

U 2000. godini, nakon suspenzije Udruženja osiguravajućih organizacija SRJ iz Savjeta biroa, sa SRJ je dogovorenoprivatanje zelene karte BiH, dok je kao dokaz postojanja osiguranja koji prihvata BiH od strane osiguravača iz SRJ izdavana tzv „žuta karta“.

Sistem zelene karte ima 48 članica. Biro zelene karte u Bosni i Hercegovini ima potpisane ugovore sa svim ostalih 47 članica, te 26 potpisanih Sporazuma o zaštiti posjetilaca, sa susjednim zemljama i zemljama iz regionalne grupe, sa tendencijom daljeg potpisivanja sporazuma.

Europska komisija je 28.09.2020. donijela odluku, objavljenu 29.09.2020. u Službenom listu Europske unije L 314/66 od 29.09.2020., da se od 19.10.2020. države članice suzdržavaju od provjera osiguranja od građansko-pravne odgovornosti svih vrsta vozila koja se uobičajeno nalaze na državnom području Bosne i Hercegovine. Pojednostavljeno, za prelazak granica EU od 19.10.2020. više nije potrebna zelena karta.

**BIRO ZELENE KARTE U BOSNI I HERCEGOVINI
БИРО ЗЕЛЕНЕ КАРТЕ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
GREEN CARD BUREAU IN BOSNIA AND HERZEGOVINA**

SAOPĆENJE ZA JAVNOST

Biro zelene karte u Bosni i Hercegovini registrovan je kao novi pravni subjekt prema „Zakonu o udrugama i fondacijama Bosne i Hercegovine“ od 25. aprila 2003. godine.

U skladu sa članom 1. Statuta Biroa zelene karte u Bosni i Hercegovini, Biro zelene karte u Bosni i Hercegovini predstavlja Bosnu i Hercegovinu u sistemu zelene karte kako je utemeljeno Londonskim sporazumom.

Član 3. Statuta Biroa zelene karte u Bosni i Hercegovini navodi da sva prava i obaveze Biro osiguranja Bosne i Hercegovine po zelenoj karti postaju prava i obaveze Biroa zelene karte u Bosni i Hercegovini, u skladu sa međunarodnim sporazumima koji su u primjeni.

Prema tome Biro zelene karte u Bosni i Hercegovini bi želio potvrditi da je preuzeo sva prava, odgovornosti i obaveze od Biro osiguranja Bosne i Hercegovine, po zelenoj karti.

Saopćenje za javnost Biroa zelene karte u Bosni i Hercegovini, 14.06.2003.

1999. godine je na javnoj aukciji privatiziran preostali državni kapital u Bosna reosiguranju, ukupno 5,005%. Orta ka grupa uposlenika i uprave je kupila ovaj paket dionica nakon nadmetanja po 70% većoj cijeni od petne, za 113.356 KM.

2001. godine putem metoda javne ponude dionica privatiziran je paket od 44,41% dionica Sarajevo osiguranja koje su bile u vlasništvu države. Kupci su u najvećem dijelu bili investicijski fondovi. Prodaja ovog paketa se pokazala kao velika greška Vlade FBiH, koja je u više navrata pokušala prodati preostalih 45,49% dionica koje ima u vlasništvu.

2002. godine je izvršena transformacija Krajina osiguranja iz d.d. u a.d., a Republika Srpska, kao vlasnik državnog kapitala, upravlja sa 70,45% kapitala putem Akcijskog fonda RS.

14. jula 2008. Bosna reosiguranje je, kao prva finansijska institucija u BiH, dobila rejting od strane vodeće agencije za određivanje kredinih rejtinga za društva za osiguranje i reosiguranje, AM. Best. Dobijeni rejting finansijske je bila B+ (Dobar), a odgovarajući kreditni rejting bbb-, oba sa stabilnim izgledima. Prije Bosna reosiguranja rejting je u regiji imala Sava Re, a nakon Bosna reosiguranja rejtinge su dobili Zavarovalnica Triglav i Triglav Re. Koliko je nama poznato, ni jedno drugo društvo za osiguranje i reosiguranje iz regije nije nakon toga dobilo rejting. Rejting Bosna reosiguranja ostao je stabilan u svih narednih 9 godina.

Bosna Reinsurance Co. Ltd.

A.M.Best #: 88596
Address: Despiceva no. 4 Sarajevo, BOSNIA AND HERZEGOVINA
Phone: 387-33-72-55-00 Web: <http://www.bosnare.ba/>

This rating is assigned to companies that have, in our opinion, a good ability to meet their ongoing obligations to policyholders.

Financial Strength Rating [View Definitions](#)

Rating: **B+** (Good)
Financial Size Category: V (\$10 Million to \$25 Million)
Outlook: **Stable**
Action: **First**
Effective Date: **July 14, 2008**

* Denotes [Under Review Best's Ratings](#)

Issuer Credit Ratings [View Definitions](#)

Long-Term: **bbb-**
Outlook: **Stable**
Action: **Assigned**
Date: **July 14, 2008**

Print this page

Financial Strength Rating
B+ **Good**

Reports and News

Visit our NewsRoom for the latest [news and press releases](#) for this company and its A.M. Best Group.

Prvi rejting Bosna reosiguranja objavljen na web stranici A.M. Besta

U Republici Srpskoj je 2009. donijet Zakon o dobrovoljnim penzijskim fondovima i penzijskim planovima, Službeni glasnik RS br. 13/09.

Od kraja 2015. godine Republika Srpska nije više većinski vlasnik u Krajina osiguranju a.d. iz Banja Luke, jer je novi većinski vlasnik postala strana osoba. 2017. vlasništvo je vraćeno Republičkoj Srpskoj, koja upravlja preko IRB-a, a pokrenut je i arbitražni spor protiv BiH oko vlasništva, a koji je vodila Republika Srpska kao prodavač društva dok je BiH nadzirala tok spora. Krajem 2020. Republika Srpska je dobila ovaj spor na arbitražnom sudu u Parizu.

U Federaciji BiH je krajem 2016. donijet Zakon o dobrovoljnim penzijskim fondovima, Službene novine FBiH br. 104/16.

U Službenim novinama Federacije BiH broj 23 od 29.03.2017. objavljen je novi Zakon o osiguranju.

21.04.2017. održana je Skupština akcionara Krajina osiguranja a.d. na kojoj je Investiciono-razvojna banka preuzeala upravljanje društvom, te je tako društvo vraćeno u većinsko državno vlasništvo.

Po etkom 2018. Zastupnički dom Parlamenta Federacije BiH i Dom naroda Parlamenta Federacije BiH usvojili su Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju.

Vremenski niz osnivanja društava za osiguranje u Bosni i Hercegovini

Društva sa sjedištem registriranim u Bosni i Hercegovini		
Godina osnivanja	Naziv društva	Sjedište društva
1910	Herceg-Bosna (1933.) / Ujedinjeno (nastalo fuzijom Vardara, Herceg-Bosne i Triglava) (?)	Sarajevo/Beograd -Zagreb-Ljubljana
1922	Nada (1937.)	Sarajevo
1923	Napretkova Zadruga (1940.) / Savez Napretkovih zadruga (1949.)*	Sarajevo
1945	Državni zavod za osiguranje i reosiguranje (1947.)	Beograd
1947	Državni osiguravajući zavod FNRJ (1961.), sa 19 filijala u BiH	Beograd
1962	Osiguravajući zavodi, njih 12 sa teritorijalnim monopolom	Razna
1968	Osiguravajući zavod Sarajevo (1974.) / ZOIL Sarajevo (1990.) / Sarajevo osiguranje d.d.	Sarajevo
1978	Zajednica reosiguranja Bosna Re (1990.) / Bosna reosiguranje d.d.	Sarajevo
1991	Kamel osiguranje (2000.)	Jelah
1991	Kosig osiguranje (2006.) / Kosig Dunav osiguranje (2010.) / Dunav osiguranje	Banja Luka
1992	Croatia osiguranje	Ljubuški
1992	Euroherc osiguranje	Ljubuški/Mostar/Sarajevo
1992	Krajina osiguranje	Banja Luka
1992	SOD Jahorina (2002.) / Jahorina osiguranje (od 2011. lanica VIG Grupe) (2014.) / Wiener osiguranje	Pale (2014.)/Banja Luka
1992	VGT osiguranje (2018.) / Grawe osiguranje d.d.	Visoko/Sarajevo
1993	BH osiguranje (2002.) / Triglav BH osiguranje (2011.) / Triglav osiguranje d.d.	Sarajevo
1993	Tuzla osiguranje (1995.) / Sarajevo osiguranje filijala Tuzla	Tuzla
1993	Bobar osiguranje (2016.)/Atos osiguranje (2019.)/Grawe osiguranje a.d.	Bijeljina/Banja Luka
1993	Napredak osiguranje (2003.)	Sarajevo
1993	Krajina Kopaonik osiguranje (2008.) / Triglav Krajina Kopaonik osiguranje (2011.) / Triglav osiguranje a.d.	Banja Luka
1994	Bosna osiguranje (2007.) / Bosna-Sunce osiguranje (2017.) / Adriatic osiguranje	Sarajevo
1994	Camel osiguranje (1995.) / Camelija osiguranje	Bihać
1994	Lido osiguranje (2012.)	Tuzla/Sarajevo-IIidža
1996	Drina osiguranje	Zvornik/Milići
1996	Izvozno-kreditna agencija BiH	Sarajevo
1997	Aurum B&H (2001.) / Raiffeisen osiguranje (2006.) / Unika osiguranje	Sarajevo
1997	Nešković osiguranje	Bijeljina
1998	Bosansko-njemačko osiguranje (2006.)	Tuzla
1998	Br ko-Gas osiguranje	Brčko
1998	Grawe osiguranje d.d.	Sarajevo
1998	Helios (2007.) / LOK osiguranje (2013.)	Mostar/Sarajevo
1998	Hercegovina osiguranje (2010.)	Mostar
1998	Sunce osiguranje (2007.)	Livno
1999	Ekvator osiguranje (2001.)	Banja Luka

Društva sa sjedištem registriranim u Bosni i Hercegovini		
Godina osnivanja	Naziv društva	Sjedište društva
1999	Grand osiguranje (2003.)	Zvornik
1999	Una-Sana osiguranje (2003.)	Biha
2000	Medium osiguranje (2003.)	Travnik
2000	Zovko osiguranje (2017., uklju eno u BSO i rade pod imenom Adriatic)	Žep e
2001	Grawe osiguranje a.d.	Banja Luka
2003	Merkur BH osiguranje (2017. kupio ih VIG) (2018.) / Vienna osiguranje	Sarajevo
2007	Aura osiguranje	Banja Luka
2007	Mikrofin osiguranje	Banja Luka
2007	ASA osiguranje	Sarajevo
2013	Garant osiguranje	Br ko
2016	Euros osiguranje	Banja Luka
2016	SAS Super P osiguranje	Bijeljina
2016	Central osiguranje	Sarajevo
2018	Adriatic osiguranje (novi naziv nakon ujedinjenja Bosna-Sunce osiguranja i Zovko osiguranja)	Sarajevo
2018	Premium Invest osiguranje (2019.) /Premium osiguranje	Banja Luka
Društva koja nikada nisu radila i za koja se zna samo posredno da su bila osnovana		
?	Lakos osiguranje (RS)	?
?	Lier osiguranje (FBiH)	Sarajevo

*Po nekim izvorima Napretkova zadružna je prestala s radom 1945., a cjelokupni Napredak 1949.

Upitnici su stavljeni tamo gdje nismo raspolagali podatkom o godini osnivanja, sjedištu, ili godini zatvaranja (ili promjene imena). Godina u zagradi iza imena društva oznaava ili godinu zatvaranja društva (preciznije, prestanka rada na tržištu), ukoliko iza nema drugog imena, a ako je iza kose crte dato drugo ime, godina u zagradi oznaava do kada je društvo poslovalo pod tim imenom prije promjene. Kod sjedišta, kosa crta oznaava da je društvo premjestilo sjedište iz prvog mesta u naredno mjesto.

Za 1945. i 1947. godinu (mada smo to mogli podvesti pod jedno društvo), zbog različitih imena razdvojeno smo dali osiguravajući i zavod, s tim da je zvanično sjedište bilo u Beogradu, dakle izvan BiH.

Imena društava su data, radi preglednosti, sa imenom društva na prvom mjestu te riječju osiguranje na drugom mjestu. Društva istog imena koja se nalaze i u FBiH i RS imaju radi razlike i oznaku oblika društva, d.d. za FBiH, odnosno a.d. za RS. Napominjemo da se ne radi o zvaničnim imenima društava, već imenima pod kojima su društva uobičajeno poznata u javnosti.

Društva su poredana po godinama osnivanja, kako nam je poznato, s tim da su ponegdje date godine po etika rada, a ne osnivanja (npr. proces osnivanja Bosna Re je započeo 1977., a počeli smo s radom 1978.). Unutar godina, društva su poredana po abecedi, a ne kronološki po datumima osnivanja/po etika rada, jer nam, osim godine, nisu ni poznati.

Napominjemo da korijeni Sarajevo osiguranja sežu prije 1968. godine, praktički od 1945. godine kada su poslovali u okviru Državnog zavoda za osiguranje i reosiguranje.

Zakonodavstvo

Od aprila/maja 1992. godine ratna dešavanja u Bosni i Hercegovini nisu omogućavala da se na polju osiguranja rade značajne promjene u pogledu osiguranja. Fakti koji tržište je postalo podijeljeno, a propise su donosili Republika Bosna i Hercegovina, Srpska Republika Bosna i Hercegovina (kasnije Republika Srpska) i Hrvatska zajednica (kasnije Hrvatska Republika) Herceg-Bosna. Za propise u pogledu osiguranja koje je eventualno donijela HZHB/HRHB podaci nam nisu dostupni.

Zakon o osnovama sistema osiguranja imovine i lica SFRJ iz 1990. ostao je na snazi, prema Uredbi Predsjedništva RBiH iz Službenog lista RBiH br. 2/92.

Zakon o obligacionim odnosima (Službeni list SFRJ br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89) se od 11.02.1992. primjenjuje kao zakon Republike Bosne i Hercegovine, na osnovu Zakona o preuzimanju Zakona o obligacionim odnosima (Službeni list RBiH br. 2/92, 13/93, 13/94). Bez namjere da napravimo sveobuhvatan pregled zakonodavstva relevantnog za osiguranje, dajemo pregled propisa za koje smatramo da su od znata za osiguranje u BiH.

BiH

Jedan od rijetkih zakona na nivou Bosne i Hercegovine u pogledu osiguranja je Zakon o Agenciji za osiguranje u Bosni i Hercegovini (Službeni glasnik BiH br. 12/04).

Drugi, po našim saznanjima, je Zakon o Izvozno-kreditnoj agenciji Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH 62/04).

Pravilnikom o uvjetima za izvođenje leta kih operacija dronovima praktički je uvedeno obavezno osiguranje operatera odnosno vlasnika drona od odgovornosti za štete na injeneure i strani (Službeni glasnik BiH br. 51/20)

Federacija Bosne i Hercegovine

Zakon o osiguranju imovine i lica, Službene novine Federacije BiH br. 2/95, 7/95, 6/98, 41/98.

Upravni odbor Biroa osiguranja Bosne i Hercegovine donio je u julu 1998., na osnovu pribavljenog mišljenja Ministarstva finansija – Ureda za nadzor, premijski sistem X-AO za osiguranje od automobilske odgovornosti u Bosni i Hercegovini.

Zakon o društvima za osiguranje u privatnom osiguranju (Službene novine FBiH br. 24/05 i 36/10).

Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju od odgovornosti (Službene novine FBiH br. 24/05).

Zakon o posredovanju u privatnom osiguranju (Službene novine FBiH br. 22/05, 8/10, 30/16).

Orientacioni kriteriji i iznosi za utvrivanje visine pravne novane naknade nematerijalne štete Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda Federacije BiH, 20.02.2006.

Tokom 2012. Udruženje društava za osiguranje FBiH uputilo je prema Vladi FBiH prijedloge Zakona o osiguranju (ZOO) i Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju (ZOOS). Vlada FBiH je utvrdila nacrt ZOOS 17.07.2012. i uputila u parlamentarnu proceduru, ali ne i ZOO. Ovo je prvi primjer da je neka inicijativa upućena od strane industrije osiguranja prihvaćena od strane vlasti. Predstavnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine je 30.11.2012. utvrdio nacrt ZOOS. Iza toga zbog drugih, prethodnih političkih pitanja koja su se javila, kao i opremljenih mišljenja o tekstu zakona koji uključuje i tabele odštete, kao i zbog promjene vlasti nakon izbora 2014., nije više bilo aktivnosti oko donošenja tog zakona.

30.12.2013. Vlada Federacije BiH usvojila je nacrt Zakona o osiguranju (ne radi se o tekstu ZOO koji je uputilo Udruženje).

Zakon o dobrovoljnim penzijskim fondovima (Službene novine FBiH br. 104/16).

Tekst Zakona o osiguranju kojeg je u proceduru dalo Ministarstvo financija FBiH usvojen je na Predstavničkom domu Parlamenta FBiH 25.01.2017., a na Domu naroda Parlamenta FBiH 09.02.2017. Objavljen u Službenim novinama Federacije BiH broj 23 od 29.03.2017.

Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju objavljen 21.02.2018. u Službenim novinama Federacije BiH broj 13/18.

Zakon o obaveznim osiguranjima u saobraćaju (Službene novine FBiH br. 57/20).

Republika Srpska

Izmjene i dopune Zakona o obligacionim odnosima donijete su u Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o obligacionim odnosima, Službeni glasnik RS br. 17/93 i 3/96.

Vlada Republike Srpske donijela je Uredbu o jedinstvenim premijskim stopama i zajedničkim tarifi za osiguranje vlasnika ili korisnika motornih vozila od autoodgovornosti, Službeni glasnik RS br. 35/97 i 11/98.

Zajednički uslovi za osiguranje vlasnika odnosno korisnika motornih i priključnih vozila odgovornosti za štete pri inđenju trećim licima, doneseni od strane Biroa osiguranja Republike Srpske 20.11.2000.

Zakon o osiguranju imovine i lica, Službeni glasnik RS br. 14/00 i 20/00.

Cjenovnik za osiguranje vlasnika i korisnika motornih vozila od autoodgovornosti, Odluka Biroa osiguranja Republike Srpske broj: 2444/04 od 22.12.2004.

Zakon o društvima za osiguranje, Službeni glasnik RS br. 17/05, 01/06, 64/06, 74/10.

Zakon o osiguranju odgovornosti za motorna vozila i ostalim obaveznim osiguranjima odgovornosti, Službeni glasnik RS br. 17/05, 64/06.

Zakon o posredovanju u osiguranju, Službeni glasnik RS br. 17/05, 64/06, 106/09.

Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostalim obaveznim osiguranjima od odgovornosti (pre iš eni tekst), Službeni glasnik RS br. 102/09.

Smjernice Vlade Republike Srpske republikim organima uprave, fondovima koji se finansiraju iz namjenskih doprinosa, gradovima i opština, javnim institucijama, javnim preduzeima i drugim organima i organizacijama koji upravljaju javnim sredstvima Republike Srpske da u postupku nabavke usluga osiguranja obavezno obrate pažnju i izvrše odgovaraju u ocjenu društava za osiguranje, Službeni glasnik RS br. 105/09.

Zakon o dobrovoljnim penzijskim fondovima i penzijskim planovima, Službeni glasnik RS br. 13/09.

Zakon o komitetu za koordinaciju nadzora finansijskog sektora Republike Srpske, Službeni glasnik RS br. 49/09.

Odluka Upravnog odbora Agencije za osiguranje Republike Srpske o zajedničkim uslovima za osiguranje od odgovornosti za motorna vozila u Republici Srpskoj, Službeni glasnik RS br. 115/13.

Odluka Upravnog odbora Agencije za osiguranje Republike Srpske o zajedničkim tarifi premija i cjenovniku za osiguranje od odgovornosti za motorna vozila u Republici Srpskoj, Službeni glasnik br. 115/13.

Zakon o obaveznim osiguranjima u saobraćaju kojeg je pripremilo u februaru 2014. Ministarstvo finansija Republike Srpske objavljen je u Službenom glasniku RS br. 82/15. Ovaj zakon je predviđao dva povećanja minimalnih suma osiguranja za AO, te postepenu liberalizaciju premije AO.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o društima za osiguranje, Službeni glasnik Republike Srpske br. 58/19.

Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine

Kriterij za utvrđivanje visine naknade nematerijalne štete Apelacionog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, 08.06.2006.

Europska unija

Odluka Europske komisije o suzdržavanju država članica od provjera osiguranja od građanskopravne odgovornosti svih vrsta vozila koja se uobičajeno nalaze na državnom području Bosne i Hercegovine, Službeni list EU L 314/66 od 29.09.2020.

Kantoni

Sunce BiH osiguranje (kasnije združeno sa Bosna osiguranjem u Bosna-Sunce osiguranje a potom Adriatic) postala je uslikana u Sarajevu

Zakon o održavanju zajedničkih dijelova zgrada i o upravljanju zgradama (Službene novine Kantona Sarajevo br. 28/01) u članu 6. Određuje:

„Redovno održavanje stambenih zgrada, a u cilju normalnog i bezbjednog korištenja kao i zaštite zgrada od propadanja obuhvata obavezne radove:

...

- osiguranje zgrade od požara
- osiguranje od odgovornosti – (izliva vode, izliva kanalizacije, udara vjetra, požara na elektroinstalaciji, padanja snijega i dijelova zgrade, crijepljenje, opeka, lim, fasada na prolaznike i vozila itd.)“

ime je propisao obveznost ova dva osiguranja u Kantonu Sarajevo.

član 35. Istog Zakona određuje „Svaki etažni vlasnik odgovoran je za osiguranje vlastite imovine kao i za osiguranje zajedničkih dijelova i uređaja zgrade protiv rizika fizičkog uništenja i nastaka štete.“ I ovaj član, po nama, ukazuje na obveznost osiguranja vlastite imovine. Nikakve sankcije nisu propisane za propuštanje ispunjenja ove obaveze, kao ni za propuštanje sklapanja osiguranja po članu 6.

Zakonom o održavanju zajedničkih dijelova zgrade i upravljanju imovinom (Službene novine Kantona Sarajevo 21/04) Kanton Sarajevo je propisao u članu 37. Obavezno osiguranje zajedničkih dijelova zgrade, imovinskih od osnovnih opasnosti i od odgovornosti:

„Svaki etažni vlasnik odgovoran je za osiguranje zajedničkih dijelova zgrade protiv rizika fizičkog uništenja i nastanka štete.“

Svaki etažni vlasnik odgovoran je za osiguranje vlastite imovine (koja ne spada u zajedni ke dijelove zgrade), kao i za posljedice u vidu nastalih šteta koje nastanu na zajedni kih dijelovima, a prouzrokovane su od imovine istog.“

Ovakav dosta nejasan tekst, ukazuje i da je osiguranje vlastitog stana (pa i opreme i sadržaja stana jer se kaže „vlastite imovine“) i osiguranje od odgovornosti obavezno. No, nikakva sankcija nije predvi ena zakonom za kršenje odredbi ovog lana.

Promjenama zakona, a što se vidi iz pre iš enog teksta zakona, Službene novine Kantona Sarajevo 39/07, ukinuta je obaveznost osiguranja. Lan 39. u kojem je obra ena problematika osiguranja propisuje šta obuhvata osiguranje (koje, istina, nije obavezno ve vlasnici samostalno odlu uju o osiguranju zajedni kih dijelova zgrade): osiguranja od osnovnih opasnosti (osiguranje od požara, udara groma, eksplozije), osiguranja od dopunskih opasnosti (osiguranje od poplave, bujice, izljeva vode iz vodovodnih i kanalizacionih cijevi i instalacija centralnog grijanja), osiguranja od odgovornosti etažnih vlasnika prema tre im osobama i njihovim stvarima (uklju uju i i pad snijega, ledenica i dijelova zgrade) – bez obzira na uzroke nastalih šteta.

Nažalost, ovo je još jedan primjer pripremanja propisa, odnosno zakonskih odredbi, bez konsultacija sa strukom – jednostavno gledano, i štete od rata i terorizma, kao i drugih, uobi ajeno ili po zakonu isklju enih uzroka bi bile pokrivene ovako kako je ovaj lan napisan. Osiguravaju a društva bi morala na sudu dokazivati je li primjenjiva ova odredba, ili npr. odredbe Zakona o obligacionim odnosima koji je donijet (još) 1978. Godine. (Anegdotalna napomena – tako je jedan „politi ar“ javno pitao važi li još uvijek odre eni zakon, s obzirom da je „donijet davno“, a bio je donijet nekih 10-tak godina prije te izjave).

U novom Zakonu o održavanju zajedni kih dijelova zgrade i upravljanju zgradom, Službene novine Kantona Sarajevo br. 3/12, ova promašena formulacija je izostavljena. S obzirom da se osiguranje sklapa dobrovoljno, takav lan nije ni bio potreban. Sada lan 18. Stav 1. Ta ka i) odre uje da se sredstva obezbije ena na na in iz lana 9. Ovog Zakona koriste za osiguranje zajedni kih dijelova zgrade, o emu odlu uju etažni vlasnici (lan 63. Stav 1. Ta ka o)).

Mišljenja smo da je osiguranje imovine korisno i da unekoliko ima opravdanja i za uvo enje obaveznosti takvog osiguranja. Javni je interes da se zajedni ki dijelovi zgrade i poslije ostvarenja osiguranih opasnosti dovedu u redovno stanje kakvo je bilo prije nastanka štete. No, ukoliko etažni vlasnici smatraju druga ije, odnosno u skladu s odredbama važe eg zakona ne osiguraju zajedni ke dijelove zgrade, onda nemaju nikakav osnov tražiti od šire zajednice bilo kakvu pomo u obnovi svoje, privatne imovine.

Kod osiguranja odgovornosti, pak, smatramo da postoji potpuna opravdanost uvo enja obaveznosti osiguranja, radi zaštite tre ih osoba i njihove imovine. U ovom trenutku te obaveznosti nema.

I Zakon o održavanju zajedni kih dijelova zgrada u upravljanju zgradama Srednjobosanskog kantona (tekst u nacrtu dostupan na stranici SBK sa datumom 09. Juli 2012., bez podataka o datumu donošenja ili broja Službenih novina) u lanu 43. Donosi tekst identi an gore spomenutom lanu 39. Iz Službenih novina Kantona Sarajevo br. 39/07.

U svakom slu aju, ovo su primjeri kako se i propisi kantona mogu odnositi na osiguranje.

Agencije za osiguranje i nadzor na tržištu osiguranja BiH

Agencija za osiguranje u Bosni i Hercegovini. Osnovana je Zakonom o Agenciji za osiguranje u Bosni i Hercegovini, Službeni glasnik BiH br. 12/04. Na njihovoj web stranici mogu se naći statistički podaci o tržištu osiguranja BiH i entiteta.

www.azobih.gov.ba

Ured za nadzor društava za osiguranje u Federaciji BiH. Onovan na temelju Zakona o osiguranju imovine i lica, Službene novine FBiH br. 2/95, Uredbom Vlade Federacije BiH o osnivanju Ureda za nadzor društava za osiguranje, Službene novine FBiH br. 18/97. Po donošenju novog zakona 2005. Godine, Ured je nastavio raditi kao Agencija za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine.

Agencija za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine. Osnovana po Zakonu o osiguravajućim društvima u privatnom osiguranju, Službene novine FBiH br. 24/05. Na njihovoj web stranici se mogu pronaći statistički podaci o tržištu osiguranja Federacije BiH. Pri Agenciji radi i Ombudsman u osiguranju za područje FBiH.

www.nados.ba

Agencija za osiguranje Republike Srpske. Osnovana po Zakonu o društvima za osiguranje, Službeni glasnik RS br. 17/05. Na njihovoj web stranici se mogu pronaći statistički podaci o tržištu osiguranja Republike Srpske.

www.azors.rs.ba

Druge institucije i udruženja na tržištu osiguranja Bosne i Hercegovine

Biro osiguranja Bosne i Hercegovine, osnovan Ugovorom o osnivanju od 08.11.1993., a registriran je 19.04.1994. Od 23.04.2003. radi kao Biro zelene karte u Bosni i Hercegovini, sa nadležnostima koje su u vezi sa poslovima zelene karte.

Biro zelene karte u Bosni i Hercegovini, rad je započeo kao Biro osiguranja Bosne i Hercegovine, a pod novim imenom i sa nadležnostima vezanim uz poslove zelene karte radi od 23.04.2003. U funkciji je nacionalnog biroa Bosne i Hercegovine. Punopravni lan Savjeta biroa je od 05.06.1997. godine, a pravo na izdavanje zelene karte Bosne i Hercegovine stekao je sa 01.07.1998. godine.

www.bzkbih.ba

Biro osiguranja Republike Srpske, osnovan prema Zakonu o osiguranju imovine i lica Republike Srpske, Službeni glasnik RS br. 14/00, lan 92. Više ne postoji.

Zaštitni fond Federacije BiH. Osnovan na temelju zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju od odgovornosti, Službene novine FBiH br. 24/05.

www.zffbih.ba

Zaštitni fond Republike Srpske. Osnovan na temelju Zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostalim obaveznim osiguranjima od odgovornosti, Službeni glasnik RS br. 17/05.

www.zfrs.org

Ombudsman u osiguranju Federacije BiH. Djeluje u okviru Agencije za nadzor osiguranja Federacije BiH. Osnov je Zakon o društvima za osiguranje u privatnom osiguranju FBiH, lan 25., Službene novine FBiH 24/05.

www.nados.ba/hr/Ombudsmen/index.html

Ombudsman u osiguranju Republike Srpske. Djeluje u okviru Agencije za osiguranje Republike Srpske iji ga Upravni odbor i imenuje. Osnov je Zakon o društvima za osiguranje, Službeni glasnik RS br. 17/05. Ombudsman u osiguranju Republike Srpske primljen je u decembru 2013. U lanstvo International Network of Financial Services Ombudsman Schemes (INFO Network). estitamo!

www.zfrs.org

Izvozno-kreditna agencija BiH (IGA BiH). Osnovana u oktobru 1996., kao državna agencija sa ciljem implementacije projekta Svjetske banke za hitno pokretanje industrije, uz izdavanje garancija od politi kog i ratnog rizika stranim investitorima i trgovcima. S obzirom da se tokom trajanja projekta nije dogodio ni jedan od osiguranih rizika, sredstva iz kredita Svjetske banke, koja su bila angažovana kao pokri e za garancije su oslobo ena i postaju raspoloživa za podršku izvoznim preduze imama. Taj drugi projekat Svjetske banke zapo inje 1999. godine. IGA nastavlja rad kao državna Izvozno-kreditna agencija po Zakonu o Izvozno-kreditnoj agenciji Bosne i Hercegovine iz 2004., sa kapitalom od 52 miliona KM (Službeni glasnik BiH 62/04), uz upravu u kojoj su predstavnici BiH, Federacije BiH i Republike Srpske. Nakon 2013. kada je izdala garancije na mnogo ve i iznos od visine kapitala i reosiguranja kojeg su imali, IGA ulazi u velike probleme i nalazi se pred gašenjem.

www.iga.gov.ba

Udruženje društava za osiguranje i reosiguranje Bosne i Hercegovine pri Vanjskotrgovinskoj komori Bosne i Hercegovine. Udruženje je ubrzo nakon formiranja 02.03.2006. godine postalo neaktivno zbog povla enja iz lanstva društava iz tog entiteta uslijed formiranja entetskog udruženja, koje je koincidiralo sa promjenom vlasti u Republici Srpskoj. Na stranici Vanjskotrgovinske komore BiH pod „Asocijacije“ link na Udruženje je stoga neaktivan.

www.komorabih.ba

Udruženje društava za osiguranje Republike Srpske pri Privrednoj komori Republike Srpske. Osnovano 26.04.2006., a po elo s radom 29.09.2006.

www.komorars.ba/pkrs/sektor/26/udruzenje_1000

Udruženje društava za osiguranje Federacije Bosne i Hercegovine. Osnovano 28.11.2006. Udruženje je 22.205.2019. primljeno u pridruženo lantvo Insurance Europe. www.udofbih.ba

Aktuarsko društvo u Bosni i Hercegovini. Od osnivanja 18.05.2001. radilo je na nivou Federacije BiH, a od 04.08.2006. registrirano je na nivou BiH. Aktuarsko društvo je pridruženi lan Me unarodne Aktuarske Asocijacija-IAA od 21.10.2002., a punopravni lan je postalo od 23.01.2012.

www.aktuari.ba

Udruženje aktuara Republike Srpske. Osnovano je 2008. godine.

www.sites.google.com/site/aktuarirs

Udruženje posrednika u osiguranju i društava za registraciju i prevod motornih vozila u Federaciji Bosne i Hercegovine. Osnovano 10.09.2009. godine.

www.posrednici.ba

Udruženje posrednika u osiguranju Republike Srpske. Osnovano 10.11.2009. godine.

www.upors.org

Udruženje SorS i konferencija SorS. Susreti osigurava a i reosigurava a Sarajevo obnovljeni su dogовором vode ih društava za osiguranje i reosiguranje iz regije, iji predstavnici su se okupili u Sarajevu 30.05.2000. godine. S obzirom na velike promjene koje su nastale na tržištima osiguranja svih republika, dogovoren je da SorS bude otvoren za sva novonastala i stara društava, kao i za strane u esnike. Prvi obnovljeni SorS je održan od 11. do 13.06.2001. godine u Sarajevu (ukupno to je bio 12. SorS po redu), sada u ljetnom terminu. U svrhu održavanja kontakata izme u društava za osiguranje i reosiguranje, te organizacije konferencije SorS osnovano je 11.10.2005. Udruženje SorS sa sjedištem u Sarajevu, iji su lanovi izme u ostalih i neka od vode ih društava za osiguranje i reosiguranje iz regije. Registrirano je 18.04.2006.

Jubilarna 30. konferencija SorS održana je od 12. do 14.06.2019.

Zbog pandemije Covid-19, 31. konferencija SorS je prvobitno odgo ena pa potom i otkazana i u 2020. i u 2021., ali su radi kontinuiteta konferencije izdati Zbornici radova.

Zna ajne me unarodne konferencije iz oblasti osiguranja održane u BiH

Konferencija SorS. Susreti osigurava a i reosigurava a Sarajevo obnovljeni su dogовором vode ih društava za osiguranje i reosiguranje iz regije, iji predstavnici su se okupili u Sarajevu 2000. godine. S obzirom na velike promjene koje su nastale na tržištima osiguranja svih republika, dogovoren je da SorS bude otvoren za sva novonastala i stara društava, kao i za strane u esnike. Prvi obnovljeni SorS je održan 2001. godine (ukupno to je bio 12. SorS po redu), sada u ljetnom terminu, a od 12. do 14. juna 2019. održan je 30. SorS po

redu. U svrhu održavanja kontakata izme u društava za osiguranje i reosiguranje, te organizacije konferencije SorS osnovano je 11.10.2005. Udruženje SorS.

www.sors.ba

Regionalni sastanak nacionalnih biroa zemalja Jugo-Isto ne Evrope (13 zemalja), održan u Sarajevu od 10. do 12. oktobra 2012. godine u organizaciji Biroa zelene karte u Bosni i Hercegovini. Uz predstavnike nacionalnih biroa ove regionalne grupe, u radu sastanka u estvovali su i predstavnici savjeta biroa gosp. Mariusz Wichtowski, predsjednik Savjeta biroa, g a Greet Flore, generalni sekretar Savjeta biroa i gosp. Marc Henry, savjetnik za reosiguranje u Savjetu biroa. Teme sastanka su bile Tržište osiguranja BiH, Aktuelni razvoj i 85sigura kod me unarodne obrade šteta, Srednjoro ni i dugoro ni strateški plan rada Savjeta biroa, XL ugovor o reosiguranju, te poštivanje pravila "Kretskog sporazuma", me usobna saradnja nacionalnih biroa Jugo-Isto ne Evrope, delegiranje na radna tijela pri Savjetu biroa, potpisivanje "Protokola o zaštiti posjetilaca" i druga pitanja.

Dani osiguranja u BiH, u organizaciji Udruženja društava za osiguranje FBiH održani su po prvi put i to u Sarajevu, od 25. do 27. septembra 2019., uz u eš e predstavnika udruženja iz Slovenije, Hrvatske, Srbije i Crne Gore, kao i društava za osiguranje iz BiH.

U 2020., zbog pandemije Covid-19, Dani osiguranja su otkazani, ali je radi održavanja kontinuiteta izdat Zbornik radova.

Pregled kretanja minimalnih suma osiguranja za osiguranje od autoodgovornosti u BiH

PREGLED MINIMALNIH SUMA OSIGURANJA ZA AO U BOSNI I HERCEGOVINI							
Datum primjene	Podru je	Kategorija vozila	Valuta	Materijalne štete	Nematerijalne štete	Ukupno	Objavljeno u
Do 11.06.1976	SR BiH	Sva	Din			Neograni eno	
11-06-76	SR BiH	Ostala motorna v.	Din			2,500,000	Službeni list SFRJ br. 25/76
11-06-76	SR BiH	Autobusi, teretna	Din			5,000,000	Službeni list SFRJ br. 25/76
02-08-83	SR BiH	Ostala motorna v.	Din			5,000,000	Službeni list SFRJ br. 39/83
02-08-83	SR BiH	Autobusi, teretna	Din			10,000,000	Službeni list SFRJ br. 39/83
06-09-86	SR BiH	Ostala motorna v.	Din			30,000,000	Službeni list SFRJ br. 49/86
06-09-86	SR BiH	Autobusi, teretna	Din			60,000,000	Službeni list SFRJ br. 49/86
27-08-88	SR BiH	Ostala motorna v.	Din			75,000,000	Službeni list SFRJ br. 51/88
27-08-88	SR BiH	Autobusi, teretna	Din			150,000,000	Službeni list SFRJ br. 51/88
01-07-89	SR BiH	Ostala motorna v.	Din			400,000,000	Službeni list SFRJ br. 36/89
01-07-89	SR BiH	Autobusi, teretna	Din			800,000,000	Službeni list SFRJ br. 36/89
02-12-89	SR BiH	Ostala motorna v.	Din			1,200,000,000	Službeni list SFRJ br. 74/89
02-12-89	SR BiH	Autobusi, teretna	Din			2,400,000,000	Službeni list SFRJ br. 74/89
07-04-90	SR BiH	Ostala motorna v.	Din			1,000,000	Službeni list SFRJ br. 18/90
07-04-90	SR BiH	Autobusi, teretna	Din			2,000,000	Službeni list SFRJ br. 18/90
01-08-91	SR BiH	Ostala motorna v.	Din			2,000,000	Službeni list SFRJ br. 56/91
01-08-91	SR BiH	Autobusi, teretna	Din			4,000,000	Službeni list SFRJ br. 56/91
21-03-92	SR BiH	Ostala motorna v.	Din			10,000,000	Službeni list SFRJ br. 17/92
21-03-92	SR BiH	Autobusi, teretna	Din			20,000,000	Službeni list SFRJ br. 17/92
10-06-94	R BiH	Ostala motorna v.	DEM			5,000	Službeni list R BiH br. 13/94
10-06-94	R BiH	Autobusi, teretna	DEM			10,000	Službeni list R BiH br. 13/94
12-07-94	RS	Ostala motorna v.	Din			10,000	Odluka Vlade br. RS 02-272, 1994
12-07-94	RS	Autobusi, teretna	Din			20,000	Odluka Vlade RS br. 02-272, 1994
09-12-95	F BiH	Ostala motorna v.	DEM	165,000	275,000	440,000	Službene novine F BiH br. 07/95
09-12-95	F BiH	Autobusi, teretna	DEM	330,000	550,000	880,000	Službene novine F BiH br. 07/95
12-07-98	RS	Ostala motorna v.	DEM			10,000	Službeni glasnik RS br. 23/98
12-07-98	RS	Autobusi, teretna	DEM			20,000	Službeni glasnik RS br. 23/98
15-07-99	RS	Ostala motorna v.	KM	165,000	275,000	440,000	Službeni glasnik RS br. 14/99
15-07-99	RS	Autobusi, teretna	KM	330,000	550,000	880,000	Službeni glasnik RS br. 14/99
08-03-05	RS	Sva vozila	KM	350,000	500,000	850,000	Službeni glasnik RS br. 17/05
26.04.2005*	F BiH	Sva vozila	KM	350,000	500,000	850,000	Službene novine F BiH br. 24/05
08-03-07	RS	Sva vozila	KM	350,000	1,000,000	1,350,000	Službeni glasnik RS br. 17/05
27-04-07	F BiH	Sva vozila	KM	350,000	1,000,000	1,350,000	Službene novine F BiH br. 32/07
14-10-16	RS	Sva vozila	KM	350,000	1,500,000	1,850,000	Službeni glasnik RS br. 82/15
14-10-18	RS	Sva vozila	KM	400,000	2,000,000	2,400,000	Službeni glasnik RS br. 82/15
27-08-20	F BiH	Sva vozila	KM	400,000	2,000,000	2,400,000	Službene novine F BiH br. 57/20

Agencija za nadzor osiguranja u Federaciji BiH donijela je svoju odluku na iste iznose koja je stupila na snagu 21.12.2005. Sl. novine F BiH br. 71/05

Napominjemo da se u jednom od izvora podataka neki datumi primjene razlikuju (a to su 12.06.1976. (umjesto 11.06.1976.), 02.07.1989. (umjesto 01.07.1989.), 03.12.1989. (umjesto 02.12.1989.), 09.04.1990. (umjesto 07.04.1990.), 22.03.1992. (umjesto 21.03.1992.)). Iznose u dinarima smo dali u punim originalnim iznosima. Nakon promjene u „konvertibilne dinare“ (od 1990. godine), brisane su etiri nule, tako da se u pregledima može na i, na primjer, umjesto 2,500,000 dinara 250 dinara – takve iznose pretvorene u „konvertibilne dinare“ smo i mi dali u pregledu suma u bivšoj Jugoslaviji ranije u tekstu.

Statistike tržišta osiguranja u Bosni i Hercegovini

Statistike tržišta osiguranja u Bosni i Hercegovini prvenstveno daju podatke o premiji osiguranja, ali mogu se prona i i neki drugi podaci.

Na stranici Agencije za nadzor društava za osiguranje Federacije BiH može se prona i statistika od 1998. godine, a nešto širi obim podataka mogao se prona i na njihovoj stranici

u okviru Biltena društava za osiguranje u Federaciji BiH, za period 2007. – 2015., obje godine uključene.

www.nados.ba

Na stranici Agencije za osiguranje Republike Srpske možete pronaći statistiku od 2007. godine. Nešto obimnije podatke možete pronaći tako da se na njihovoj stranici, u Izvještajima o stanju u sektoru osiguranja Republike Srpske. Izvještaji se objavljaju polugodišnje, a možete pronaći izvještaje koji obuhvataju sljedeće cijele godine: 2006. (gdje se mogu naći i podaci za 2005.), 2007. – 2018., obje godine uključene.

godine.

www.azors.rs.ba

Agencija za osiguranje u BiH objavljuje na temelju podataka entitetskih agencija godišnje izvještaje koji obuhvataju tržišta oba entiteta i daju statistike na nivou entiteta i zajedno za cijelokupno tržište osiguranja Bosne i Hercegovine. Na njihovoj stranici možete pronaći izvještaje za 2006. – 2018., obje godine uključene, sa nešto obimnijim podacima. Trenutno za 2019. godinu njihova stranica daje osnovne podatke.

www.azobih.gov.ba

U nastavku smo dati statistiku premije za Federaciju BiH, Republiku Srpsku i ukupno za Bosnu i Hercegovinu, za neživotna osiguranja, osiguranja života i ukupno. Za nedostajuće podatke/godine dali smo procjene Bosna reosiguranja. Naše procjene označene su crvenim fontom.

Za FBiH od 1998. do 2001. dati su podaci objavljeni na stranici Agencije za nadzor osiguranja Federacije BiH.

Napominjemo da se date premije odnose na premije koju su prikupila društva iz Federacije BiH (pod oznakom FBiH), odnosno iz Republike Srpske (pod oznakom RS), neovisno od toga s kojeg područja su prikupljene.

Premija za 1990. godinu prerađunata je po kursu 1 DEM/KM = 7 Din, a za 1991. godinu 1 DEM/KM = 13 Din. Napominjemo da je ovaj kurs od 13 dinara za 1 DEM na kraju 1991. godine bio zvanični kurs, dok je realni kurs bio znatno viši.

Statistika tržišta od 1990. do danas

Premija osiguranja

Premija Bosna reosiguranja po godinama od osnivanja do danas

Godina	U Din	Kurs 1 DEM = Din	U KM
1978	253,347,000	9.879550	25,643,577
1979	512,336,000	11.170747	45,864,077
1980	668,117,000	15.120032	44,187,539
1981	974,384,000	18.408695	52,930,640
1982	1,333,364,000	26.305158	50,688,310
1983	1,977,153,000	45.784342	43,184,043
1984	2,919,291,000	67.765345	43,079,409
1985	4,769,748,000	128.380225	37,153,292
1986	10,318,425,000	234.449900	44,011,215
1987	20,315,189,000	780.151600	26,040,053
1988	54,439,398,000	2,910.291200	18,705,825
1989	538,656,738,000	70,000.000000	7,695,096
1990	398,353,914	7.000000	56,907,702
1991*	786,679,692	13.000000	60,513,822
1992		389,000	
1993		290	
1994		37,000	
1995		57,000	
1996		2,377,100	
1997		7,083,261	
1998		8,702,914	
1999		12,698,807	
2000		16,761,244	
2001		20,180,723	
2002		24,556,026	
2003		27,696,659	
2004		30,986,250	
2005		30,163,596	
2006		29,932,347	
2007		48,374,195	
2008		45,802,424	
2009		46,154,106	
2010		51,346,577	
2011		54,004,476	
2012		53,829,602	
2013		52,202,372	
2014		51,282,318	
2015		51,487,072	
2016		52,231,045	
2017		51,428,376	
2018		53,226,680	
2019		58,219,397	
2020		64,514,589	

U obzir je uziman kurs NBJ na 31.12. za svaku godinu zaključno sa 1991.

*Za 1991. godinu realniji je ulio ni kurs (na 09.01.1992.)

1 DEM = 75 Din umjesto zvanih nog 1 DEM = 13 Din

Tada bi premija za 1991. bila KM 10,489,062

Vremenski niz značajnih događaja vezanih uz razvoj osiguranja U Bosni i Hercegovini

Godina	Događaj
1873	Sarajevo, Jadransko osiguravajuće društvo iz Trsta postavlja predstavnika
1883	BiH, Trgovački zakonik
1894	Sarajevo, Jadransko osiguravajuće društvo otvara generalnu direkciju
1895	BiH, Pravilnik o koncesioniranju i državni nadzor 91siguranje91cih zavoda u BiH
1898	BiH, Osiguravajući propis
1899	BiH, Izmjene i dopune Osiguravajuće propisa putem ministarske uredbe
1905	BiH, Izmjene i dopune Osiguravajuće propisa putem ministarske uredbe
1910	Sarajevo, Osniva se društvo Herceg-Bosna
1919	Jugoslavija, Assicurazioni Generali dobio koncesiju za rad
1920	Jugoslavija, Privremenih Zakon o likvidaciji moratornog stanja
1920	Jugoslavija, Jadransko dobilo koncesiju za rad
1921	Jugoslavija, Uredba o preuzimanju portfelja osiguranja života od stranih društava
1921	Jugoslavija, Obrazovano udruženje za rukovanje i likvidaciju stranih portfelja
1921	Jugoslavija, Osniva se društvo Evropsko akcionarsko društvo za osiguranje robe i putni kog prtljaga
1922	Jugoslavija, društvo Feniks preuzeo likvidaciju polica društava koja nisu tražila koncesiju
1922	Sarajevo, Osniva se društvo Nada, osniva i Prva hrvatska štedionica Zagreb i Croatia osiguravaju a zadruga Zagreb
1923	Jugoslavija, Zakon o obezbjedujućem usjevu i plodova od grada
1923	Sarajevo, Osnovana Napretkova zadruga
1927	Jugoslavija, Rješenje Ministra trgovine i industrije o zabrani osiguravanja kod stranih društava bez dozvole za rad
1928	Jugoslavija, Obezbjedujuće usjeva i plodova u primorsko-krajiškoj oblasti putem zavoda
1928	Jugoslavija, Narudba o uvođenju kolektivnog obligatornog obezbjedujućeg usjeva svih Štanova Agrarnih zajednica
1928	Jugoslavija, Generalna direkcija državnih željeznica ugovorila sa Evropskim ad... osiguranje nezgode putnika
1928	BiH, plananje vatrogasnog doprinosa
1929	Jugoslavija, Uputstvo Ministra trgovine i industrije o poslovima nadzora...
1929	Jugoslavija, Zakon o unapred uvođenju poljoprivrede stavlja na snagu Zakon iz 1923. o usjevima
1930	Jugoslavija, Zavod za obezbjedujuće usjeva i plodova u primorsko-krajiškoj oblasti ukinut
1930	Jugoslavija, Zakon o preduzećima za redovan i povremeni saobraćaj putnika mot. vozilima
1930	Jugoslavija, Zakon o javnim skladištima propisuje obavezno osiguranje
1931	Jugoslavija, Novi Zakon o obaveznom obezbjedujućem usjeva i plodova od grada
1931	Jugoslavija, Međunarodna konvencija o automobilskom saobraćaju iz Pariza, 1926.
1931	Jugoslavija, Zakon o radnjama zamjenjivo je Zakon o preduzećima za redovan i povremeni...
1932	Jugoslavija, Pravilnik o obaveznom osiguranju kod redovnog prevoza putnika u autobuskom
1933	Jugoslavija, Pravilnik o osiguranju u enika protiv nesrećnih slučajeva
1933	Jugoslavija, Udruživanje društava Herceg-Bosna, Vardar i Triglav u Ujedinjeno
1933	Jugoslavija, Plananje vatrogasnog doprinosa – Zakon o organizaciji vatrogastva
1933	Jugoslavija, Hipotekarna banka se uključila u zaustavljanje nelojalne konkurenčije
1934	Jugoslavija, Novi Pravilnik o obaveznom osiguranju kod redovnog prevoza putnika motornim vozilima
1934	Jugoslavija, Opšti uslovi osiguranja zakonske dužnosti jamstva preduzeća za prevoz putnika mot. vozilima
1934	Jugoslavija, Izmjene Pravilnika o osiguranju u enika protiv nesrećnih slučajeva
1934	Jugoslavija, Uredba o kartelima
1934	Jugoslavija, Savez osiguravajuće društava je već do ove godine donio tarifne sporazume za požar, nezgodu, tu u...
1935	Jugoslavija, Izmjene i dopune novog Pravilnika o obaveznom osiguranju kod redovnog prevoza putnika mot. voz.
1935	Jugoslavija, Dopuna Uredbe o kartelima
1935	Jugoslavija, Zabranjen rad pomoćne nožne blagajne Naprednost
1935	Jugoslavija, Prva Uredba o promjeni odredbi Zakona o organizaciji vatrogastva (19.07.1935.)
1935	Jugoslavija, Druga Uredba o promjeni odredbi Zakona o organizaciji vatrogastva (27.07.1935.)
1936	Jugoslavija, Savez 91siguranje91cih društava, na snagu stupio Tarifni sporazum osiguravajuće društava (01.03.1936.)
1936	Jugoslavija i mnoge druge zemlje, propast društva Feniks (Phoenix)
1936	Jugoslavija, Prava i obaveze bivšeg Feniksa, 91osiguranja za Kraljevinu Jugoslaviju, prenijete na Jugoslovenski Feniks
1936	Jugoslavija, Donijeta Uredba o likvidaciji društva Zora
1937	Jugoslavija, Uredba o nadzoru nad osiguravajuće im zavodima
1937	Jugoslavija, Zakon o privrednim zadrugama
1937	Jugoslavija, Uredba o nadzoru nad osiguravajuće im preduzećima ima 25.02.1937., na snazi od 01.03.1937.
1937	Jugoslavija, Uredba o nadzoru nad osiguravajuće im preduzećima ima 11.09.1937.
1937	Sarajevo, Likvidacija društva Nada
1939	Sarajevo, Osnovan Zavod Drinske banovine za obezbjedujuće usjeve od grada usjeva i plodova
1940	Jugoslavija, Planirano osnivanje Državnog reosiguravajuće zavoda
1940	Sarajevo, Osnovan Savez Napretkovićih zadruga
1944	Jugoslavija, Predsjedništvo AVNOJ-a donijelo Odluku o prelasku u državnu svojinu neprijateljske imovine
1945	Jugoslavija, Odluka o spajanju u Državni zavod za osiguranje i reosiguranje (18.05.1945.)
1945	Jugoslavija, Rješenje o zabrani privatnim osiguravajuće im društivima da primaju u osiguranje državnu imovinu
1945	Jugoslavija, Rješenje o obavezi osiguranja državne imovine isključivo kod Državnog zavoda za osiguranje i reosiguranje
1945	Sarajevo, Vjerljivo je 1945. Prestao s radom Savez napretkovićih zadruga
1946	Jugoslavija, Pravilnik o uređenju poslovanju Državnog zavoda za osiguranje i reosiguranje
1946	Jugoslavija, Državni osiguravajući zavod FNRJ (skraćeno DOZ) (po Zakonu o uvođenju kreditnog sistema)
1947	Državni osiguravajući zavod FNRJ, sa 19 filijala u BiH

Godina	Događaj
1947	Jugoslavija, Rješenje o likvidaciji preostalih šest privatnih osiguravaju ih preduze a
1947	Jugoslavija, Uredba o organizaciji i poslovanju DOZ-a
1949	Sarajevo, Ukinut je Napredak
1950	Jugoslavija, Osnovni zakon o upravljanju društvenim privrednim preduzeima i višim privrednim udruženjima...
1950	Jugoslavija, Pridruženo Štavno Državnog osiguravajućeg zavoda u IUMI – Međunarodni uniji pomorskih osiguravačkih kompanija
1953	Jugoslavija, Formiran Savjet DOZ-a
1956	Jugoslavija, Decentralizacija sredstava DOZ-a
1957	Jugoslavija, Državni osiguravajući zavod postao Štavno Međunarodne unije osiguravačke avijacije
1959	Jugoslavija, Uključenje jugoslovenskog osiguranja u Savjet biroa i sistem zelene karte
1961	Jugoslavija, Zakon o osiguravajućim zavodima i zajednicama osiguranja (28.06.1961.)
1961	Jugoslavija, 31.12.1961. prestao sa radom DOZ
1962	Jugoslavija, Od 01.01.1962. nova organizacija – decentralizirano komunalno osiguranje, 150 organizacija osiguranja
1962	BiH, 12 osiguravajućih zavoda
1962	Jugoslavija, Povećanje poreza na promet na premije (01.01.1962.)
1963	Jugoslavija, Uključenje jugoslovenskog osiguranja u sistem plave karte (socijalističke zemlje)
1963	Jugoslavija, Prvo učešće Jugoslovenske zajednice osiguranja na savjetovanju o osiguranju socijalističkih zemalja
1964	Jugoslavija, Jugoslovenska zajednica osiguranja (JZO) donijela nova pravila, tarife i tehničke osnove osiguranja
1964	Jugoslavija, Jugoslovenska zajednica osiguranja obrazovala posebne rezerve za osiguranje zemljotresa
1965	Jugoslavija, Ukinut porez na promet na premije (01.01.1965.)
1965	Jugoslavija, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguravajućim zavodima i zajednicama osiguranja
1965	Jugoslavija, Gornjim zakonom naziv promijenjen u Osnovni zakon o osiguravajućim zavodima i zajednicama osiguranja
1965	Jugoslavija, Rizik zemljotresa do ove godine pokriven samo kod Jugoslovenskih željeznica, transporta i života
1967	Jugoslavija, Osnovni zakon o osiguranju i osiguravajućim organizacijama
1967	Jugoslavija, Gornjim zakonom ukinuti su svih fondovi za preventivne i represivne mјere, sredstva otisla u rezerve
1967	Jugoslavija, Gornji zakon je predviđao i osnivanje organizacije za vršenje aktuarskih poslova
1967	Jugoslavija, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obaveznom osiguranju imovine i lica
1967	Jugoslavija, Zakon o obaveznom obuhvatanju rizika zemljotresa u pojedinim vrstama osiguranja
1967	Jugoslavija, Zakon o izmjenama Zakona o sredstvima privrednih organizacija
1967	Jugoslavija, Zakon o uslovima za osnivanje i poslovanje osiguravajućih zavoda i zavoda za reosiguranje
1967	Jugoslavija, Prestanak postojanja komunalnih osiguravajućih zavoda, osiguravajući zajednica i JZO (31.12.1967.)
1968	Jugoslavija, Postavljeno na veliko dobrovoljnosti osiguranja, izuzev kod trećih lica i opštih opasnosti (odgovornost)
1968	Jugoslavija, Od 01.01.1968. ukinuta su sva obavezna osiguranja društvene imovine
1968	Sarajevo, 11 zavoda i zajednica udružili se u Osiguravajući zavod Sarajevo
1968	Jugoslavija, Svaki osiguravajući zavod donosi samostalno pravila, uslove i tarife. Ukinut je teritorijalni monopol
1968	Jugoslavija, Reosiguranje više nije automatsko, već na osnovu ugovora
1968	Jugoslavija, Uvode se tabele maksimalnog pokrića i obaveznih samoprdržaj zavoda
1971	Jugoslavija, Zakon o obaveznom obuhvatanju rizika zemljotresa u pojedinim vrstama osiguranja ukinut 31.12.1971.
1974	Jugoslavija, Ustavni zakon za prvo uključenje Ustava SFRJ predviđao usklađivanje Osnovnog zakona sa Ustavom
1974	Jugoslavija, Punopravno Štavno Udrženje osig. org. Jugoslavije u IUMI – Međunarodni uniji pomorskih osiguravačkih kompanija
1974	Jugoslavija, Udrženje osig. Organizacija Jugoslavije primljeno kao posmatrač u Evropski komitet osiguranja
1974	Sarajevo, Osiguravajući zavod Sarajevo postaje ZOIL Sarajevo
1975	Jugoslavija, Zadnjih učešće Jugoslavije na savjetovanju o osiguranju socijalističkih zemalja
1976	Jugoslavija, Zakon o osnovama osiguranja imovine i lica (donijet umjesto usklađivanja prethodnog)
1976	Jugoslavija, Uvođenje zajednica rizika kao novog oblika organiziranja i udruživanja u zajednicama osiguranja
1976	Jugoslavija, Ustavom i Zakonom izvedena naknada šteta i preventiva, odnosi po samoupravnom sporazumu
1977	Jugoslavija, Donošenje republičkih zakona o osiguranju imovine i lica (u svim republikama i AP osim Slovenije)
1977	Jugoslavija, Transformacija osiguravajućih zavoda i zavoda za osiguranje i reosiguranje
1977	Sarajevo, Konstituiranje ZOIL Sarajevo
1977	Sarajevo, Konstituiranje Zajednice reosiguranja Bosna i Hercegovina
1978	Sarajevo, Registracija i po etak rada Zajednice reosiguranja Bosna i Hercegovina
1978	Jugoslavija, Zakon o obligacionim odnosima, stupio na snagu 01.10.1978.
1979	Jugoslavija, Sporazum Udrženja osig. organizacija Jugoslavije i Albanije o uzajamnom priznavanju osiguranja AO
1983	Sarajevo, Četvrti susret – konferencija SorS (Susret osiguravačkih i reosiguravačkih zavoda u Sarajevu i ostala države)
1986	Jugoslavija, Zabrana preduzeća imena da drže devizne razine
1988	Jugoslavija, Amandmani na Ustav SFRJ iz 1974., prelazak na sistem tržišnog privrednog rizika
1990	Jugoslavija, Usvojen Zakon o osnovama osiguranja imovine i lica, s orientacijom na dioničarsku društva
1990	Sarajevo, Registriranje ranijeg ZOIL Sarajevo kao Sarajevo osiguranje d.o.o.
1990	Sarajevo, Registriranje ranije Zajednice reosiguranja Bosna i Hercegovina d.o.o. za reosiguranje
1990	Jugoslavija, "Tokom godine osnovano je nekoliko novih organizacija za osiguranje", ali nemamo pojedinosti
1991-1992	Razdvajanje jugoslovenskog tržišta osiguranja na zasebna tržišta pojedinih republika zbog raspada SFRJ
1991	Jelash, Osnivanje Kamel osiguranja
1991	Banja Luka, Osnivanje Kosin osiguranja
1992	R BiH, Uredba o preuzimanju i primjenjivanju Zakona o osnovama osiguranja imovine i lica, Službeni list R BiH br. 2/92
1992	R BiH, Zakon o obligacionim odnosima, Službeni list R BiH br. 2/92
1992	Ljubiški, Osnivanje Croatia osiguranja
1992	Ljubiški, Osnivanje Euroherc osiguranja

Godina	Događaj
1992	Banja Luka, Osnivanje Krajina osiguranja iz filijale Sarajevo osiguranja
1992	Pale, Osnivanje SOD Jahorina
1992	Visoko, Osnivanje VGT osiguranja
1993	Sarajevo, Osnivanje BH osiguranja
1993	Bijeljina, Osnivanje Bobar osiguranja
1993	Sarajevo, Osnivanje Napredak osiguranja
1993	Banja Luka, Osnivanje Krajina Kopaonik osiguranja
1993	Sarajevo, Osnivanje Biroa osiguranja Bosne i Hercegovine
1993	RS, Izmjene i dopune Zakona o obligacionim odnosima, Službeni glasnik RS br. 17/93
1993	Tuzla, Od filijale Sarajevo osiguranja formirano Tuzla osiguranje
1994	Sarajevo, Osnivanje Bosna osiguranja iz filijale Dunav osiguranja
1994	Bihać, Osnivanje Camel osiguranja
1994	Tuzla, Osnivanje Lido osiguranja
1994	Sarajevo, Osnivanje konzorcija za osiguranje robe u transportu
1995	Tuzla, Tuzla osiguranje vraćeno u status filijale Sarajevo osiguranja
1995	FBiH, Donijet Zakon o osiguranju imovine i lica FBiH, Službene novine Federacije BiH br. 2/95
1995	FBiH, Osnovan Ured za nadzor društava za osiguranje u Federaciji Bosne i Hercegovine
1995	FBiH, Donijet Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju imovine i lica, Službene novine Federacije BiH br. 7/95
1995	Bihać, Camel osiguranje preimenovano u Camelija osiguranje
1996	Zvornik, Osnivanje Drina osiguranja
1996	Sarajevo, Osnovana Izvozno-kreditna agencija BiH (IGA BiH), koja se bavi kreditnim osiguranjem za izvoznike
1997	Sarajevo, Osnivanje Aurum B&H osiguranja
1997	Bijeljina, Osnivanje Nešković osiguranja
1997	Budimpešta, Biro osiguranja BiH primljen u punopravno stanje Savjeta biroa, bez prava izdavanja zelene karte
1997	RS, Donijeta Uredba o jedinstvenim premijskim stopama za AO, Službeni glasnik RS br. 35/97
1998	FBiH, Donijet Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju imovine i lica, Službene novine Federacije BiH br. 6/98
1998	FBiH, Donijet Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju imovine i lica, Službene novine Federacije BiH br. 41/98
1998	Tuzla, Osnivanje Bosansko-njemačkog osiguranja
1998	Brčko, Osnivanje Brčko-Gas osiguranja
1998	Sarajevo, Osnivanje Grawe osiguranja d.d.
1998	Mostar, Osnivanje Helios osiguranja
1998	Mostar, Osnivanje Hercegovina osiguranja
1998	Livno, Osnivanje Sunce osiguranja
1998	BiH, Biro osiguranja BiH dobio pravo izdavanja zelene karte
1998	FBiH, Upravni odbor Biroa osiguranja BiH donio premijski sistem X-AO za osiguranje od automobilske odg.
1999	Banja Luka, Osnivanje Ekvator osiguranja
1999	Zvornik, Osnivanje Grand osiguranja
1999	Mostar, Euroherc osiguranje prebacilo sjedište iz Ljubuškog u Mostar
1999	Sarajevo, Privatizacija 5,005% kapitala Bosna reosiguranja
1999	BiH, Prva društva iz Republike Srpske se ustanjuju u Biro osiguranja BiH i dobijaju zelene karte
2000	Travnik, Osnivanje Medium osiguranja
2000	Žepče, Osnivanje Zovko osiguranja
2000	Jelah, Kamel osiguranje prestalo sa radom
2000	BiH, Dogovor sa SRJ o prihvatanju "žute karte"
2000	RS, Biro osiguranja Republike Srpske donio zajedničke uslove za osiguranje vlasnika i korisnika motornih vozila
2000	RS, Donijet Zakon o osiguranju imovine i lica, Službeni glasnik RS br. 14/00
2000	RS, Osnovan Biro osiguranja Republike Srpske
2000	Sarajevo, Održana obnavljajuća sjednica konferencije SorS
2001	Sarajevo, Aurum B&H osiguranje promijenilo ime u Raiffeisen osiguranje
2001	Banja Luka, Osnivanje Grawe osiguranja a.d.
2001	Banja Luka, Ekvator osiguranje prestalo sa radom
2001	Sarajevo, Privatizacija 44,41% kapitala Sarajevo osiguranja
2001	Kanton Sarajevo, Zakon o održavanju zajedničkih dijelova zgrada, Službene novine Kantona Sarajevo br. 28/01
2001	FBiH, Osnovano Aktuarsko društvo
2001	Sarajevo, Održana prva obnovljena konferencija SorS (inače dvanaesta po redu)
2002	BiH, Biro zelene karte u BiH stavljen pod dobrovoljni monitoring
2002	Sarajevo, BH osiguranje promijenilo ime u Triglav BH osiguranje d.d.
2002	Banja Luka, Transformacija Krajina osiguranja iz d.d. u a.d., u vlasništvu Republike Srpske 70,45% kapitala
2002	Pale, Srpsko osiguravajuće društvo (SOD) Jahorina preimenovano u Jahorina osiguranje
2002	FBiH, Aktuarsko društvo postalo pridruženi član Međunarodne Aktuarske Asocijacije
2003	Sarajevo, Osnivanje Merkur BH osiguranja
2003	Sarajevo, Napredak osiguranje prestalo s radom
2003	Travnik, Medium osiguranje prestalo sa radom
2003	Bihać, Una-Sana osiguranje prestalo sa radom
2003	Zvornik, Grand osiguranje prestalo sa radom
2003	BiH, Biro osiguranja BiH mijenja ime u Biro zelene karte u Bosni i Hercegovini
2004	BiH, Zakon o Agenciji za osiguranje u Bosni i Hercegovini, Službeni glasnik BiH br. 12/04
2004	BiH, Osnovana Agencija za osiguranje u Bosni i Hercegovini
2004	RS, Biro osiguranja Republike Srpske donio Cjenovnik za osiguranje vlasnika i korisnika motornih vozila
2004	BiH, Donijet Zakon o Izvozno-kreditnoj agenciji BiH, Službeni glasnik BiH br. 62/04
2005	FBiH, Donijet Zakon o posredovanju u privatnom osiguranju, Službene novine FBiH br. 22/05
2005	FBiH, Donijet Zakon o društvima za osiguranje u privatnom osiguranju, Službene novine FBiH br. 24/05

Godina	Događaj
2005	FBiH, Donijet Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila, Službene novine FBiH br. 24/05
2005	FBiH, Osnovana Agencija za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine (nastala iz ranijeg Ureda)
2005	FBiH, Osnovan Zaštitni fond Federacije Bosne i Hercegovine
2005	RS, Donijet Zakon o društima za osiguranje, Službeni glasnik RS br. 17/05
2005	RS, Donijet Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila, Službeni glasnik RS br. 17/05
2005	RS, Donijet Zakon o posredovanju u osiguranju, Službeni glasnik RS br. 17/05, izmjene u br. 64/06
2005	RS, Osnovana Agencija za osiguranje Republike Srpske
2005	RS, Osnovan Zaštitni fond Republike Srpske
2005	RS, Uvedena Institucija Ombudsmana u osiguranju Republike Srpske
2005	Sarajevo, Osnovano Udruženje SorS
2006	Banja Luka, Ulazak Dunav osiguranja u vlasništvo Kosig osiguranja, preimenovanje u Kosig Dunav osiguranje
2006	Sarajevo, Raiffeisen osiguranje promjenilo ime u Uniqa osiguranje
2006	Tuzla, Bosansko-njemačko osiguranje izgubilo dozvolu za rad
2006	Milići, Drina osiguranje prebacila sjedište iz Zvornika u Miliće
2006	FBiH, Donijeti Orjentacioni kriteriji i iznosi za utvrđivanje visine pravih novaca naknade, Vrhovni sud FBiH
2006	Brčko Distrikat, Apelacioni sud Brčko Distrikta BiH donio Kriterij za utvrđivanje visine nematerijalne štete
2006	BiH, Osnovano Udruženje društava za osiguranje i reosiguranje BiH pri Vanjskotrgovinskoj komori BiH
2006	RS, Osnovano Udruženje društava za osiguranje Republike Srpske pri Privrednoj komori Republike Srpske
2006	FBiH, Osnovano Udruženje društava za osiguranje Federacije Bosne i Hercegovine
2006	BiH, Osnovano Aktuarsko društvo u Bosni i Hercegovini
2007	Banja Luka, Osnivanje Aura osiguranja
2007	Banja Luka, Osnivanje Mikrofin osiguranja
2007	Sarajevo, Bosna osiguranje i Sunce osiguranje se spojili u Bosna-Sunce osiguranje
2007	Sarajevo, Helios osiguranje dobilo LOK kao većinskih vlasnika, preimenovano u LOK osiguranje sa sjedištem u Sarajevu
2007	Sarajevo, Osnivanje ASA osiguranja
2008	Banja Luka, Zavarovalnica Triglav ušla u Krajina Kopaonik, društvo preimenovano u Triglav Krajina Kopaonik osiguranje
2008	Sarajevo, Euroherc osiguranje prebacilo sjedište iz Mostara u Sarajevo
2008	BiH, Počeo rad nekih društava za osiguranje preko entitetskih granica
2008	Sarajevo, Bosna reosiguranje dobija kao prva finansijska institucija u BiH rejting financijske jačine i kreditni rejting
2008	RS, Osnovano Udruženje aktuara Republike Srpske
2008	Sarajevo, Izvozno-kreditna Agencija BiH (IGA BiH) osjeća prve veće probleme u poslovanju
2009	RS, Donijet Zakon o dobrovoljnim penzijskim fondovima i penzijskim planovima, Službeni glasnik RS br. 13/09
2009	RS, Donijet Zakon o komitetu za koordinaciju nadzora finansijskog sektora RS, Službeni glasnik RS br. 49/09
2009	RS, Donijete Smjernice Vlade RS o izvršavanju ocjene društava za osiguranje, Službeni glasnik RS br. 105/09
2009	FBiH, Osnovano Udruženje posrednika u osiguranju i društava za registraciju i prevod motornih vozila u FBiH
2009	RS, Osnovano Udruženje posrednika u osiguranju Republike Srpske
2009	RS, Donijet Zakon o izmjenama i dopunama zakona o posredovanju u osiguranju, Sl. gl. RS br. 106/09
2010	FBiH, Donijet Zakon o dopuni Zakona o posredovanju u privatnom osiguranju, Službene novine Federacije BiH br. 8/10
2010	FBiH, Donijet zakon o izmjenama Zakona o društima za osiguranje u privatnom osiguranju, Službene novine Federacije BiH br. 36/10
2010	Banja Luka, Kosig Dunav osiguranje preimenovano u Dunav osiguranje
2010	Mostar, Hercegovina osiguranje prestalo sa radom
2010	BiH, Okonjan monitoring nad Biroom zelene karte u BiH
2011	Sarajevo, Triglav BH osiguranje promjenilo ime u Triglav osiguranje
2011	Pale, Javorina osiguranje postala Članica VIG grupe, postaje pod nazivom Javorina osiguranje VIG
2011	Banja Luka, Triglav Krajina Kopaonik osiguranje preimenovano u Triglav osiguranje a.d.
2012	Sarajevo-Iličić, Lido osiguranje izgubilo dozvolu za rad
2012	BiH, Aktuarsko društvo u Bosni i Hercegovini postalo punopravni član Međunarodne Aktuarske Asocijacije
2012	Sarajevo, Održan Regionalni sastanak nacionalnih birova zemalja Jugo-Istočne Evrope
2013	Sarajevo, LOK osiguranje prestalo sa radom
2013	RS, Donijeta Odluka Upravnog odbora Agencije za osiguranje RS o zajedničkim uslovima za AO, Sl. gl. RS br. 115/13
2013	RS, Donijeta Odluka Upravnog odbora Agencije za osiguranje RS o zajedničkim tarifi premija za AO, Sl. gl. RS br. 115/13
2013	RS, Ombudsman u osiguranju Republike Srpske primljen u članstvo INFO Network
2013	Brčko, Osnivanje Garant osiguranja
2014	Banja Luka, Javorina osiguranje VIG mijenja ime u Wiener osiguranje Vienna Insurance Group, a sjedište je u Banja Luci
2015	RS, Donijet Zakon o obveznim osiguranjima u saobraćaju, Sl. gl. RS 82/15, kojim se donose nove minimalne sume osiguranja i postavlja dinamiku liberalizacije tržista osiguranja u pogledu tarifa premija za AO
2015	RS, Republika Srpska prodala većinski vlasnički udio u Krajina osiguranju stranom kupcu
2016	Bijeljina, Bobar osiguranje preimenovano u Atos osiguranje
2016	Banja Luka, Osnivanje Euros osiguranja
2016	Bijeljina, Osnivanje SAS Super P osiguranja
2016	Mostar, Direkcija Croatia osiguranja je iz Ljubuškog prebana u Mostar
2016	Sarajevo, Osnivanje Central osiguranja
2016	Sarajevo, Izvozno-kreditna agencija BiH (IGA BiH) u ozbiljnim problemima zbog milionskih potraživanja po datim garancijama
2016	FBiH, Donijet Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u privatnom osiguranju, Službene novine FBiH br. 30/16
2016	FBiH, Donijet Zakon o dobrovoljnim penzijskim fondovima, Službene novine FBiH br. 104/16
2017	FBiH, Donijet Zakon o osiguranju, Službene novine FBiH br. 23/17
2017	Banja Luka, Na skupštini upravljanje nad Krajina osiguranjem preuzeila Investiciono-razvojnu banku, ponovo državno vlasništvo
2017	Visoko, Grazer Wechselseitige kupio VGT osiguranje
2017	Sarajevo, VIG kupio Merkur BH osiguranje
2017	Zepče, Bosna-Sunce osiguranje kupilo Zovko osiguranje
2017	FBiH, Donijeta Odluka o načinu, odnosno metodu privatizacije državnog kapitala u "Sarajevo-osiguranju", Sl. n. FBiH br. 23/17

Godina	Događaj
2018	Sarajevo, Nakon priključenja Zovko osiguranja Bosna-Sunce osiguranju, nastavljaju rad pod nazivom Adriatic osiguranje
2018	Sarajevo, Donijet Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju, Službene novine FBiH broj 13/18
2018	Sarajevo, Grawe osiguranje Sarajevo uključilo u svoje poslovanje VGT osiguranje, a VGT osiguranje je prestalo sa radom
2018	Bijeljina, Grazer Wechselseitige kupio Atos osiguranje
2018	Sarajevo, Merkur BH osiguranje promjenilo ime u Vienna osiguranje
2018	Banja Luka, Osnivanje Premium Invest osiguranja
2018	Banja Luka, Agencija za osiguranje Republike Srpske donijelo odluku o smanjenju premije osiguranja AO za 10%
2019	Banja Luka, Narodna Skupština Republike Srpske usvojila Nacrt Zakona i izmjenama i dopunama Žak. o društvima za osiguranje
2019	Banja Luka, Premium Invest Osiguranje preimenovano u Premium osiguranje
2019	Bukurešti, Udruženje društava za osiguranje u Federaciji BiH primljeno u pridruženo članstvo udruženja Insurance Europe
2019	Sarajevo, Održana jubilarna 30. konferencija SorS na kojoj su dodijeljena priznanja za životna djela i doprinos SorS-u
2019	RS, Donijet Zakon i izmjenama i dopunama Zakona o društvima za osiguranje
2019	Sarajevo, održani prvi Dani osiguranja u BiH
2020	Sarajevo, Zaštitni fond FBiH i Udruženje društava za osiguranje FBiH smješteni u zajedničke prostorije
2020	BiH, sistem zelene karte, po etak zamjene klasičnih zelenih karata novim formatom potvrde, tzv. IMIC na bijelom papiru
2020	BiH, Pravilnik o uvjetima za izvođenje leta klijentih operacija dronovima, Službeni glasnik BiH br. 51/20
2020	FBiH, Donijet Zakon o obaveznim osiguranjima u saobraćaju, Službene novine Federacije BiH br. 57/20
2020	EU, Europska komisija odlučila da se od 19.10.2020. na granicama ne provjeravaju zelene karte BiH, SL EUL 314/66 29.09.2020.
2021	Sarajevo, ASA Finance stekla 86,48% vlasništva u Central osiguranju

Osiguranje i kinematografija

Osiguranje (i reosiguranje) je uz svoje osnovne funkcije esto podupiralo brojne društvene aktivnosti - humanitarne, kulturne, sportske.

Ovdje želimo istaknuti doprinose koje je oblast osiguranja dala kinematografiji na podruju bivše Jugoslavije, bilo kroz osiguranje filmske produkcije, reosiguranje, ili putem sponzorstva. Podaci o tome nisu lako dostupni, te molimo sve koji imaju neka saznanja da nam to jave, a u pravilu osnovna informacija se može pronaći navedena na uvodnoj ili odjavnoj špici filma.

Sutjeska,igrani film, Stipe Deli , 1973.

Sva osiguranja "Osiguravaju i zavod" Sarajevo

Doktor Mladen,igrani film, Midhat Mutapdži , 1975.

Sponzor (između ostalih): ZOIL Sarajevo

Igmanski marš,igrani film, Zdravko Šotra, 1983.

Sponzori (između ostalih): Zajednica osiguranja imovine i lica "Dunav", ZOIL Dunav –

Zajednica rizika i reosiguranja

Film reosiguran – Dunav Re

Kraj doba neprijatnosti, kratki igrani film, Pjer Žalica, 1998.

Sponzor (između ostalih): Bosna reosiguranje dd

Put na mjesec, kratki igrani film, Srđan Vučetić , 1998.

Sponzor (između ostalih): Bosna reosiguranje

Kod amidže Idriza,igrani film, Pjer Žalica, 2004.

Sponzor (između ostalih): Sunce BiH osiguranje

Prva plata, kratki igrani film, Alen Drljević , 2005.

Sponzor (između ostalih): Sunce BiH osiguranje

Tekst kompilirao i dopunio Zlatan Filipović

Bosna reosiguranje d.d., originalni tekst ura en novembra 2014.

Dorade teksta:

1. April 2017.
2. Mart 2018.
3. Februar 2019.
4. Mart 2019.
5. Juli 2019.
6. Juli 2019.
7. Maj 2020.
8. Juni 2020.
9. Septembar 2020.
10. Oktobar 2020.
11. Decembar 2020.
12. Mart 2021.
13. Juli 2021.

14. 14. oktobar 2021.